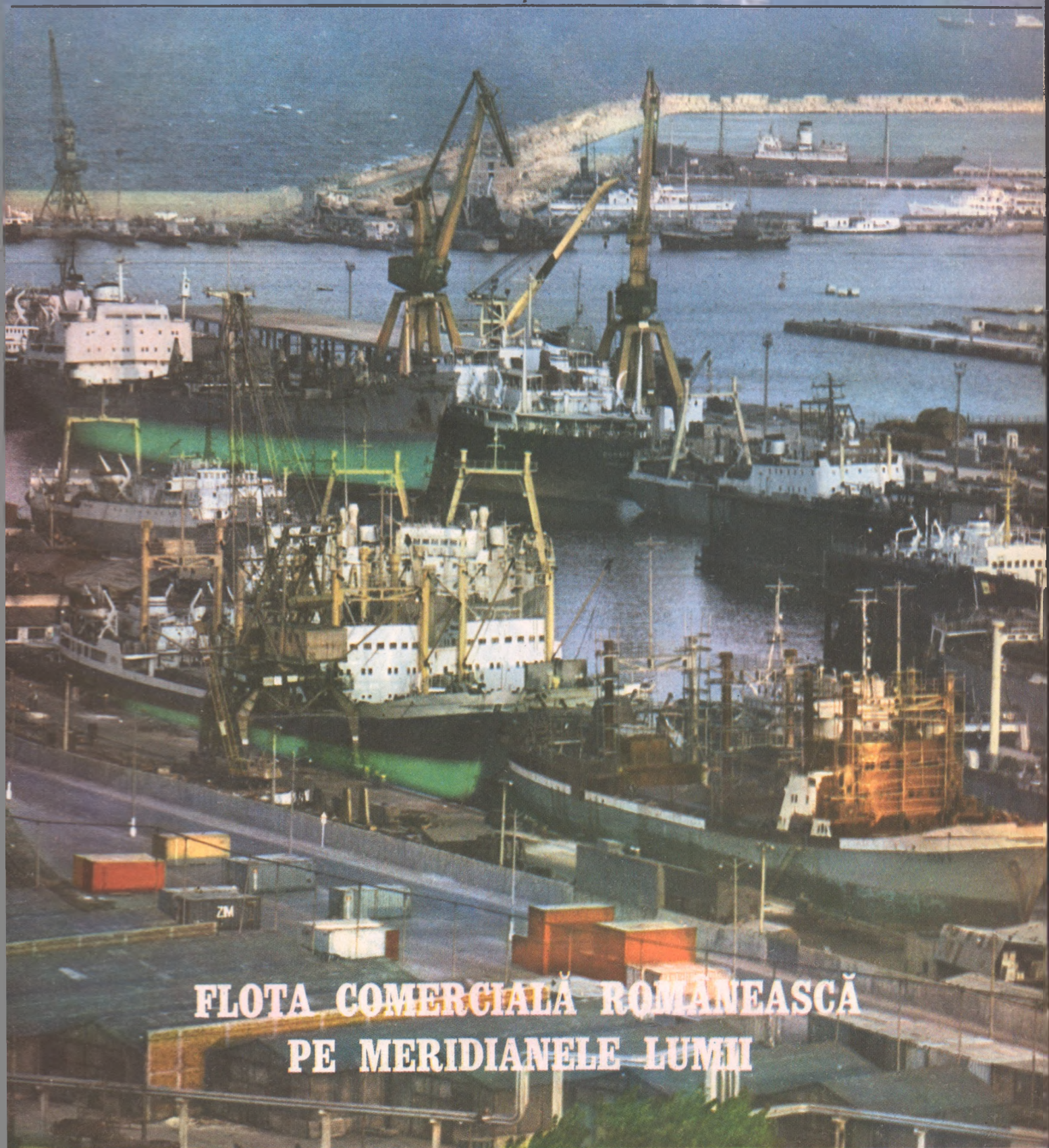

Revista ECONOMICĂ

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

**FLOTA COMERCIALĂ ROMĂNEASCĂ
PE MERIDIANELE LUMII**

VIZITA DE LUCRU A TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU ÎN JUDEȚUL TULCEA

La marele miting popular din Tulcea

În timpul vizitei la Sulina

În fața machetei viitoarei dezvoltări
a municipiului Tulcea

Un instrument eficient în activitatea întreprinderilor:

PROGRAMELE DE MĂSURI PENTRU REDUCEREA COSTURILOR DE PRODUCȚIE

- Trepte noi în procesul reducerii costurilor și cheltuielilor materiale
- Cum se acționează concret pentru stabilirea programelor de reducere a costurilor de producție?
- Ce înseamnă mobilizarea largă a tuturor rezervelor de reducere a costurilor de producție și, în special, a cheltuielilor materiale?

ÎN CINCINALUL 1976—1980 problemele cu care se confruntă economia în domeniul sporirii eficienței economice, al economisirii muncii sociale și a creșterii în ritmuri sustinute al veniturii național sunt calitativ diferite față de trecut. Aceasta deoarece baza de pornire în îndeplinirea obiectivelor fixate de planul unic național ca și amplasarea sarcinilor implică o extindere a proceselor intensive, o creștere a preocupărilor axate pe aportul sporit al cercetării științifice, a progresului tehnic, a obiectivelor noi de investiții date în funcțiune. În cadrul acestui vast și complex front al obiectivelor creșterii eficienței economice, **reducerea costurilor totale și materiale pe unitatea de produs** ocupă un loc central, costul fiind practic elementul caracteristic al modului cum sunt gospodărite fondurile de producție în unitățile economice.

Reducerea în 1980 față de 1975 cu 8,5—9,5%, a nivelului cheltuielilor la 1 000 lei producție marfă în industria republicană (din care cu 7,6% cheltuielile materiale) cu 10—11,8% în întreprinderile agricole de stat, cu 4,8—5,8% în sectorul de construcții-montaj (antrepriză) sunt sarcini deosebite care reclamă o abordare nouă, a planificării și urmăririi acestora, cucerirea unor noi trepte în procesul reducerii costurilor și a cheltuielilor materiale pe unitatea de produs. Practica a demonstrat că folosirea în continuare de către întreprinderi a metodelor tradiționale de conducere a proceselor economice, depășite de ritmul dinamic cu care se dezvoltă economia țării noastre, nu le mai dă în toate cazurile posibilitatea să facă față sarcinilor cu care acestea se confruntă. Ca atare, și pe linia reducerii costurilor de producție, s-a făcut simțită necesitatea de a se trece la un **cadru organizat de acțiuni pentru atragerea în circuitul economic a rezervelor existente în întreprinderi și centrale.**

O COMPONENTĂ A PLANULUI NAȚIONAL UNIC

În 1973 s-a stabilit ca experimental, prin planul național unic, să se întocmească în fiecare unitate economică programe care să cuprindă măsuri concrete pentru asigurarea realizării economiilor ce decurg din indicatorii de plan privind reducerea costurilor și cheltuielilor materiale, programe care fac parte integrantă din

planul național unic. Desigur că, și până în anul 1973 întreprinderile prevedeau unele măsuri pentru reducerea costurilor pe care le cuprindeau în planul de măsuri tehnico-organizatorice (așa-numitul plan M.T.O.) dar acesta avea un caracter, de regulă, foarte general și nu își găsea, de multe ori, finalizarea în procesul economisirii muncii sociale.

Pe baza experienței obținute în 1973, începând cu anul 1974, sinteza programelor de măsuri pentru reducerea costurilor de producție se aprobă prin planul național unic de dezvoltare economică-socială, pe ministere și consilii populare județene, devenind astfel un **instrument de o însemnătate deosebită în acțiunea de economisire a muncii sociale și de creștere a eficienței economice.** Programele elaborate în anii 1974—1975 în întreprinderi și centrale industriale n-au întrunit în toate cazurile cerințele care au determinat introducerea acestora. Pe parcurs însă, odată cu înțelegerea mai completă a rolului esențial pe care aceste programe îl au în realizarea sarcinilor de reducere a costurilor și de îmbunătățire a eficienței, elaborarea lor a fost perfecționată, acordându-se o atenție sporită asigurării condițiilor materiale de realizare a fiecărei măsuri și fixării responsabilității pentru aducerea la îndeplinire

a măsurilor stabilite, ca și îmbunătățirea tehnicilor de evaluare a efectului economic al măsurilor preconizate.

CE TREBUIE SĂ CUPRINDĂ UN ASEMENEA PROGRAM

ÎN PROCESUL DE ELABORARE a planurilor cincinale și anuale, s-a ajuns la concluzia că programele de măsuri

pentru reducerea costurilor și cheltuielilor materiale, trebuie întocmite diferit atunci când este vorba de un plan anual față de o perioadă mai îndelungată, respectiv față de planul cincinal. S-a socotit indicat ca la planul cincinal 1976—1980 să se prevadă măsuri principale, îndeosebi cele care trebuie pregătite din vreme, datorită faptului că au un efect economic eșalonat pe mai mulți ani, cum ar fi: reproiectarea unor produse cu parametrii învechiți, asimilarea de produse noi, promovarea unor procese tehnologice noi, organizarea științifică a producției și a muncii etc. În același timp, la planurile anuale programele de măsuri au fost detaliate cuprinzându-se efectul economic al unor măsuri concrete de reducere a costurilor, localizate pe feluri de cheltuieli și pe produse, după cum urmează:

a) Programe de măsuri pentru reducerea costurilor în industrie, elaborat în lucrările de plan cincinal:

	COSTURI DE PRODUCȚIE				
	1976	1977	1978	1979	1980
I = Cheltuieli totale					
II = Cheltuieli materiale					
— Cheltuieli la 1 000 lei producție marfă, lei	I				
— Reducerea față de anul de bază al cincinalului (1975), lei	I				
— Volumul de economii din reducerea cheltuielilor față de anul de bază al cincinalului (1975), mii lei	II				
din care pe seama:					
1. Reduceri normelor și indicilor de consum, îmbunătățirii tehnologiilor și extinderii folosirii înlocuitorilor	I				
2. Creșterii gradului de valorificare a materiilor prime și materialelor	II				
3. Folosirii depline a capacităților de producție	I				
4. Reduceri cheltuielilor de muncă vie pe seama realizării programului special de creștere a productivității muncii	II				
5. Raționalizării cheltuielilor administrativ-gospodărești	I				

b) Programe de măsuri pentru reducerea costurilor de producție în industrie elaborate în lucrările de plan anual :

Costuri de producție totale din care : cheltuieli materiale
— Cheltuieli la 1 000 lei producție marfă, lei
— Reducerea față de anul anterior, lei
— Volumul de economii din reducerea cheltuielilor față de anul anterior, mii lei
din care pe seama :
1. Reducerii normelor de consum, îmbunătățirii tehnologiilor și extinderii folosirii înlocuitorilor
1. 1. — reducerea normelor de consum la materii prime și materiale din nomenclatura planului de stat, departamentală și uzinală
1. 2. — aplicarea programului de măsuri privind îmbunătățirea utilizării combustibililor și energiei
1. 3. — introducerea de tehnologii și îmbunătățirea celor existente
1. 4. — reducerea pierderilor din rebuturi și perisabilități
2. Scăderii cheltuielilor legate de aprovizionarea tehnico-materială și desfacerea producției prin optimizarea distanțelor de transport și introducerea sistemului de containerizare-paletizare etc.
3. Creșterii gradului de valorificare a materiilor prime și materialelor
4. Folosirii depline a capacităților de producție
4. 1. — influențe din amortizarea fondurilor fixe
5. Influenței structurii sortimentale a producției
6. Reducerii cheltuielilor de muncă vie pe seama realizării programului special de creștere a productivității muncii
7. Raționalizării cheltuielilor administrativ-gospodărești

A apărut totodată necesitatea ca programul anual de reducere a costurilor să fie completat cu o fundamentare care să însoțească prevederile sale, prin care se explicitează fiecare măsură în

parte și care să ofere posibilitatea întreprinderilor și centralelor industriale să urmărească corespunzător măsurile preconizate. O astfel de fundamentare poate avea structura următoare :

— mii lei — Efectul economic care se reflectă în cheltuieli de producție
1. Aplicarea cercetărilor științifice în producție
1. 1. — Aplicarea temei privind.....
1. 2. — Aplicarea temei privind.....
1. 3. —
2. Introducerea tehnologiilor avansate sau modernizarea celor existente
2. 1. — Aplicarea tehnologiei (de ex. turnarea continuă)
2. 2. —
2. 3. —
3. Înnoirea producției (asimilarea și introducerea în fabricație a produselor noi și reproiectate)
3. 1. — Introducerea în fabricație a produsului.....
3. 2. — Reproiectarea produsului.....
3. 3. —
4. Realizarea programului de măsuri pentru economisirea consumului de combustibil și energie
4. 1. — Economie de combustibil
4. 1. 1. — Înlocuirea arzătoarelor existente cu altele mai eficiente
4. 1. 2. — Înlocuirea cazanelor mai vechi...
4. 2. — Economie de energie
4. 2. 1. — Reducerea producției la produsul..... mare consumator de energie (kWh/1 000 lei prod. marfă) și înlocuirea acestuia cu produsul..... cu un consum de ..... (kWh/1 000 lei prod. marfă)
4. 2. 2. —
5. Alte reduceri de norme de consum

ROLUL ORGANIZĂRII ACTIVITĂȚII CADRELOR DE DECIZIE

ÎN CONCEPȚIA modului actual de elaborare, programele de măsuri pentru reducerea costurilor de producție, reprezintă în fapt o sinteză a tuturor celor-

lalte programe care se întocmesc în cadrul întreprinderilor și care se referă în principal la reducerea normelor de consum, asimilarea de produse noi, creșterea productivității muncii și altele, reflectând efectul economic al acestora. De aceea o colaborare strinsă între programele elaborate în uzine, constituie un criteriu de fundamentare corespunzătoare a programului de reducere a costurilor.

Dat fiind că în volumul de economii din reducerea costurilor de producție rolul hotărîtor îl au măsurile tehnice, apare necesar ca la elaborarea programelor să fie atrase într-o mai mare măsură serviciile tehnice care conduc ne mijlocit producția în vederea scăderii consumurilor, eliminării rebuturilor și pierderilor materiale de orice fel, reproiectării și asimilării produselor noi. O atenție deosebită urmează a fi acordată tehnicilor de calcul a efectului economic al măsurilor prevăzute. Este necesar ca serviciile tehnice din întreprinderi în colaborare cu compartimentele de costuri și prețuri, să elaboreze fișe analitice, evaluând cu atenție și competență fiecare măsură în parte, în funcție de specificul ei.

Ca o fază premergătoare întocmirii programelor de măsuri se impune studiul critic și analitic al structurii costurilor pe întreprindere și secții de producție, acordându-se prioritate acelor elemente de costuri care dețin o pondere importantă în ansamblul activității de producție. În același timp, se impune analiza nivelului cheltuielilor materiale, în detaliu ca și a evoluției indicilor de utilizare a capacităților de producție, luîndu-se măsurile necesare pentru închiderea canalelor de risipă ce încarcă, în mod nejustificat costul produselor.

În procesul elaborării programelor organizarea activității joacă un rol esențial. Încă din etapa de vară, cînd se primesc sarcinile de plan pentru anul următor, pînă la faza de toamnă, cînd se îmbunătățește planul național unic, colectivele de specialiști din întreprinderi și centrale ar trebui să identifice pe secții, ateliere, pe fiecare loc de muncă, măsurile necesare pentru încadrarea în nivelul planificat de cheltuieli. În acest scop, este necesar să se selecteze cadrele de specialiști, din compartimentele tehnice și economice ale întreprinderii, care să posede o calificare corespunzătoare în vederea elaborării măsurilor pentru reducerea costurilor de producție. Aceste cadre e bine să fie numite prin ordin discutat și aprobat de consiliul oamenilor muncii, precizîndu-se în mod clar responsabilitățile fiecăruia și termenele de realizare.

CE REFLECTĂ O PRIMĂ ANALIZĂ

ANALIZELE EFECTUATE în anii 1974 — 1976 în întreprinderi asupra modului în care programele

de măsuri își aduc contribuția la reducerea costurilor de producție, au reliefat faptul că acolo unde la elaborarea

acestora se depune o muncă temeinică de fundamentare și se urmărește cu rigurozitate punerea lor în practică se obțin rezultate bune. Dar analizele efectuate au scos în evidență și faptul că mai sînt încă numeroase cazuri cînd în modul de întocmire a programelor și mai ales în urmărirea acestora se înregistrează neajunsuri însemnate. Printre acestea semnalăm :

— **programele de măsuri nu ajung, în toate cazurile, în secții și ateliere, tocmai în acele unități de bază ale întreprinderii, care au un rol principal în reducerea costurilor de producție ;**

— **se prevăd încă unele măsuri globale, fără a se explicita în mod concret în ce anume constau acestea ;**

— **inscrieri de măsuri fără precizarea efectului economic concret pe care trebuie să-l aducă.** Este posibil ca în aceste condiții aplicarea unor asemenea măsuri să conducă chiar la creșterea cheltuielilor, deci să aibă un efect contrar celui așteptat. Asemenea fenomene pot apare în cazul asimilării de produse noi sau cînd se fac înlocuiri de materii prime și materiale sau în alte situații cînd nu se fac calcule economice riguroase de fundamentare a efectului economic ;

— **nu se prevăd răspunderi concrete pentru realizarea măsurilor, sau sînt de genul : „răspunde serviciul tehnic“.** În această situație, deși măsurile au calcule de fundamentare, neprevederea factorilor care răspund de executarea acestora, întîrzie aplicarea măsurilor și se poate periclita realizarea efectului economic scontat ;

— **acoperirea numai parțial cu măsuri a volumului de economii prevăzut în plan, ceea ce poate pune sub semnul întrebării încă de la început îndeplinirea integrală a sarcinilor prevăzute ;**

— **se acționează încă insuficient pentru atragerea cadrelor tehnice la elab-**

borarea programelor pentru prevederea unor măsuri privind introducerea progresului tehnic, a unor mașini și utilaje cu performanțe ridicate. În programele elaborate, asemenea măsuri au încă o pondere scăzută :

— **urmărirea și analiza modului de îndeplinire a programului de măsuri nu se face în mod sistematic.**

Pentru a ilustra cele prezentate vom da cîteva exemple. Cu prilejul analizei efectuate în întreprinderi ca „Electromotor“ și „Electrobanat“ din Timișoara, „Acumulatorul“ — București, „Emailul roșu“ — Medias și altele, s-a desprins faptul că ele nu au pus în valoare în anul 1975 toate rezervele disponibile, iar unele măsuri aveau caracter general, fără a avea calculată eficiența economică, fără stabilirea de responsabilități și termene de realizare. De asemenea, la întreprinderile „România muncitoare“ și „Unirea“ din Cluj-Napoca, la întreprinderea de prelucrare a lemnului Vaslui, întreprinderea de strunguri Tîrgoviște, întreprinderea de utilaj chimic București și altele, programele de reducere a costurilor nu au prevăzute măsuri pentru introducerea progresului tehnic care să acopere în măsură suficientă volumul de economii primit ca sarcină de plan. La întreprinderea „Unirea“ Cluj-Napoca, de exemplu, din cele 84 măsuri cu o eficiență evaluată la 10 milioane lei prevăzută a fi realizată în anul 1975, au fost îndeplinite numai 57, cu o eficiență economică de 2.9 milioane lei, adică circa 30%.

Pentru anul 1976, un volum important de economii nu a fost încă fundamentat prin măsuri de reducere a costurilor astfel că la finele semestrului I era neacoperit la Combinatul de îngrășăminte chimice Piatra Neamț un volum de economii de 36 milioane lei, la Șantierul Naval Oltenița 64 milioane lei, la întreprinderea „Acumulatorul“

București 22 milioane lei, la întreprinderea de industrializare a cărnii 47 milioane lei, la întreprinderea de pompe — București 22 milioane lei etc.

În prezent nu există organizat un sistem informațional statistic, care să urmărească îndeplinirea măsurilor înscrise în programele de reducere a costurilor de producție, iar aceste programe nu au devenit peste tot instrumente active de conducere a activității de producție.

Se impune examinarea unui sistem organizat de urmărire a îndeplinirii măsurilor prevăzute în programele de reducere a costurilor, urmărire care va determina și o îmbunătățire a întregului proces de reducere a costurilor din economie. De altfel, o astfel de problemă se pune și pentru alte programe ale planului național unic (creșterea productivității muncii, pregătirea cadrelor etc.).

Urmărirea îndeplinirii măsurilor din programele de reducere a costurilor, trebuie să fie însoțită în permanență de actualizarea acestora cu noi măsuri în vederea recuperării eventualelor rămîniri în urmă față de prevederile planului. Îmbunătățirea metodologiei de întocmire a programelor în cauză, fundamentarea economică a măsurilor prevăzute, trecerea la urmărirea sistematică și organizată a modului în care se îndeplinesc aceste măsuri, va determina întărirea rolului pe care trebuie să-l aibă programele în aducerea la îndeplinire a sarcinilor legate de reducerea costurilor și a cheltuielilor materiale pe unitatea de produs.

Programul de măsuri poate deveni, în acest fel, în fiecare întreprindere un instrument concret de lucru, un sprijin activ în acțiunea de ridicare a eficienței întregii activități productive.

dr. Gh. ȘICA
director în C.S.P.

COMENTARIU LA UN GRAFIC

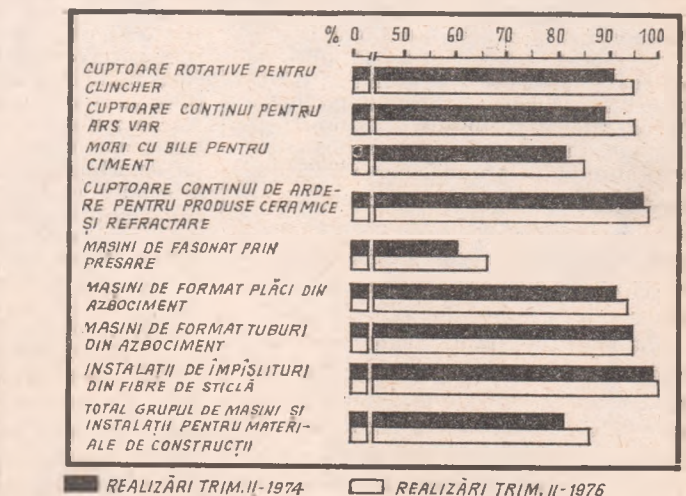
CUM ESTE UTILIZAT TIMPUL DE LUCRU AL MAȘINILOR ?

INDUSTRIA materialelor de construcții a fost înzestrată an de an cu mașini și utilaje moderne, care au permis ca producția ramurii să fie în anul 1975 cu 59,7%, mai mare ca cea din anul 1970. Datele noi din actualul cincinal vor determina ca la nivelul anului 1980 producția industriei materialelor de construcții să crească încă cu 54—61% față de 1975. Nivelul ridicat al producției va asigura șantierelor de construcții din țară materialele necesare, în cantitățile și sortimentele solicitate.

Utilizarea și instalarea de mașinilor și instalațiilor specifice din domeniul construcției de bază constituie o condiție de bază ca prevederile planului să fie realizate în mod corespunzător. Urmand evoluția, pe ultimii doi ani, a indicilor medii de utilizare a timpului disponibil de lucru la principalele mașini și instalații pentru industria materialelor de construcții din cadrul M.E.F.M.C., se constată o îmbunătățire a acestora (vezi graficul). Totuși, cifrele medii privind utilizarea timpului de lucru al mașinilor, satisfăcătoare ca tendință, as-

cund rezerve care se cer scoase la iveală și valorificate, în scopul creșterii producției și îmbunătățirii eficienței economice. La morile cu bile pentru ciment, de exemplu, se înregistrează numeroase opriri pentru executarea reparațiilor accidentale (peste 11 mii de ore-mașini în tr. II 1976, din care cea mai mare parte revin morilor de ciment de la Hoghizi). Întreruperi accidentale s-au înregistrat și la cuptoarele rotative pentru clincher (peste 5,7 mil ore-mașini) și la mașinile de fasonat prin presare (peste 6,5 mii ore-mașini). Eliminarea unor asemenea întreruperi ale producției în cadrul timpului programat poate fi obținută prin măsuri corespunzătoare, cum sînt, exploatarea rațională, respectarea graficului de revizii periodice, evitarea supra-solicităților etc.

O altă rezervă potențială o constituie reducerea timpului de staționare datorate lipsurilor organizatorice, ca de exemplu : întreruperi în alimentarea cu energie electrică, argilă și alte materiale în anumite perioade (la fabricile de la Roman, Iași ș.a., în total cca. 14 mii ore-ma-

Evoluția gradului de utilizare a fondului de timp disponibil al unor mașini și instalații specifice pentru producția de materiale de construcții

șini), lipsa de comenzi (la fabricile de la Roman, Turda, Sibiu, Jimbolia ș.a., cu un total de 5,8 mii ore-mașini), lipsa forței de muncă (la mașinile de fasonat prin presare — peste 4 mii ore-mașini) etc.

Necesitățile mereu mai mari

de materiale de construcții impun cerința ca toate unitățile de producție să mărească coeficientul de schimburi, să reducă cât mai mult timpul de lucru neutilizat, astfel ca pe aceleași mașini și instalații să se obțină producții sporite.

● ANCHETA „R. E.” ● ANCHETA „R. E.” ● ANCHETA „R. E.” ● ANCHETA „R. E.”

● O investigație în 20 de întreprinderi. Opiniile a circa 100 de specialiști
 ● „Cauza cauzelor” unor neconcordanțe. Clasamente și semnificații ● O analiză factorială și câteva confirmări ● Argumente pentru o optică integratoare privind durata realizării investițiilor. Așteptăm părerea cititorilor noștri.

ATINGEREA PARAMETRILOR PROIECTAȚI — ÎNTRE PREVEDERI ȘI REALIZĂRI (II)

INVESTIGAȚIA întreprinsă a urmărit și prezentat într-o primă etapă principalele obiective ce determină construcția noilor capacități de producție, concordanța dintre prevederi și realizări („R.E.” nr. 32 din 13 august 1976). Continuăm în acest număr cu o prezentare sintetică a opiniilor specialiștilor din întreprinderile ce au constituit eșantionul anchetei, cu privire la identificarea cauzelor care creează dificultăți în procesul de atingere la termen a parametrilor proiectați la unele din noile obiective de investiții puse în funcțiune în anii din urmă.

In acest număr :

- Probleme mai vechi și mai noi : de la cunoaștere la soluționare.
- Funcționarea intensivă a utilajelor : prioritate deplină.
- Schimbările sortimentale sau cât costă necorelarea punerilor în funcțiune ?
- Pregătirea investiției — către o redimensionare necesară pentru comprimarea timpului

General și particular în identificarea obstacolelor

ASA CUM A REZULTAT din ancheta întreprinsă, la nivelul eșantionului analizat s-ar fi putut obține în plus, în cincinalul 1971—1975 — prin funcționarea tuturor capacităților de producție la parametrii proiectați — o producție suplimentară de peste 600 milioane lei. Ce cauze au determinat nerealizarea acestui important spor de producție care ar fi exercitat o influență pozitivă asupra eficienței cu care se desfășoară procesul de producție nu numai la producător ci și la beneficiar ?

Clasamentul principalelor motivații (tabelul nr. 1) ale acestei stări de fapt evidențiază o ierarhie în fruntea căreia se situează „funcționarea necorespunzătoare a unor utilaje”, „neasigurarea integrală a forței de muncă necesare”, „deficiențe în aprovizionare”, „organizare greoaie a proceselor tehnologice etc. Fără îndoială, ierarhizarea permite unele aprecieri asupra intensității cu care acționează în întreprinderile analizate fiecare din cauzele amintite. Astfel se pare că funcționarea necorespunzătoare a unor utilaje reprezintă „motivul nr. 1” al întârzierilor în atingerea parametrilor proiectați în

multe din unitățile economice, determinând în acest fel ca importante rezerve de producție să se mențină în afara circuitului economic.

Dat fiind sarcinile complexe ce le ridică atingerea la termen a parametrilor proiectați, analiza noastră a încercat să pătrundă în intimitatea factorilor care generează o funcționare necorespunzătoare a mașinilor și instalațiilor la noile capacități (tabelul nr. 2). Ancheta a relevat faptul că numeroase neajunsuri sînt generate de lipsa pieselor de schimb, care devine și mai acută în condițiile în care, urmărind cu prioritate atingerea nivelelor de producție proiectate și recuperarea restanțelor, întreprinderile nu respectă întocmai prevederile din programele de întreținere și reparații. Specialiștii au subliniat că multe greutăți provin din faptul că reparațiile nu se efectuează peste tot în cadrul unor unități specializate și că „service”-ul furnizorului de utilaje lasă — în unele cazuri — mult de dorit.

Neelaborarea instrucțiunilor de exploatare sau întreținere și lipsa cărților tehnice întârzie de asemenea, atingerea parametrilor prevăzuți în termenele prescise. Dar, mai există și altfel de situații care ar fi putut fi evitate printr-o mai bună organizare a producției și a muncii. La întreprinderea „Tricodava”, de pildă, s-au achiziționat și montat un număr de 8 mașini de tricotate stofă pentru îmbrăcăminte. La achiziționarea mașinilor nu s-a avut însă în vedere și

● CLASAMENT ● CLASAMENT ● CLASAMENT

Tabelul nr. 1

Principalele cauze care determină întârzieri în atingerea la termen a parametrilor proiectați

Loc în clasament	Cauze	Procent
1	Funcționarea necorespunzătoare a unor utilaje tehnologice	25
2	Asigurarea necorespunzătoare a forței de muncă necesare	20
3	Deficiențe în esența și organizarea primă	20
4	Organizare greoaie a proceselor tehnologice și a muncii	15
5	Modificări intervenite în structura producției față de proiect	10
6	Disciplină necorespunzătoare în producție și muncă	5
	Alte cauze (documentații tehnologice incomplete etc.)	5

asigurarea a două urzitoare, utilaje fără de care mașinile de tricotate nu au putut fi utilizate deși au fost la timp montate. Pînă la remedierea situației s-a pierdut o producție de circa 10 milioane lei. Din păcate, exemple de acest gen au mai fost întâlnite la INOX, întreprinderea „Industria Iutei” etc. La începutul anului 1976, în unele din întreprinderile analizate, circa 400 de uti-

laje cu valori de ordinul milioanei, deși au fost puse în funcțiune la termen, au stat neutilizate mai mult de 3 luni din diferite motive, de exemplu: schimbarea structurii sortimentale, deficiențe în planificarea încălzirii corespunzătoare a mașinilor etc.

Neasigurarea forței de muncă în numărul de calificarea corespunzătoare reprezintă și ea o problemă serioasă pentru noile obiective, mai ales în perioada atingerii parametrilor proiectați. Și aceasta din mai multe cauze (tabelul nr. 3 din pagina nr. 11). Ancheta a surprins faptul că, alături de factorii „clasici” ca fluctuația „planificarea necorespunzătoare a pregătirii cadrelor”, au apărut, în perioada 1971—1975 — și încă pe primele locuri — și alte cauze, printre care „cunoașterea incompletă a disponibilului real de forță de muncă existent în zonă”, „esalonarea necorespunzătoare în unele situații a pregătirii personalului față de etapele realizării investiției” ș.a.

Fără îndoială, clasamentele își au importanța lor în stabilirea priorităților ce trebuie avute în vedere în fiecare întreprindere pentru recuperarea rezanțelor și ridicarea eficienței activității la noile capacități. Tot atât de adevărat este însă și faptul că în practică acțiunea lor interferează, iar rezultatele obținute devin efectul acțiunii unui complex de cauze.

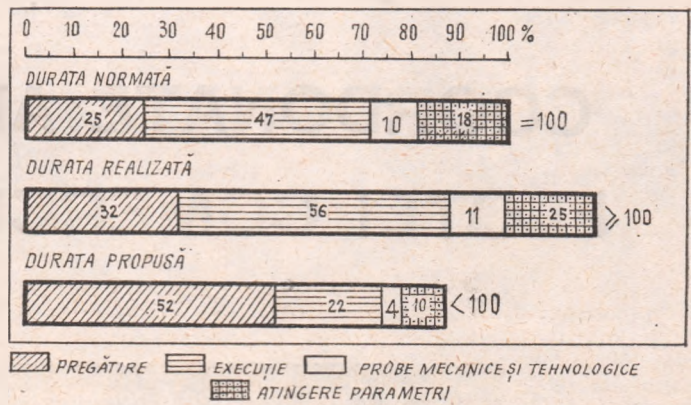
În această viziune, ne-am oprit asupra unor situații semnificative, care sugerează posibile căi de acțiune în cazuri similare. În cadrul întreprinderii de nasturi și mase plastice, la dezvoltarea de capacitate de la producția de înlocuitori de piele (PVC) s-a obținut în perioada 20 august — 31 decembrie 1973 doar jumătate din prevederile planului de producție. Asemănător a evoluat nivelul realizărilor și în primul semestru din 1974. Cauzele principale au fost defecțiunile în funcționarea instalației și calificarea necorespunzătoare a unor lucrători. La toate acestea s-a adăugat și faptul că în STE a fost prevăzută realizarea unor sortimente de PVC cu gramaj mic, în timp ce, ulterior, beneficiarii au solicitat și contractat parțial P.V.C. cu o greutate substanțial sporită. În fine, trebuie spus că noul produs, pentru care la nivelul economiei naționale capacitatea de producție era suficient dezvoltată, nu a mai fost solicitat. Într-o asemenea im-

prejurare, colectivul întreprinderii are meritul de a fi căutat și reușit să pună la punct un nou sortiment de piele artificială, din poliuretani, mult sollicitat de industria de încălziminte, de marochinărie și confecții.

Și la întreprinderea de piele sintetică, atingerea parametrilor proiectați a avut un drum... Întreprinderea funcționează din 1970 ca stație pilot pentru experimentarea tehnologiei românești de producere a pielii sintetice. Pornind de la rezultatele promițătoare obținute de colectivul întreprinderii, în strînsă colaborare cu institutul de cercetări de specialitate din cadrul Ministerului Industriei Ușoare, s-a apreciat just că nu este cazul să se importe licența, urmînd ca alături de utilajele existente să se aducă din import doar cele strict necesare. Potrivit prevederilor de plan, unitatea respectivă trebuia să obțină pe cîincinalul trecut o producție însemnată. În fapt, însă, în august 1975, abia s-a semnat procesul verbal de recepție preliminară, iar pînă la sfîrșitul anului s-au efectuat în principal reglaje, probe, modificări și readaptări etc. **Unele probleme au fost generate de existența mai multor furnizori cu care au fost contractate părți, subansamble, și nu instalații întregi.** Acest fapt a diminuat răspunderea furnizorilor privind funcționarea de ansamblu a utilajelor. De asemenea, tot la acest obiectiv, unele lucrări de construcții-montaj au fost executate neglijent sau cu întîrziere, fapt ce a condus la nerealizarea unor însemnate cantități de piele sintetică prevăzute în plan. Ca urmare, la nivelul întregului cîincinal, în această întreprindere, indicatorul valoarea producției globale a fost realizat doar în proporție de 38,4%.

Și în acest caz colectivul a găsit o serie de soluții necesare pentru înlăturarea neajunsurilor semnalate. Astfel, s-a acționat ferm pentru mobilizarea tuturor cadrelor tehnice, a inginerilor și operatorilor pentru ca aceștia să-și însușească temeinic și să aplice întoemai tehnologia de fabricație. Cadrele de specialitate au fost repartizate pe instalații pentru a supraveghea și interveni operativ atunci cînd apar defecțiuni. Au fost executate autodontări și modernizări care să permită funcționarea fără intrerupere a instalațiilor și obținerea unui randament superior. Totodată a fost introdus și stimulat lucrul în acord global pentru personalul de la instalațiile de bază. În fine, cu un sprijin sporit din partea centralei industriale, privind asigurarea necesarului de materii prime, materiale și piese de schimb, activitatea de producție s-a îmbunătățit considerabil în prezent.

O experiență interesantă a fost relevată de către ancheta întreprinsă la În-

Durata totală și pe etape a procesului investițional

treprinderea „Munca textilă”, unde unele deficiențe de ordin organizatoric au avut influențe hotărîtoare asupra atingerii parametrilor proiectați. În această întreprindere, în cîincinalul 1971—1975 au avut termen planificat de punere în funcțiune două noi capacități. Cu toate că aceste termene au fost respectate, nivelul planificat pentru anul 1975 al indicatorilor „spor de producție prin punere în funcțiune” și „cheltuieli la 1 000 lei producție-marfă” nu a fost realizat. Cauza? Termenul de punere în funcțiune a extinderilor de capacitate de la „Munca textilă” nu a fost corelat cu cel al capacității de finisaj preconizată a se realiza în cadrul întreprinderii „Tricodava”. Ca urmare întreprinderea „Munca textilă” a fost nevoită uneori să introducă în fabricație și produse care nu necesită finisaj, dar au o valoare mai scăzută și cheltuieli ridicate.

Desigur, în cadrul întreprinderilor analizate, atingerea la termen sau în devans a parametrilor proiectați la noile capacități de producție demonstrează că există, la fiecare loc de muncă, suficiente resurse pentru obținerea unor rezultate bune. Se impune, deci, ca peste tot să se acționeze cu mai multă hotărîre, pentru ca experiența bună să fie generalizată, rezanțele recuperate, iar parametrii atinși la termen la fiecare nou obiectiv de investiții.

O nouă dimensionare a etapelor investiției?

REALIZAREA CU SUCCES a dezideratului atingerii la termen a parametrilor presupune însă o optică integratorie. Se pare că „succesul” în realizarea la vreme a nivelului de producție prevăzute presupune ca procesul investițional să fie privit ca un tot unitar, ale cărui etape (pregătire, execuție, probe mecanice și tehnologice și atingerea parametrilor) se intercondiționează reciproc. Într-adevăr, așa după cum s-a desprins din anchetă — toate „problemele” apărute în etapa de atingere a parametrilor își găsesc o determinare — mai mult sau mai puțin di-

Costică CHIȚIMIA
Bogdan PĂDURE

(Continuare în pag. 11)

Tabelul nr. 2

Loc unde utilizează funcționarea este necorespunzător, întrucît din cauzele parametrilor, se deduce:	Procent
1 Lipsesc unele piese de schimb	20
2 Reparațiile nu se efectuează corectizat, în utilități speciale	20
3 „Service”-ul furnizorului este necorespunzător	15
4 Întreținerea, solistența tehnică la scările de producție nu corespunde cerințelor	15
5 Instalație scosies unor utilaje din import	10
6 Unele documentații tehnologice sînt incomplete	5
7 Se înregistrează defecțiuni la unele utilaje din import	5

COORDONATE ALE DEZVOLTĂRII FLOTEI COMERCIALE ROMÂNEȘTI

ÎN PROGRAMUL PARTIDULUI de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism se evidențiază între alte obiective de seamă și sarcinile ce revin în domeniul politicii de dezvoltare și perfecționare a transporturilor și telecomunicațiilor. În această direcție se are în vedere, de pildă, dezvoltarea prioritara a transportului fluvial și maritim, de mărfuri și de pasageri. În acest sens se va urmări folosirea maximă a Dunării și apelor interioare, asigurându-se totodată și amenajarea lor. Flota maritimă și fluvială va fi dotată cu nave de tonaj optim, astfel încât până în anul 1990 să se asigure transportul cu mijloace proprii a întregului volum de materii prime și produse necesare a fi transportate pe apă.

Dezvoltarea continuă a transportului pe apă, precum și desfășurarea lucrărilor de navigabilizare a râurilor interioare este justificată pentru țara noastră de o serie de factori, în primul rând de cei economici și sociali. Transportul pe apă este mai ieftin decât cel pe uscat, solicitând o cantitate mai mică de combustibil. Totodată, măsurile de navigabilizare a râurilor interioare permit transportul mai rapid al mărfurilor între diferite localități și unități ale țării, concomitent cu aplicarea de măsuri pentru evitarea revărsării acestora în anotimpurile abundente în precipitații. Dealtfel, aceste măsuri fac parte dintr-un program complex de largă perspectivă și care privește, pe de o parte, navigabilizarea iar, pe de altă parte, asigurarea rezervelor de apă pentru irigații, nevoile industriei și consumul populației, valorificarea puterii energetice și dezvoltarea creșterii faunei acvatice.

Progrese evidente, pe multiple planuri

REALIZĂRILE DEOSEBITE DOBÎNDITE în anii socializmului în direcția dezvoltării flotei noastre maritime și fluviale, odată cu extinderea relațiilor comerciale externe, capătă o semnificație aparte dacă se are în vedere faptul că imediat după eliberarea țării nu se putea discuta despre existența acesteia, ea fiind reprezentată doar de câteva nave cu capacități de încărcare de mărfuri și transport de călători foarte reduse. În 1946, de pildă, flota maritimă se compunea doar din 5 nave vechi, cu un confort scăzut și un randament inferior. Un moment important în domeniul transportului nostru maritim îl constituie anul 1960, când intră în dotarea flotei primele cargouri de 4 500 tđw construite la Șantierul naval din Galați. Treptat aceste nave și-au cucerit un binemeritat prestigiu, dînd dovada unor calități constructive și de exploatare la nivelul competitiv mondial. Cincinalul 1971—1975 marchează înzestrarea flotei maritime românești cu primele nave de mare tonaj, petrolierele de 85 000 tđw și vrachierul de 55 000 tone.

La rîndul său flota fluvială se compunea în cea mai mare parte din șleperi vechi, cu o vîrstă de peste 30—40 ani, cu o stare tehnică necorespunzătoare. La sfîrșitul anului 1975 flota

● Flota comercială românească asigură traficul de mărfuri cu țări de pe toate continentele ● Contribuția industriei românești la dotarea flotei comerciale cu nave specializate de mare capacitate ● Instituirea în transportul maritim și fluvial de linii regulate, pe relații cu volum de mărfuri însemnate și continuu ● La Dunăre și la Marea Neagră, porturi moderne, utilate cu tehnică de prim rang ● Creșterea vertiginosă a traficului fluvial și maritim de mărfuri în perioada 1976—1980.

fluvială era compusă din 68 nave cu propulsie — remorhere și împingătoare — cu o capacitate totală de peste 61 000 CP și din 404 nave fără propulsie — șleperi ceamuri, tancuri și barje — cu o capacitate de 429 000 tone

În anii 1971—1975 s-a introdus și im-

pus navigația pe Dunăre prin împingere, soluție modernă și cu un grad sporit de eficiență în exploatare. (În tabelul nr. 1, este redată dezvoltarea activității de transporturi pe apă).

Ca urmare a dezvoltării economice a țării și în special a industriei, a construcțiilor, a comerțului exterior, volumul transporturilor pe apă a început să crească într-o măsură din ce în ce mai mare, schimbîndu-și în același timp și structura. Pe lângă cereale și produse petroliere, au început să se transporte produse industriale, materii prime pentru industrie (minereu, cocs, cărbuni, calcar), materiale de construcție (produse de carieră și balastieră) și altele, așa cum reiese din tabelul nr. 2). Aceasta a determinat necesitatea măririi capacității de transport a flotei, precum și a capacităților de manipulare în porturi.

Tabelul nr. 1

Dezvoltarea activității de transporturi pe apă (%)

Indicator	1948	1950	1955	1960	1965	1970	1975
Volumul transportului de mărfuri cu nave maritime (tone)	56	100	109	108	754	2414	3569
Parcursul mărfurilor cu nave maritime (tone mile)	47	100	116	174	1369	6136	10842
Volumul transportului de mărfuri cu nave fluviale (tone)	73	100	144	173	259	306	551
Parcursul mărfurilor cu nave fluviale (tăm)	63	100	97	129	183	201	311
Transportul de călători cu nave fluviale (col/km)	76	100	213	256	406	475	530
Activitatea portuară (tone-traffic)	80	100	154	185	253	415	677

În ceea ce privește flota, într-o primă etapă accentul s-a pus pe refacerea flotei fluviale și completarea dotării ei în special cu remorhere. Aceasta corespundea și cu posibilitățile industriei de construcții navale din țara noastră în epoca respectivă. După ce această industrie s-a dezvoltat și pe măsura creșterii impetuoase a comerțului nostru exterior cu țări situate peste mări și oceane, s-a pus accentul pe construcția unei flote maritime noi, moderne.

Eforturile cele mai mari s-au îndreptat spre construcția unei flote maritime care să poată asigura transportul unui volum din ce în ce mai mare de mărfuri de import și export. S-au construit în țară cargouri de la 1 000 tđw la 8 750 tđw, precum și mineraliere de 12 500 tđw. La sfîrșitul anului 1975 vîrsta medie a flotei noastre maritime era de numai 5,7 ani, iar capacitatea medie a unei nave de 12 233 tđw, față de circa 3 900 tđw în 1950, adică de peste 3 ori mai mare.

Extinderea legăturilor comerciale ale României a determinat instituția în transportul maritim de linii regulate pe relații cu volum de mărfuri însemnate și continue. În prezent navele maritime românești fac cu regularitate escală în porturile din Europa de Nord, Marea Mediterană, Japonia, China, Indonezia, India, Africa de est și vest, America. Anul acesta, pentru pri-

ma dată o navă românească a efectuat transport de mărfuri din Australia pentru România. Dezvoltarea continuă a economiei naționale, lărgirea relațiilor economice cu un număr din ce în ce mai mare de țări, a dus în mod logic la extinderea rețelei de linii maritime și a relațiilor de transport. **Navele flotei noastre maritime comerciale fac în prezent esală în mai mult de 300 porturi din peste 100 de țări de pe toate continentele, asigurând transporturile de mărfuri românești pe întreaga suprafață a planetei.**

Rezultate importante a obținut și flota fluvială de mărfuri în perioada 1950—1975, față de o creștere a flotei fluviale de 3—4 ori, activitatea de transport a crescut și mai mult. În continuare flota fluvială se va dezvolta prin construcția cu precădere de nave mari, cu o capacitate de până la 3 000 tone și putere instalată de 2 400 CP.

În ce privește transportul de călători, s-au depus eforturi însemnate pentru modernizarea flotei, pentru îmbunătățirea serviriilor călătorilor. Capacitatea nominală a flotei, exprimată în număr de locuri, a crescut numai cu 67 la sută (tabelul nr. 3), dar navele noi au o viteză mult mai mare decât cele vechi, care au fost între timp scoase din exploatare. Aceasta face ca în realitate capacitatea pusă la dispoziția publicului călător să fie mult mai ridicată, ceea ce a permis **creșterea transporturilor de călători de peste 5 ori.** Liniile regulate principale au fost dublate prin darea în funcțiune a unor curse cu nave rapide pe aripi portante. A crescut gradul de confort oferit publicului călător și s-a mărit numărul punctelor de acostare dotate cu pontoane prevăzute cu săli de așteptare.

Largi acțiuni de deschidere și dezvoltare a zonelor portuare

ODATĂ CU DEZVOLTAREA FLOTEI, s-au luat măsuri pentru creșterea corespunzătoare a capacității porturilor, acțiune influențată într-o măsură însemnată de dezvoltarea și diversificarea relațiilor economice ale țării noastre cu alte țări. Pe această bază traficul de import și export pe calea apei a crescut de peste 2,5 ori în perioada 1965—1975. **Pentru preluarea traficului de mărfuri în continuă creștere, porturile au fost dotate corespunzător și în același timp s-au construit porturi noi.**

O atenție deosebită a fost acordată măririi capacității porturilor prin **construcția de noi dane, amenajarea unor noi suprafețe de depozitare și construirea de porturi noi.** Astfel, la Moldova Veche, la intrarea Dunării în țară, pentru deservirea combinatului minier din apropiere, s-a construit un port nou cu o capacitate anuală de 300 mii tone. În afară de reconstruirea și dezvoltarea capacităților în porturile Turnu-Măgurele, Giurgiu, Oltenița, Călărași ș.a., a fost dat în exploatare portul Combinatului siderurgic de la Galați, cel mai important port maritim-fluvial de pe Dunăre.

În regiunea Deltei Dunării s-au dat în exploatare două porturi de mare capacitate, cu un trafic anual de peste 1 milion de tone fiecare. Astfel, la Tulcea s-a construit portul maritim-fluvial pentru Combinatul de alumina și flota de pescuit oceanic, dotat cu macarale și instalații moderne, care permit descărcarea unei nave de 10 mii tone în numai 24 ore. De asemenea, pe brațul Sf. Gheorghe, legat de cariera de calcar de la Mahmudia, s-a construit un port nou, prin care se încarcă zilnic peste 5 mii tone calcar, destinat Combinatului siderurgic de la Galați. În 1964 au fost terminate lucrările de construcție ale portului vechi

Tabelul nr. 2

Structura traficului de mărfuri pe apă (%)

	1938	Anii 1975
Produse petroliere	48,4	29,7
Minerale, cocs, cărbuni fosfați	1,2	24,5
Materiale de construcție (nisip, balast, ciment)	11,0	23,3
Mașini, utilaje, laminate	3,2	3,9
Cereale	19,3	7,2
Cherestea și produse lemnoase	9,9	2,6
Îngrășăminte și produse chimice	—	4,2
Alte mărfuri	7,0	4,8

de la Galați. În 1964 au fost terminate lucrările de construcție ale portului vechi Constanța, începute de Anghel Saligny în 1895. Totodată, dezvoltarea schimburiilor comerciale externe ale țării noastre au impus extinderea capacităților portuare în principala poartă

maritimă Constanța. Lucrările de extindere începute în 1964, prin construirea digurilor de apărare în lungime de circa 6 km, au permis darea în exploatare a primelor capacități în 1970, care egalau ca mărime întreaga capacitate a vechiului port. Pe Dunăre, la Galați, s-au reconstruit danele din bazinul docuri și în același timp s-au construit încă 9 dane maritime dotate cu macarale—portal de 5—10 tf.

Ca urmare a construirii Sistemului hidroenergetic și de navigație Porțile de Fier, toate porturile din amonte ale Dunării au fost reconstruite pe noi amplasamente și dotate corespunzător în funcție de cerințele unităților industriale din această zonă.

Tabelul nr. 3
Evoluția dezvoltării flotei de transport (%)

Situația la 31 XII	1948	1950	1955	1960	1965	1970	1975
Flota maritimă de mărfuri (tdw)	24	100	116	116	541	1851	4400
Remorchere și împingătoare de transport fluvial (C.P.)	57	100	128	170	234	250	350
Nave fluviale de transport nepropulsate (tone)	53	100	125	109	126	131	195,2
Nave fluviale de călători (locuri)	—	100	97	114	102	110	167

Atât în portul Constanța, cât și în porturile dunărene, sînt în curs lucrări de dezvoltare, care vor fi continuate și în anii viitori, astfel ca să se poată prelua traficul de mărfuri mereu în creștere și care se prevede a ajunge în 1980 la un nivel de 2,5 ori mai mare decât în prezent.

Concomitent cu asigurarea dezvoltării flotei și porturilor, s-a urmărit crearea unor condiții de navigație corespunzătoare atât pe Dunăre, cât și pe mare. În acest scop s-au executat lucrări intense de dragaj, s-a îmbunătățit semnalizarea de zi și de noapte, ceea ce a permis desfășurarea normală a navigației.

Sporirea traficului de mărfuri și călători în perioada 1976 — 1980

DIRECTIVELE CONGRESULUI AL XI-LEA stabilesc obiective de o importanță deosebită pentru transportul maritim și fluvial. Astfel, în perioada 1976—1980 volumul traficului maritim va crește de 2,5—2,8 ori, luîndu-se în acest scop măsuri pentru continuarea acțiunii de optimizare a transporturilor, creșterea capacității și extinderea proceselor moderne de transport prin pachetizarea, paletizarea și containerizarea mărfurilor, lărgirea capacităților de transbordare și accelerarea ritmului de expediție și sporirea vitezei comerciale.

În cursul acestui an va intra în exploatare terminalul de containere în portul Constanța, care va asigura încărcarea și descărcarea navelor specializate sau adaptate la transportul containerizat al mărfurilor, asigurînd o productivitate de 4—5 ori mai mare decât mijloacele clasice de operare. În perioada 1976—1980 vor fi construite capacități portuare, care în totalitatea lor vor depăși capacitățile portuare existente la sfîrșitul anului 1975. Dintre acestea, menționăm construirea portului Sulina, mărirea capacităților în porturile Mahmudia, Combinatul siderurgic Galați, Brăila, Cernavodă, Giurgiu și Orșova.

În domeniul transportului maritim va crește participarea flotei proprii. Avîndu-se în vedere faptul că în perioada 1976—1980 flota maritimă își va spori capacitatea de 2,2—2,4 ori și că vor fi luate măsuri de îmbunătățire a activităților de operare în porturi prin introducerea de tehnologii moderne, gradul de participare al flotei maritime românești la traficul mărfurilor noastre de import-export se estimează să crească de la 21,5% cît s-a înregistrat în 1975, la peste 50% în 1980.

Sarcini de o deosebită importanță au fost trasate construcțiilor navale; în anul 1977, anul centenarului independenței României, va fi dat în exploatare petrolierul de 150 000 tdw — „Independența”. În planul de dezvoltare sînt prevăzute, de asemenea, construirea de nave port-containere și port-bagaje, cu un randament sporit și cu un înalt grad de tehnicitate. Pentru perioada 1976—1980 s-a prevăzut dotarea flotei fluviale cu 42 împingătoare, totalizînd 58 200 CP și circa 185 barje cu o capacitate totală de 341 000 tone.

CONDIȚIILE NOI CREATE, dotarea cu mijloace moderne de transport pe apă asigură țării noastre mari și reale posibilități de afirmare a eficienței transportului de mărfuri și de călători pe apele interioare, cît și pe mări și oceane, flota comercială românească contribuind astfel din plin la înlăptuirea planurilor de dezvoltare economico-socială a României socialiste.

Dumitru MUNTEANU
Comandantul marinei civile

Dezvoltarea și modernizarea producției agricole cer cadre bine pregătite. Cum le formăm?

— Unele observații pe marginea anchetei întreprinse
de „Revista economică” în 117 cooperative agricole de producție —

ÎN CITEVA NUMERE anterioare ale revistei noastre am prezentat, pe baza unei anchete efectuate în 117 cooperative agricole de producție, constatări și concluzii referitoare la mutațiile survenite pînă în prezent și la cele previzibile în structura și utilizarea forței de muncă în agricultura cooperatistă. În studiul de față abordăm un aspect calitativ de cea mai mare importanță pentru creșterea productivității muncii, pentru ridicarea nivelului general de instruire a țăranimii cooperatiste, pentru transformarea muncii din agricultură într-o variantă a muncii industriale: calificarea lucrătorilor din C.A.P.-uri.

FOLOSIREA rațională a forței de muncă în cooperativele agricole de producție presupune nu numai participarea tuturor cooperativitorilor apti de muncă la procesul de producție, folosirea fiecăruia dintre ei potrivit aptitudinilor și cunoștințelor sale, utilizarea completă a fondului de timp de muncă disponibil, ci și creșterea continuă a calificării, potrivit obligației de a ține pasul cu progresul tehnic — cerință esențială a dezvoltării intensive a producției agricole. Formarea și menținerea unei forțe de muncă active, capabilă de a-și însuși și aplica tehnica și tehnologiile moderne impuse de industrializarea, chimizarea și integrarea agriculturii, constituie un proces extrem de complex și dinamic.

Pregătirea generală și specială, repartizarea și utilizarea forței de muncă nu pot fi abordate numai prin stabilirea proporțiilor între producție și forța de muncă, numai prin prisma nevoilor imediate sau chiar a unei perspective apropiate, ci și într-o perspectivă îndepărtată, avînd în vedere generalizarea învățămîntului de 10 ani.

Procesul coordonării unitare a pregătirii, repartizării și utilizării forței de muncă este condus de stat, cu participarea largă a maselor, cu aportul activ al unor organisme instituționale.

Dat fiind faptul că producția agricolă va deveni tot mai mult o producție a muncii calificate, ca urmare a nivelului superior de pregătire generală, a calificării tineretului și chiar a vîrstnicilor, o utilizare rațională înseamnă și gospodărirea cu grijă a unei forțe de muncă mult evoluată față de perioadele anterioare, ceea ce are implicații complexe asupra eficienței economice. Date fiind creșterea gradului de calificare a lucrătorilor și a complexității muncii, orice pierderi de timp de muncă vor echivala cu pierderi de valori mult mai mari.

DESI ÎN CONTINUA creștere, numărul țăranilor cooperatori care au o calificare este extrem de scăzut (spre deosebire de întreprinderile agricole de stat, unde forța de muncă permanentă este aproape integral calificată). În tabel este prezentată (pe baza datelor referitoare la anul 1974) ponderea cooperativitorilor calificați și a celor în curs de calificare în cele 117 C.A.P.-uri investigate.

Din anchetă rezultă că, în medie pe o cooperativă, revin circa 12 cooperativitori care au o calificare. Un număr mai mare de cooperativitori participă la diferite forme de pregătire, cu sau fără scoatere din producție (circa 100 în medie pe o C.A.P.); din totalul acestora, circa 95% urmează, diferite

forme ale învățămîntului agrozootehnic de masă și numai 5% școli agricole specializate sau cursuri organizate de S.M.A. Aceasta înseamnă că din totalul membrilor cooperativitori de diferite vîrste, care au lucrat efectiv în cele 117 C.A.P.-uri investigate, circa 20% au o calificare sau urmează diferite cursuri de calificare. De fapt, principala forță de muncă calificată în cooperativele agricole o reprezintă mecanizatorii. În medie, pe o cooperativă reveneau, în anul 1974, circa 15 mecanizatori, cu o suprafață de 119 ha teren agricol pe un mecanizator (în zonele I—II de favorabilitate — între 98 și 113 ha, iar în zonele III—VI — între 137 și 186 ha).

IMPORTANȚA învățămîntului agrozootehnic de masă a fost demonstrată în practică de-a lungul anilor. Faptul că lucrătorii ogoarelor posedă în prezent mai multe cunoștințe despre procesul de producție agricolă, că utilizează mai rațional elementele și factorii de sporire a acesteia atestă posibilitățile pe care le are această formă de înnoire și transmitere a cunoștințelor.

Preponderența diferitelor forme de pregătire ale învățămîntului agrozootehnic de masă în totalul formelor de calificare sau ridicare a calificării pune în evidență caracterul larg, cuprinzător, imprimat acestor cursuri. În multe din cooperativele agricole investigate, această formă de învățămînt este, de fapt, singura modalitate de îmbunătățire a cunoștințelor. Or, cu toate aprecierile favorabile referitoare la importanța și utilitatea ei, se impun câteva considerații.

Prima vizează raportul dintre unitatea și diversitatea formelor de presă-

ture. Cerințele noi puse în fața agriculturii, modernizarea continuă a bazei tehnico-materiale a acesteia, noile tehnologii aplicate fac să sporească

Zone de fertilitate	Calificați	În curs de pregătire
I	3,25	23,9
II	1,58	15,4
III	1,40	14,1
IV	2,82	17,5
V	1,00	23,8
VI	1,42	15,5
Media	2,1	18,2

Pondere procentuală, din totalul cooperativelor care au lucrat în anul 1974, a celor calificați și a celor care urmează diferite cursuri de pregătire — pe grupe de cooperative după zonele de fertilitate

importanța învățământului agrozootehnic de masă, dar impun totodată și diversificarea continuă a formelor de pregătire. Meseriile de zootehnist, de lucrător în sistemele de irigații sau în viticultură, pomicultură și legumicultură nu pot fi dobândite numai dacă se urmează cursuri generale: asemenea cursuri favorizează îndeosebi îmbogățirea cunoștințelor, însușirea altor cunoștințe generale, nu însă dobândirea unei calificări în sensul atribuit acesteia în prezent, cu dotarea și exigențele actuale — și nu rezolvă nici necesitatea policalificării.

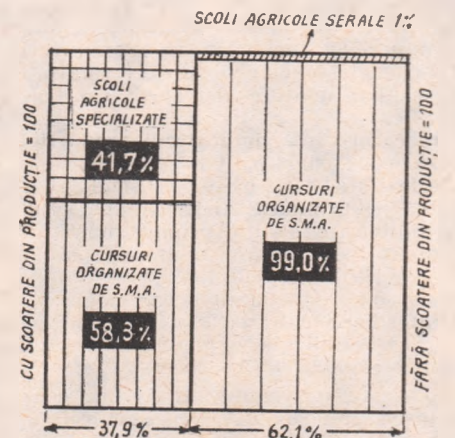
SOLUȚIE pentru punerea de acord a cerințelor prezente și viitoare față de pregătirea lucrătorului agricol*) cu mijloacele necesare dobândirii calificării și policalificării constă atât în diversificarea formelor de pregătire — obiectiv realizat parțial prin actualul sistem de formare a cadrelor din agricultură — cât și în multiplicarea acestor forme, în utilizarea lor cu mult mai intensă decât pînă în prezent.

Pe lângă învățământul agrozootehnic de masă, cooperativii din cooperativele agricole investigate au posibilitatea de a frecventa diferite școli agricole specializate ori cursuri cu sau fără scoatere din producție. Este interesant și util de urmărit modul cum sînt valorificate aceste posibilități (vezi graficul). Numărul cooperativilor din C.A.P.-urile investigate care frecventează diferite școli și cursuri cu scoatere din producție reprezintă ceva mai mult de o treime din totalul cooperativilor care se pregătesc: proporția — pentru această formă de pregătire

*) Aici avem în vedere pregătirea celor care lucrează în prezent în agricultură și care vor lucra și în următorii 10—20 de ani — și nu pregătirea lincilor, care, după cum se știe, se realizează în liceele industrial-agrare sau prin diferite școli profesionale.

— poate fi apreciată ca pozitivă și din considerentul că astfel se poate obține mai rapid o calificare temeinică. Tot astfel poate fi apreciată și forma fără scoatere din producție; aceasta are avantajul că nu stînjenește desfășurarea muncii, însă calitatea și complexitatea cunoștințelor dobîndite prin această formă sînt sub nivelul celor dobîndite în cazul scoaterii din producție.

ATÎT ÎN CAZUL formelor cu scoatere din producție, cît și al celor fără scoatere din producție este pus în evidență, în grafic, rolul stațiilor de mecanizare a agriculturii în pregătirea forței de muncă, în special a celei utilizate în cooperatiunile agricole. Din acest punct de vedere, stațiile de mecanizare trebuie să devină mai mult decît pînă acum adevărate instituții de dobîndire, atestare, și ridicare a calificării lucrătorilor din agricultura cooperatistă. Acționînd la nivelul consiliului intercooperatist, S.M.A.-urile pot atrage în acțiunea de pregătire a lucrătorilor din agricultură pe cei mai buni specialiști (agronomi, medici veterinari, zootehniști, economiști, ingineri mecanici s.a.) și pot cuprinde într-un plan propriu de școlarizare pe toți cooperativii, în funcție de specialitățile deficitare în lucrători sau de ramurile producției agricole cu perspectivă în zonele de activitate. (Aceasta este, de altfel, și una din atribuțiile statutare stabilite consiliilor intercooperatiste, la înființarea lor). Se asigură astfel atât diversitatea formelor de pregătire, cît și unitatea lor în sensul punerii de acord a sistemului de pregătire cu cerințele unei agriculturi intensive, de mare randament.

Repartizarea pe forme de pregătire a cooperativilor care frecventează diferite școli și cursuri

Din grafic rezultă și o valorificare cu totul nesemnificativă a cursurilor agricole serale. Asemenea cursuri (organizate îndeosebi iarna), finalizate cu un document de atestare a calificării sau profesiei dobîndite, ar putea sprijini într-o măsură foarte importantă

procesul pregătirii forței de muncă în C.A.P.

PENTRU prezent, ca și pentru viitorul imediat, problema cea mai importantă o reprezintă folosirea mai deplină a formelor de pregătire existente. În C.A.P.-urile investigate, din circa 100 cooperativii — în medie pe cooperativă — care urmează diferite forme de pregătire, numai 4 frecventează școli agricole specializate sau cursuri organizate de S.M.A. Continuînd în acest ritm, calificarea tuturor cooperativilor ar necesita... zeci de ani!

Există, ce-i drept, o serie de cooperative ale căror consilii de conducere se preocupă de pregătirea forței de muncă și, în acest scop, îndrumă și facilitează frecventarea de către cooperativii a tuturor formelor de pregătire (C.A.P.-urile Surdila-Greci și Tufesti — județul Brăila, Cărpiniș—Timiș, Mihăilești—Buzău, Căuaș—Satu Mare, Șimleul Silvaniei—Sălaj, Mineirău—Arad, Alunul—Vilcea etc.): numărul cooperativilor care frecventează școli agricole specializate sau cursuri organizate de S.M.A. este, aici, cu mult peste media pe eșantion. Pe de altă parte, sînt cooperative agricole în care nici un cooperativ nu frecventează vreoaică formă de pregătire, cu sau fără scoatere din producție (C.A.P.-urile Deva — județul Hunedoara, Givărași—Olt, Curcani—Constanța, Șipote—Iaiși ș.a.).

CARE VA FI pregătirea viitorului lucrător agricol? Acesta va fi, fără îndoială, un lucrător policalificat, mai bine-zis un mecanizator complex, care să poată exercita profesia de mecanic agricol, zootehnist, hidroameliorator, horticultor etc., să minuiască un număr mare de mașini și dispozitive. O calificare îngustă favorizează folosirea doar parțială a timpului de lucru și intensifică fluctuația forței de muncă. Pentru a asigura o relație optimă între pregătirea profesională și stabilitatea forței de muncă din agricultură este însă absolut necesar ca pe baza calificării obținute, a răspunderii în procesul de producție, în funcție de vechime și rezultatele muncii, să se asigure promovarea cooperativilor pe trepte sau gradații, cu o diferențiere corespunzătoare a retribuției.

dr. Letiția ZAHIU
Ion MANEA

Într-unul din numerele următoare vom publica aspecte referitoare la gradul de asigurare a cooperativelor agricole cu specialiști cu pregătire superioară și medie, raportul dintre cadrele cu specialitate tehnică și economică, structura cadrelor de conducere a C.A.P. investigate sub aspectul pregătirii și vârstei.

Ecouri la dezbaterile „R. E.”:
Rolul și funcțiile producției nete
în sistemul indicatorilor valorici

Conținutul informațional al indicatorului „producția netă”

DIN PUNCT DE VEDERE ȘTIINȚIFIC — din unghiul teoriei valorii bazate pe muncă — fundamentarea indicatorului „producția netă”, fie ca indicator de plan, fie ca indicator statistic, de calcul și analiză, trebuie să pornească de la abordarea produsului nou creat sub dublu aspect: fizic (material) și valoric. Fără a ține seama de dublul caracter al muncii încorporate în marfă nu se pot stabili cu exactitate nici conținutul și nici funcțiile acestui indicator. O asemenea abordare se impune și la ceilalți indicatori de caracterizare a volumului și eficienței activității unităților economice, cum sint producția globală, producția marfă și chiar indicatorul, în curs de elaborare, al valorii adăugate.

Așa privind lucrurile, nu putem fi de acord cu unii specialiști care susțin că indicatorii producția globală și producția marfă ar caracteriza exclusiv aspectul fizic al producției, respectiv **volumul valorilor de întrebuințare**, revenindu-i producției nete misiunea de a exprima aspectul valoric, respectiv **valoarea nou creată**. Consider că toți acești indicatori au o dublă determinare — materială și valorică — dar fiecare dintre ei surprinde într-o măsură sau alta, sub un aspect sau altul, procesul de producție ca unitate a procesului de muncă (din care rezultă valorile de întrebuințare) și a procesului de valorificare (de creare a valorii noi, de însumare a întregii valori existente, inclusiv a valorii materializate în mijloacele de producție consumate), potrivit formulei:

$$M = F + R + P$$

în care: M = valoarea produsului; F = fondul de înlocuire a mijloacelor de producție consumate (cheltuielile materiale); R = valoarea nou creată de munca pentru sine (retribuția); P = valoarea nou creată de munca pentru societate (venitul net al societății).

În această optică, indicatorul producției globale exprimă, sub aspect fizic, mărirea masei valorilor de întrebuințare produse în întreprindere, inclusiv variația stocurilor de producție neterminată și semifabricate, iar sub aspect valoric, întreaga valoare, în care intră, pe de o parte, cheltuielile materiale — expresie a valorii transmise de alte u-

nități economice — iar pe de altă parte, valoarea nou creată de colectivul întreprinderii în cauză.

Producția marfă, la rindul ei, caracterizează și ea sub un dublu aspect, material și valoric, procese asemănătoare, însă referitor la producția finită, susceptibilă de desfacere. Într-un anumit sens — în întreprinderile cu o viteză de rotație mai mare a fondurilor — producția marfă constituie în raport cu producția globală un indicator mai expresiv pentru ceea ce s-a realizat **efectiv** în întreprindere. Am în vedere, de pildă, faptul că cheltuielile materiale sint mai exact determinate în cadrul acestui indicator, iar aportul muncii vii se reflectă și el cu mai mare claritate, ca **valoare nouă efectiv creată** care poate fi cuantificată cu mai multă exactitate. Nu același lucru se poate spune despre producția globală, datorită dificultăților de stabilire a variației stocurilor, precum și datorită faptului că producția neterminată — aflându-se, ca să zicem așa, la diferite grade de neterminare — înglobează în ea aporturi diferite ale muncii vii și deci cantități de valoare nou creată mai greu de cuantificat.

În ce privește **indicatorul producției nete** — la care mă voi referi în mod special — sint de părere că și el are o dublă determinare: fizică și valorică. Opiniile care s-au exprimat până în prezent în literatura economică și în dezbaterile de specialitate privesc, fără excepție, producția netă ca pe un indicator care exprimă doar aspectul valoric al producției și anume valoarea nou creată ($R + P$).

O asemenea viziune nu permite construirea unui indicator care să reflecte corect efortul propriu al unei unități economice. În practică, metodologia utilizată până în prezent, fundamentată exclusiv pe criteriul valoric, nu a putut înlătura unele dezavantaje ale indicatorului producției nete. Printre acestea am enumera: stimularea insuficientă a progresului tehnic, încurajarea tendinței unor furnizori de produs final de a integra excesiv producția, în contradicție cu cerințele actuale de adâncire a specializării și cooperării, menținerea numărului lui mediu scriptic de personal la un nivel care nu corespunde dotării tehnice actuale, fenomene care, toate,

influențează negativ nivelul productivității muncii, cel mai important factor intensiv de creștere economică în etapa actuală.

Mă asociez acelor puncte de vedere, care s-au exprimat în anumite dezbateri și articole din presa economică, potrivit cărora **indicatorul producția netă**, calculat fie prin metoda de producție, fie prin cea de repartiție, reflectând mai mult sau mai puțin adecvat valoarea nou creată, **stimulează toate acele situații în care se asigură o valoare nouă mai mare, mai precis, o diferență cit mai mare între prețul de producție (sau de livrare) și cheltuielile materiale de producție**. Or, asemenea situații avem în cazul în care întreprinderea este mai slab dotată din punct de vedere tehnic și dispune deci de un volum mai mare de forță de muncă, în cazul în care întreprinderea are un grad redus de colaborare cu alte unități economice (colaborarea măbind cheltuielile materiale ale acelei întreprinderi) etc.

De altfel, în practică, reducerea cheltuielilor materiale nu determină o creștere direct proporțională a producției nete, iar uneori corelația dintre acești factori imbracă aspecte cu totul paradoxale. Într-un singur caz — atunci cind cheltuielile materiale reprezintă 50 la sută din valoarea produsului — scăderea acestora se reflectă direct proporțional în creșterea producției nete. În celelalte cazuri, imaginea se deformează. Spre exemplu, în întreprinderea „Rulmentul” din Brașov, la o reducere a cheltuielilor materiale (la 1000 lei producție globală) cu 2,3 la sută, producția netă a crescut cu 13,5 la sută, iar la întreprinderea de șuruburi din Sighetul Marmăției o depășire cu 9,3 la sută a cheltuielilor materiale s-a reflectat într-o reducere cu 31,2 la sută a producției nete, ceea ce a creat dificultăți în recalcularea fondului de retribuție

A determina întreprinderile să reducă cheltuielile materiale de producție reprezintă, fără îndoială, unul din obiectivele majore trasate de Congresul al XI-lea al partidului, de o dublă importanță pentru economia națională. Pe de o parte, aceasta duce la ieftinirea produsului social, iar pe de altă, la sporirea — pe calea economisirii efective — a resurselor materiale ale țării.

Reducerea cheltuielilor materiale (F) — la un preț de producție constant — înseamnă, desigur, în mod implicit, o **creștere relativă** a valorii nou create ($R + P$). Este bine de precizat că această creștere are un caracter **relativ**, este o creștere procentuală, în cadrul valorii totale existente, exprimate în acest caz prin prețul de producție. Este o **diferență**, iar nu un plus **efectiv** de valoare **nou creată** (unica sursă a valorii noi fiind munca vie realmente depusă, iar nu reducerea muncii trecute, materializate în mijloace de producție).

Or, indicatorul producției nete nu are menirea de a stimula numai reducerea cheltuielilor materiale¹⁾ și deci mărirea diferenței dintre acestea și prețul de producție. **El trebuie să determine, cel puțin în egală măsură, creșterea productivității muncii vii**. Aici se ivește o aparentă contradicție. Creșterea productivității muncii vii are ca efect, de regulă, reducerea ponderii cheltuielilor cu retribuția (element al producției nete). Ținând seama însă de nivelul constant al prețului de producție, această reducere se va concretiza într-un spor

corespunzător al venitului net, al beneficiului. De reținut este faptul că producția netă, ca valoare nou creată (R+P) nu se modifică per total, schimbându-se doar ponderea lui R și a lui P în cadrul ei. **Creșterea productivității muncii vii nu modifică prin urmare mărimea producției nete sub aspectul ei valoric.** Aceasta trebuie să însemne oare că produsul net creat în întreprindere nu a crescut? Nicidecum. El a crescut însă sub raport fizic, material, ceea ce prezintă o importanță capitală pentru economia națională, pentru creșterea venitului național ca masă materială a produsului nou creat.

Cu aceasta considerăm că am ajuns la punctul central al problemei fundamentării științifice a indicatorului **producția netă**, în dubla sa accepțiune: valorică și fizică. Aspectul fizic are o importanță fundamentală. În raționamentul de mai sus, care sintetizează de fapt esența unor procese reale, am căutat să punem în lumină creșterea reală a produsului net ca masă de bunuri, în care se concretizează aportul fiecărei întreprinderi la venitul național¹⁾.

Este necesar, după opinia noastră, să **privim producția netă ca :** a) produs net (partea din produs, în expresie materială, creată prin munca vie a colectivului întreprinderii în perioada dată); b) valoare netă sau valoare nou creată.

Evident, aspectul fizic și dinamica lui nu pot fi relevate decât folosind — ca și în cazul venitului național — **prețurile comparabile** (dificultățile de calcul nu sînt mult mai mari dacă avem în vedere că producția globală se calculează în prețuri comparabile). În felul acesta s-ar realiza și unitatea metodologică între calculul producției nete al fiecărei unități economice și calculul venitului național, măsurînd cu un etalon unic aportul propriu al întreprinderii la venitul național. Se poate întâmpla — și uneori este necesar — ca **valoarea netă să scadă** (de pildă, odată cu ultima reșezare a prețurilor de producție ca a scăzut, fiind eliminate excesele de rentabilitate, asupra cărora se aplica pînă acum impozitul de regularizare), în timp ce **produsul net să crească**. Prin aceasta, eficiența economică nu numai că nu se reduce, dar ea crește sub unul din cele

mai importante aspecte — cel fizic.

Producția netă constituie în același timp un mijloc de măsurare a rezultatului activității proprii în raport cu sarcinile de plan asumate. În acest sens, ea permite o mai nuanțată exprimare a efortului propriu și în mod special creează posibilitatea evidențierii eficacității muncii vii atît la nivelul întreprinderii, cît și la nivelul centralei industriale, al ramurii și al întregii economii naționale.

Aș vrea să insist asupra acestei chestiuni. Este incontestabil că utilitatea indicatorului producției nete rezidă, în cea mai mare măsură, în faptul că, cu ajutorul lui se poate determina mai exact **productivitatea muncii vii**, și creșterea ei la nivel individual și la nivel social. Menționez, în paranteză, că diferită de aceasta este **productivitatea muncii totale** (munca totală înglobînd munca trecută și munca vie). Pentru exprimarea productivității muncii totale la nivelul întreprinderii folosim indicatorul producției globale, iar la scara economiei naționale — produsul social. **Pentru calculul productivității individuale a muncii vii apelăm la indicatorul producției nete**, iar pentru exprimarea productivității sociale a muncii vii folosim indicatorul venitului național creat.

Cu aceasta am ajuns la punctul în care ne întîlnim într-o anumită măsură cu opinia unor participanți la dezbaterile organizată de „Revista economică“, cu privire la indicatorul producției nete. S-a propus ca, în locul producției nete pe întreprindere, să se introducă **producția netă pe lucrător**. Este vorba, în esență, de un indicator care exprimă productivitatea **individuală a muncii vii** despre care am vorbit mai sus. Consider judicioasă această propunere, cu condiția să se utilizeze în calcul și **prețurile comparabile**, pentru determinarea creșterii producției nete ca masă de valori de întrebuințare nou create. Un asemenea indicator ar înlătura, în practică, deficiențele enumerate mai înainte, intrucît introducerea tehnicii noi, modernizarea producției, adîncirea specializării și cooperării, reducerea numărului mediu scriptic de personal etc., nu numai că nu ar afecta producția netă, dar s-ar ex

prima în mod nemijlocit în creșterea ei, ca **produs net**. Un asemenea indicator ar constitui un suport al acțiunii de constientizare a ceea ce înseamnă „efort propriu“, ar dezvolta responsabilitatea fiecărui membru al unui colectiv pentru aspectele de eficiență a eforturilor proprii și ar permite aplicarea mai eficace a sistemului de cointeresare materială și morală.

Sistemul de indicatori economici care exprimă efortul propriu nu se poate reduce, desigur, la producția netă pe lucrător. Sînt necesari, în continuare, indicatorii producției globale, producției marfă, valorii adăugate, rentabilității etc. Numai abordarea tuturor acestor indicatori poate oferi o imagine completă a rezultatelor efortului propriu, a nivelului de conștiință economică al colectivului unei întreprinderi și a modului în care ea se materializează în activitatea productivă. Producția netă aduce cu sine posibilitatea de a urmări mai exact productivitatea muncii vii, a cărei creștere, împreună cu reducerea cheltuielilor materiale, arată în mare măsură calitatea activității unei unități economice și deci capacitatea colectivului ei de a participa la crearea venitului național.

prof. dr. Ion LUPU
Universitatea din Brașov

¹⁾ Reducerea cheltuielilor materiale constituie, de altfel, un indicator care se poate mai greu individualiza pe lucrător, deoarece în prezent factorii cei mai importanți de economisire a acestor cheltuieli sînt legați în cea mai mare măsură de domeniul cercetării științifice, proiectării și re-proiectării produselor, de introducerea de către întreprindere a unor tehnologii noi, de perfecționarea S.D.V.-urilor, de folosirea de înlocuitori pentru anumite materii prime, domenii care nu sînt supuse, decît în mică măsură, acțiunii și influenței nemijlocite a muncitorului.

²⁾ Cînd spunem, potrivit prevederilor actualului cincinal, că venitul național va crește în 1980 față de 1975 cu 61—68,5 la sută, de fapt avem în vedere nu atît o creștere valorică, cît, îndeosebi, o creștere materială. Prețurile comparabile tocmai acest lucru îl evidențiază.

ATINGEREA PARAMETRILOR PROIECTAȚII

(Urmare din pag. 5)

rectă — în moduli în care s-a realizat pregătirea, apoi execuția propriu-zisă a investiției etc. Pentru respectarea tuturor termenelor ulterioare însă, hotărîtor rămîne modul în care a fost pregătită realizarea noului obiectiv. Și pentru că este vorba de termene, iată ce relevă o analiză a duratei medii a diferitelor etape ale procesului investițional, la nivelul eșantionului investigat în perioada 1971—1975 (aprecieri medii):

1. Durata totală efectiv realizată depășește uneori durata normată de realizare a unui nou obiectiv de investiții (graficul). Pe etape, în medie, pregătirea durează mai mult în realitate decît timpul normat care îi este afectat. Se pare însă că pregătirea trebuie să-i fie afectată o perioadă și mai mare decît

Tabelul nr. 3.

Loc de muncă	Principalele cauze ale necorespunzării forței de muncă necesare noilor obiective:	Procent
1	Cunoșterea incompletă a disponibilului real de forță de muncă existent în zonă	35
2	Eșalonare deficitară a pregătirii personalului față de etapele realizării investiției	25
3	Fundamentarea necorespunzătoare a necesarului real de personal	15
4	Selecția mai puțin riguroasă a personalului în funcție de performanțele reale	10
5	Fluctuații	10
6	Planificarea și organizarea necorespunzătoare a pregătirii codrilor	5

cea realizată în prezent, deoarece din această etapă mai rămîn nesoluționate unele probleme care fac ca, ulterior, durata realizată să o depășească pe cea normată în etapa de execuție și de atingere a parametrilor.

2. Desigur, rămîne întrebarea: la cît să crească durata etapei de pregătire a investiției? Specialiștii din întreprinderile analizate apreciază că este necesar ca durata etapei de pregătire a investiției să crească la circa 55%, fapt ce va determina reducerea duratei de execuție de la 56% în prezent la 22% și a duratei de atingere a parametrilor proiectați de la 25 la 10%. Astfel, deși pregătirea crește cu 20% față de situația actuală, acest lucru permite ca, pe ansamblu, durata totală de realizare a investiției să se situeze sub cea normată.

Intr-unul din numerele viitoare ale revistei: Propuneri privind reducerea perioadei de atingere a parametrilor proiectați.

COMPARAREA OFERTELOR LA IMPORTUL DE UTILAJE ȘI INSTALAȚII

ALEGEREA judicioasă a pieței și a furnizorilor prezintă o importanță majoră pentru realizarea de prețuri optime și pentru sporirea eficienței importurilor. Diferențele de preț între o piață și alta sînt în multe cazuri apreciabile, putînd depăși chiar 40%.

Ținînd seama de faptul că importul unor tehnologii moderne, în vederea creării în țară de noi capacități de producție, presupune examinarea ofertei și sub aspectul nivelului tehnic, rezultă că analiza acestora trebuie să se efectueze multilateral, cuprinzînd întregul complex de elemente economice și tehnice în vederea stabilirii prețului optim.

Comparația diferitelor oferte obținute pentru crearea, modernizarea sau extinderea, pe calea importului, a unor obiective industriale va trebui să se bazeze pe aducerea la echivalența tehnico-economică și comercială a prețurilor instalațiilor care se compară.

a) **Din punct de vedere tehnico-economic**, ofertele se compară după :

- tehnologia folosită pentru transformarea materiilor prime în produse finite ;

- componența instalațiilor ;
- capacitățile de producție, sortimentele și calitatea produselor ce urmează a fi realizate ;

- economicitatea instalațiilor, determinată de productivitatea și randamentul mașinilor, consumurile specifice de materii prime și auxiliare (inclusiv de energie), numărul și calificarea personalului de deservire și de întreținere.

La compararea din punct de vedere tehnico-economic a instalațiilor oferite de mai mulți furnizori, se poate face abstracție de tehnologia folosită și de componența instalației și se poate trage o concluzie generală, bazată pe rezultatele finale ale instalațiilor, independent de modul cum se ajunge la acestea.

b) **Din punct de vedere comercial**, ofertele se compară după :

- prețul total în deizve, pentru echipamente tehnologice și instalații auxiliare, proiecte și documentații tehnice, know-how, licență și asistență tehnică ;

- prețul echipamentelor și instalațiilor prevăzute a fi executate în țară, exprimat în deizve ;

- prețul materiilor prime sau semifabricatelor din import, necesare executării utilajelor produse în România ;

- prețul materiilor prime și al materialelor consumabile necesare pentru asigurarea producției ;

- condițiile de plată (plata la livrare sau pe credit, inclusiv totalul dobinzilor) ;
- cheltuielile comparative de transport pînă la frontiera română.

Compararea elementelor de mai sus permite determinarea efortului valutar total optim — cel mai redus — cu care poate fi realizat, în condiții tehnico-economice echivalente, importul instalației respective. Analiza atentă a echivalenței tehnologice este necesară pentru a nu se introduce în calcul elemente care dena-

turează comparația și pot duce la avantaje aparente în favoarea unui furnizor față de ceilalți, în competiție.

Sub acest aspect, prezintă o deosebită importanță **determinarea comparativă a volumului și prețului utilajelor sau instalațiilor prevăzute a fi executate în țară, precum și a efortului valutar legat de executarea lor**, rezultatele comparației putînd influența în mod substanțial alegerea firmei furnizoare.

La fel de importantă apare analiza prețului sub aspectul condițiilor de plată. Obținerea unor livrări pe credit, cu o dobîndă uzuală, permite esalonarea efortului valutar și afectarea disponibilităților de deizve satisfacerii altor necesități ale economiei naționale : în principiu, **livrarea pe credit este deci mai avantajoasă decît livrarea cu plata în numerar**. Desigur, factorul credit nu poate fi decisiv decît subordonat orientării generale a importului pe relații, în funcție de situația balanței comerciale și de plăți și de interesele schimbului reciproc avantajos cu diferitele țări.

c) În sfîrșit, la compararea diferitelor oferte trebuie să se țină seama de **termenele de livrare și de punere în funcțiune asigurate** (raportate la sarcinile de plan) și de **garanțiile obținute cu privire la respectarea parametrilor de exploatare**.

De subliniat, totodată, că analiza nivelului prețului nu se poate limita numai la compararea ofertei. S-ar putea, într-adevăr, ca într-o situație dată a pieței toate ofertele să indice prețuri accentuat superioare nivelului real al prețurilor din perioada respectivă. În această situație, după stabilirea ofertei celei mai avantajoase, nivelul prețului ei trebuie confruntat cu acela al prețurilor practicate în trecut — de către aceiași întreprinderi (contracte precedente), de către alte I.S.C.E.-uri (la produse similare) sau chiar de către alte țări, pe baza informațiilor comerciale externe.

Pentru ca analiza de preț să ducă la concluzii corecte cu privire la eficiența importului ce urmează a fi realizat, este necesar ca **prețul extern să fie examinat și în lumina efectelor economice ale opțiunii de import atît în ce privește efortul valutar, cît și în ce privește economicitatea producției care se va realiza cu instalațiile importate**. Astfel :

a) **Pe planul eficienței valutare**, nivelul prețului extern trebuie analizat în contextul general al efortului valutar angajat în importul respectiv, ținîndu-se seama, pe lîngă plățile externe propriuzise (contravaloarea importului), și de o serie de alți factori cum sînt :

- necesarul de import de materii prime și materiale auxiliare, determinat de punerea în funcțiune și de exploatarea instalației importate ;

- economiile realizate la importul de produse prin punerea în funcțiune a unei capacități de producție proprie ;

- recuperarea deizvelor cheltuite prin valorificarea la export, integral sau în parte, a producției realizate. Posibilita-

tea exportului trebuie și ea studiată tot sub aspectul eficienței (prețuri obținabile, curs de revenire, aport în valută, ofertele de desfacere care se iau în considerare pe relații etc.).

Aceleași elemente urmează a fi examinate și în cazul unor operațiuni legate (compensatii, cooperare), în care plata importului se efectuează prin alte mărfuri, exportate în mod obișnuit de țara noastră. Ceea ce este important în cazul unor asemenea operațiuni este corelarea nivelului de preț stabilite pentru produsele importate și pentru cele exportate.

b) Pe de altă parte, din analiza completă a importului va rezulta eficiența acestuia, exprimată în **eficiența economică a producției realizate**.

În acest context apar ca fiind foarte importante **rezultatele de producție** la care se ajunge prin importul efectuat, **cheltuielile de producție și termenul de recuperare a investițiilor**. În consecință, dacă, pornind de la materiile prime prevăzute în tema tehnică ce stă la baza efectuării importului, se realizează produse finite în sortimentele, calitățile și cantitățile prevăzute, cu cel mai mic consum de materii prime și auxiliare, energie, forță de muncă, deci cu cele mai mici cheltuieli de producție pe unitatea de produs obținută, instalația respectivă va fi preferabilă din acest punct de vedere altor instalații, cu cheltuieli de producție mai ridicate pe unitatea de produs.

Dacă însă, datorită complexității soluției, instalația respectivă necesită cheltuieli de investiții (inclusiv lucrările de construcții aferente) mai mari decît cele ale altor instalații, trebuie făcută o comparație între economia realizată anual la cheltuielile de producție, pe de o parte și amortizarea suplimentară, plus dobinzile aferente investițiilor pentru acces și perioadă (anuală), pe de altă parte.

În calculul cheltuielilor de producție trebuie să se țină seama și de **cheltuielile de întreținere a utilajelor, de costul pieselor de schimb, al materiilor prime și consumabile necesare instalației**, ca și de **siguranța în exploatare a acesteia**. Astfel, dacă într-o linie tehnologică oferită de un furnizor este prevăzută, pentru un anumit utilaj, o singură bucată de capacitate 100%, în timp ce la alt furnizor se prevăd două bucăți de 50% capacitate fiecare, defectarea utilajului din instalația primului furnizor conduce la intreruperea întregii producții a liniei pe perioada pînă la remedierea defecțiunii, în timp ce la instalația celui alt furnizor, defectarea unuia din cele două utilaje reduce capacitatea de producție la 50%, ceea ce reprezintă totuși un avantaj față de primul caz.

Valoarea producției care se prevede a fi realizată (anual), respectiv a beneficiului prevăzut, determină termenul de recuperare a investiției totale, unul din principalii indicatori ai eficienței economice. La acestea se mai adaugă, desigur, și analiza altor factori de creștere a eficienței, cum ar fi progresul tehnic realizat, calificarea superioară a cadrelor, îmbunătățirea nivelului calitativ al producției etc., care nu pot fi însă întotdeauna cuantificați cu precizie.

Din cele arătate mai sus rezultă, așadar, că prețul extern are un rol hotărîtor în determinarea eficienței importului de instalații, atît pe planul comerțului exterior, cît și pe acela al economiei naționale.

Datorită acestui fapt, sînt imperios necesare studiile temeinică de către toți factorii interesați a pieței externe și a evoluției prețurilor, lărgirea bazei de documentare și îmbunătățirea canalelor de informare tehnico-comercială, precum și perfecționarea continuă a activității de elaborare a analizelor de preț și de eficiență a importurilor efectuate de către I.S.C.E.-urile specializate.

A. DOBRESCU

SIMPLIFICAREA ORGANIZĂRII: ÎNCOTRO și CUM?

— Unele considerații pe marginea analizei factorilor care influențează
necesarul de personal de specialitate —

- O activitate în continuă actualitate : „degresarea” structurilor
- Care sînt factorii care influențează dimensiunile aparatului de conducere?
- De ce trebuie început cu simplificarea și raționalizarea informațiilor?
- Nps : discutarea unei formule de determinare a necesarului de personal
- Ce putem aștepta de la mecanizarea și automatizarea prelucrării datelor?
- O întreprindere cu circa 5 000 de salariați necesită 30 de milioane de operații de înregistrare și 150 de milioane de operații de calcul; cum procedăm?
- Virtuțile coeficientului de reducere a timpului necesar unei operații
- Din nou despre componentele „nivelului de organizare”
- Valențele factorilor formativi, fiziologici, psihologici și alții...

DIMENSIONAREA științifică a aparatului de conducere a unităților industriale constituie în prezent una din sarcinile cele mai importante și mai dificile ale organizării conducerii producției. Asupra dimensiunii și structurii aparatului de conducere al întreprinderii * influențează un mare număr de factori, care acționează și se împletesc într-o rețea complicată, separarea riguroasă și stabilirea mărimii influenței fiecărui dintre ei fiind o problemă deosebit de dificilă.

În prezent, numărul personalului de specialitate se stabilește pe baza unor norme globale care se aplică asupra numărului total de personal al întreprinderii — ceea ce prezintă o restricție ce contribuie la introducerea unei mai mari raționalități, discipline și ordine; dar, din punct de vedere științific, este necesar să se intensifice cercetările pentru perfecționarea metodelor de calcul, în vederea stabilirii științifice a necesarului — actual și în perspectivă — de personal de specialitate al fiecărei întreprinderi.

Actualele structuri organizatorice, mult mai simplificate, constituie un bun punct de plecare pentru studierea modalităților de organizare superioară a muncii aparatului de conducere și de utilizare mai eficientă a personalului tehnico-economic de specialitate. Determinarea acestuia în funcție de factorii hotărâtori ai volumului de muncă pentru pregătirea și dirijarea producției.

* În concepția noastră, aparatul de conducere reprezintă ansamblul personalului de specialitate și administrativ care se ocupă cu pregătirea și dirijarea producției, respectiv cu exercitarea funcțiilor conducerii în toate domeniile de activitate ale întreprinderii.

în condițiile specifice ale întreprinderii, creează premise favorabile pentru planificarea științifică a numărului și menținerea evoluției acestuia în limite raționale. Este însă necesar ca acești factori să fie reprezentativi, bine conturați, cu componente omogene și cu influență comensurabilă, iar alegerea lor să se facă pornind de la analiza obiectivelor conducerii și a procesului de conducere.

În urma unor studii și analize, pentru simplificarea am reținut următorii factori decisivi :

- volumul și natura informațiilor necesare pregătirii și dirijării producției ;
- gradul de mecanizare și sau automatizare a culegerii, prelucrării și transmiterii informațiilor ;
- nivelul de organizare a procesului de muncă al personalului de specialitate ;
- capacitatea de muncă a cadrelor de specialitate.

Primul dintre ei influențează în sensul creșterii necesarului de personal, iar ceilalți în sensul reducerii acestuia.

În ce direcții influențează volumul și natura informațiilor ?

ÎN ESENȚĂ, procesele de pregătire și dirijare a producției constau în obținerea, acumularea, verificarea, prelucrarea și îmbogățirea informațiilor. Rolul organelor de conducere este de a lua decizii care să asigure desfășurarea optimă a activității întreprinderilor, realizarea în condiții de eficiență maximă

a obiectivelor prevăzute. Informațiile reprezintă „materia primă” a conducerii, a deciziilor, de cantitatea și calitatea lor depinzînd în mare măsură eficiența hotărîrilor adoptate. Ele trebuie să permită conducerii : să aprecieze just situația actuală ; să sesizeze la timp șansele și riscurile importante ; să sesizeze tendințele esențiale de dezvoltare și cauzele acestor tendințe ; să ia, pe această bază, deciziile cele mai adecvate urmărind optimizarea tuturor proceselor ; să controleze efectele pentru a lua decizii de corecție a unor activități sau acțiuni ; să planifice în mod realist dezvoltarea viitoare etc.

Stabilirea și asigurarea necesarului de informații pentru realizarea obiectivelor întreprinderii, reducerea la minimum a tipurilor și numărului de documente, evidente, rapoarte și a timpului de întocmire a acestora, scurtarea circuitelor informaționale, eliminarea paralelismelor etc. constituie probleme dificile, esențiale pentru o organizare rațională a aparatului de conducere. Programul de raționalizare a sistemului informațional al unităților economice urmărește stabilirea informațiilor strict necesare pentru fiecare verigă decizională, unificarea și tipizarea purtătorilor de informații, simplificarea circuitelor acestora, ceea ce creează premise favorabile pentru concentrarea eforturilor cadrelor de specialitate asupra rezolvării unor probleme majore cum ar fi : asimilarea de materiale și produse noi, înnoirea proceselor tehnologice, elaborarea planurilor în mai multe variante, ridicarea nivelului de organizare a producției și a muncii și a tuturor aspectelor care conduc la creșterea eficienței economice.

Punctul de plecare pentru determinarea necesarului de informații al unui

anumit beneficiar îl constituie **obiectivul** și **sarcina**. Dacă obiectivul nu este formulat clar și concis, există pericolul să nu se reacționeze la anumite informații din cadrul întreprinderii și din mediul ei înconjurător. Insuficiența informațiilor duce la formulări neprecise ale obiectivelor, la slaba motivare și participare a lucrătorilor la îndeplinirea sarcinilor ce le revin.

Obiectivul face ca sarcina — acțiunea întreprinsă de anumite persoane pentru realizarea lui — să devină reală și formulabilă. Sarcina determină: ce fel de informații trebuie procurate? pentru cine? la ce moment? cu ce frecvență? sub ce formă? ce importanță au aceste informații? cum trebuie ele apreciate? în ce fel de relații reciproce trebuie puse față de alte informații? etc.

În literatura de specialitate apare tot mai frecvent constatarea că necesarul de informații al unei întreprinderi crește, de câteva ori mai repede decât volumul producției, datorită unor cauze cum sînt: dezvoltarea în ritm susținut și diversificarea producției: creșterea complexității produselor: concentrarea producției în unități relativ mari: sporirea gradului de specializare și cooperare: marile și frecvențele modificări intervenite în „mediul” extern și interior al întreprinderii etc.

Există o strînsă intercondiționare reciprocă între volumul informațiilor și modul de organizare (structura organizării). Cu cît mai mare este o întreprindere, cu atît mai dificilă devine legătura între verigile ei ierarhice și cu atît mai frecvent are loc o informare insuficientă sau, din contră, un exces de informații. Pe măsura creșterii numărului de niveluri ierarhice și compartimentelor de muncă, sporesc numărul legăturilor și volumul de informații și, totodată, și pericolul denaturării acestora. Un exemplu negativ de informare de jos în sus îl constituie „inundarea” conducerii cu date neselectate și neverificate, care mărește mult volumul de muncă. De aceea, se impune pe de o parte ca la conducători să ajungă informații într-o cantitate minimă însă suficientă, selecționate, precise, verificate, și furnizate la timpul oportun, iar pe de altă parte ca „degresarea” structurilor să creeze o simplificare maximă a legăturilor, a centrelor de decizie și, implicit, a sistemului informațional.

În acest context, rezultă în mod evident că stabilirea necesarului rațional de informații constituie o problemă de bază a dimensionării aparatului de conducere al întreprinderii și a sporirii eficienței sale. Această cale constituie unul din unghiurile de abordare foarte fecunde care conduce la simplificarea aparatului de conducere.

Metodele cunoscute pentru determinarea necesarului de informații pot fi grupate în două categorii principale:

— metode bazate pe studierea cerințelor beneficiarilor (chestionare, interviuri, anchete complexe, discuții în colectiv), care ajută la evidențierea concepției beneficiarului cu privire la nevoile de informații, însă nu permit determinarea obiectivă a acestor nevoi;

— metode bazate pe analiza planurilor și programelor de activitate, a descrierilor funcțiilor etc., care permit determinarea mai realistă a necesarului de informații, însă impun întocmirea de planuri și programe detaliate conținând obiectivele și motivarea lor, lucrările ce trebuie efectuate și metodele de execuție, împărțirea lucrărilor pe

etape cu indicarea volumului lor și a termenelor de realizare, mijloacele folosite etc.

Apreciem că cea de a doua metodă este mai sigură și mai promițătoare, mai ales dacă în prealabil se face o analiză aprofundată a cererilor și surselor de informații, precum și a modului de folosire a informațiilor în perioada precedentă.

În etapa actuală, raționalizarea dimensiunii și structurii aparatului de conducere nu se poate face, după părerea noastră, în mod corespunzător fără stabilirea necesarului de informații cerut de realizarea optimă a fiecărui obiectiv, deci fără simplificarea la maximum a sistemului informațional și fără mai buna organizare a prelucrării informațiilor și aprecierea realistă a volumului de muncă implicat de executarea fiecărei lucrări. Aparatul de conducere trebuie să dispună de o anumită capacitate de culegere, memorare, prelucrare, interpretare și transmitere, care să corespundă cu cantitatea informațiilor necesare pentru conducere și care constă din capacitatea diferitelor compartimente de muncă, deci a cadrelor de specialitate și administrative cu funcții de conducere și de execuție.

Între cantitatea de informații cerută de realizarea sarcinilor și lucrărilor de pregătire și dirijare a producției și capacitatea aparatului de conducere există o relație directă. Lipsa echilibrului între aceste elemente poate provoca fie o insuficiență fundamentare a deciziilor, care se poate solda cu pierderi uneori de milioane de lei, fie existența unui aparat prea umflat și costisitor, nejustificat, o proastă utilizare a cadrelor de specialiști.

Dacă — pentru început — facem abstracție de nivelul de înzestrare tehnică și de organizare a muncii, atunci necesarul de personal de specialitate (Nps) s-ar putea determina cu ajutorul formulei:

$$Nps = \frac{Q_i \times T_m}{F_m} \text{ în care:}$$

Q_i — cantitatea de informații (în biți);

T_m — timpul mediu de muncă necesar pentru culegerea, prelucrarea, interpretarea unei unități de informație (în secunde);

F_m — fondul mediu lunar sau anual de timp de muncă disponibil al unui cadru de specialitate (în secunde).

Intrucît stabilirea cantității de informații ridică, în prezent, mari dificultăți, se impune utilizarea unor mărimi de substituție mai ușor de evidențiat și măsurat, cum ar fi numărul operațiilor sau lucrărilor executate de personalul de specialitate și frecvența acestora, precum și consumul de timp cerut de fiecare operație sau lucrare.

Un factor de actualitate: mecanizarea și automatizarea prelucrării datelor

CONCOMITENT cu perfecționarea și simplificarea structurilor organizatorice și a sistemului informațional, pe măsura introducerii mijloacelor de prelucrare automată a datelor, se creează

condiții pentru reducerea aparatului de conducere prin stabilirea riguroasă a cantității de informații necesară pregătirii și dirijării producției pentru creșterea eficienței muncii personalului de specialitate.

Acest factor este condiționat de **mijloacele tehnice de înzestrare a muncii cadrelor din aparatul de conducere**, constînd dintr-un nomenclator larg de mașini, începînd cu mașinile de calcul acționate manual și terminînd cu instalațiile electronice complexe*).

Programul privind introducerea sistemelor de conducere cu mijloace de prelucrare automată a datelor și dotarea economiei naționale cu tehnica de calcul oferă, din acest punct de vedere, perspective din cele mai favorabile. Succesiv vor fi trecute pe calculator: planificarea producției, programarea, lansarea și urmărirea fabricației, aprovizionarea tehnico-materială, desfacerea produselor, gestiunea stocurilor, calculul retribuțiilor etc. În aceste condiții, **cunoașterea tehnicii moderne de calcul devine o problemă de bază a cadrelor de specialitate**.

Folosirea mijloacelor moderne de evidență și calcul modifică nu numai numărul, ci și structura organizării aparatului de conducere și structura profesională a personalului din aparatul de conducere. Pe de o parte, apar noi compartimente și specialități — analiști, programatori, operatori etc. — iar pe de altă parte, se reduce numărul unor compartimente cu muncă de rutină și al personalului administrativ — calculatori, copisti, dactilografi etc.

Mașinile electronice de calcul (care reduc timpul de efectuare a lucrărilor de zeci, sute și chiar mii de ori, asigură o precizie mare în efectuarea operațiilor de calcul, rezolvă o gamă largă și variată de operații logice din cele mai diferite domenii și au o capacitate importantă de memorizare, permițînd stocarea unui volum mare de informații inițiale, rezultate intermediare ale calculului, date constante, comenzi de programe etc.) preiau operații intelectuale de rutină, ceea ce oferă specialiștilor posibilitatea de a-și concentra atenția asupra muncii de concepție, de elaborarea unor noi modele de planificare, organizare, control, etc. și de optimizare a lor. Ca urmare, se reduce numărul personalului care se ocupă îndeosebi de culegerea și prelucrarea informațiilor, iar eficiența muncii cadrelor de specialitate crește datorită posibilității de a se elabora planurile și deciziile în mai multe variante și de a se alege soluții optime. Se modifică relațiile organizaționale dintre compartimentele de muncă (respectiv între compartimentele care deservesc aceste mijloace și compartimentele cărora le revine sarcina elaborării și utilizării lucrărilor respective), gradul de centralizare-descentralizare a structurii, precum și norma de conducere, în sensul sporirii ei. De asemenea, se poate modifica ponderea ie-

* După unele aprecieri, lucrările de evidență complexe la o întreprindere constructoare de mașini cu peste 5000 de lucrători necesită într-un an circa 30 milioane de operații de înregistrare și 150 milioane de operații de calcul. În aceste condiții, pentru executarea manuală a fiecărei operații cu mijloace de mică mecanizare (mașini de calculat cu 3 sau 4 operații, acționate manual sau electric), considerînd necesară o durată de numai 30 de secunde, ar rezulta un număr de circa 612 lucrători pe an.

rarhică a unor cadre de conducere de nivel mediu și superior, determinând o regrupare a compartimentelor.

Gradul de mecanizare și automatizare a lucrărilor de evidență și calcul rezultă din rezolvarea raportului dintre numărul operațiilor sau lucrărilor care pot fi mecanizate sau automatizate și numărul operațiilor sau lucrărilor efectuate mecanizat sau automatizat. Datorită neomogenității activităților, gradului diferit în care acestea pot fi mecanizate sau automatizate, folosirea acestui indicator la nivelul întreprinderii în ansamblu este mai dificilă. Acest indicator este mai relevant dacă se determină pe activități sau faze ale procesului informațional (cum ar fi întocmirea documentelor primare, prelucrarea lor aritmetică, selecționarea și înregistrarea lor, calcularea rezultatelor etc.), respectiv pe compartimente de muncă.

Ridicarea gradului de mecanizare și automatizare a lucrărilor de evidență și calcul trebuie judecată, în primul rând, prin prisma îmbunătățirii procesului general de conducere, a sporului de operativitate și eficiență.

Nu trebuie însă neglijată nici contribuția ei la reducerea numerică a personalului de specialitate, ce poate fi evidențiată cu ajutorul coeficientului de reducere a timpului mediu necesar realizării unei operații sau lucrări (Cr_1):

$$Cr_1 = 100 - \left(\frac{Tm_1}{Tm} \cdot 100 \right), \text{ în care :}$$

Tm , Tm_1 — reprezintă timpul mediu de muncă necesar pentru realizarea unei operații sau lucrări, înainte și după introducerea mijloacelor respective.

Corelația nivel de organizare a muncii — număr și structură a personalului

ORGANIZAREA științifică a muncii personalului de specialitate constituie un alt factor de bază care își pune amprenta asupra numărului și structurii aparatului de conducere al întreprinderii. Ea are ca scop reducerea decalajului dintre nivelul de organizare al proceselor de producție și cel al proceselor de conducere (înțelegând, prin nivel de organizare, măsura în care au fost traduse în practică, la un moment dat, cele mai recente cunoștințe teoretice și experiențe practice dobândite în domeniul științei organizării muncii).

Nivelul de organizare a muncii personalului de specialitate influențează nemijlocit asupra consumului de muncă necesar pentru realizarea lucrărilor, relevând totodată eficiența metodelor și tehnicilor folosite.

Organizarea conducerii unităților s-a concentrat, până în prezent, îndeosebi asupra atribuțiilor și sarcinilor acestora, și nu asupra analizei proceselor de muncă, a metodelor și tehnicilor folosite de personalul de specialitate pentru realizarea lucrărilor. De aceea, dezvoltarea organizării conducerii cere o reorientare a eforturilor spre analiza rezolvării problemelor de către cadrele

din aparatul de conducere, spre găsirea și implementarea celor mai corespunzătoare metode și tehnici.

Analiza și organizarea științifică a desfășurării proceselor de muncă, perfecționarea metodelor și procedeele de muncă reprezintă elemente de bază pentru proiectarea unei structuri organizatorice care să permită atingerea obiectivelor fixate, în condiții optime.

Pe de altă parte, nivelul de organizare a muncii are implicații directe asupra asigurării unei concordanțe cât mai depline între specificul și nivelul de complexitate al lucrărilor de executat și specialitatea și nivelul de calificare al cadrelor angrenate în realizarea obiectivelor — condiție esențială pentru folosirea rațională a cadrelor. În acest sens se procedează, pe de o parte, la divizarea atribuțiilor în sarcini și lucrări omogene, la gruparea și integrarea lor pe funcții și, deci, la **stabilirea cerințelor fiecărui post**, iar pe de altă parte, la **selecționarea cadrelor în funcție de aceste cerințe**.

Determinarea lucrărilor de executat și integrarea lor pe funcții permite **specializarea cadrelor**. Ea asigură concentrarea efortului individual într-un anumit domeniu, o acomodare mai rapidă și mai bună cu problemele din domeniul respectiv, o utilizare mai rațională a capacității de muncă și a timpului de lucru, o eficiență mai mare a muncii. Specializarea presupune stabilirea unor legături judicioase și corendonarea precisă a acțiunii celor care participă la realizarea unor obiective comune, dezvoltarea spiritului de colaborare și disciplină.

Executarea în bune condiții a diverselor lucrări necesită o diviziune rațională a muncii, precum și atribuirea diferitelor tipuri de lucrări unor cadre care au calificarea, experiența și aptitudinile cerute de lucrările respective.

Influența nivelului de organizare a muncii asupra numărului și structurii personalului de specialitate poate fi caracterizată cu ajutorul coeficientului de reducere a timpului de muncă necesar realizării operațiilor sau lucrărilor, ca urmare a perfecționării organizării muncii (Cr_2):

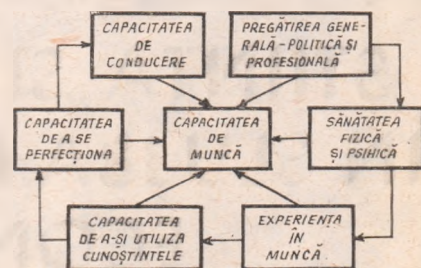
$$Cr_2 = 100 - \left(\frac{Tm_2}{Tm_1} \cdot 100 \right), \text{ în care :}$$

Tm_2 — timpul mediu de muncă necesar pentru realizarea unei operații sau lucrări după perfecționarea organizării muncii.

Un factor hotărîtor al configurației structurii: capacitatea cadrelor

UT ALT FACTOR principal care influențează asupra necesarului de personal pentru aparatul de conducere îi constituie **capacitatea de muncă a cadrelor de specialitate**. Această influență poate fi evidențiată, în esență, prin examinarea relațiilor dintre obiectivele întreprinderii (volumul, natura și nivelul lor de complexitate) și caracteristicile capacității de muncă a personalului de specialitate încadrat în sistemul de conducere.

Caracteristicile principale ale capacității de muncă a personalului de specialitate, exprimate prin capacitatea diferitelor cadre de a rezolva la timp și eficient problemele puse în față, sînt prezentate în schema de mai jos.

Caracteristicile principale ale capacității de muncă a personalului de specialitate.

Capacitatea de muncă este determinată de o serie de factori formativi (nivelul de pregătire profesională, experiența în muncă), psihologici (climat), fizici (condiții materiale de muncă — temperatură, lumină, zgomot, igienă etc.), fiziologici (manifestările oboselii) etc. Creșterea ei favorizează reducerea numărului de personal pentru aparatul de conducere sau executarea unui volum mai mare de lucrări de către același personal; influența pe care o exercită asupra necesarului de personal de specialitate este dificil de caracterizat și îndeosebi de cuantificat, dar nu poate fi neglijată.

Acest factor poate fi caracterizat, pe de o parte, analizând concordanța cerințelor fiecărui post cu calificarea și experiența personalului încadrat, iar pe de altă parte, pe baza calificativele obținute pentru activitatea desfășurată, precum și a celor obținute la cursurile de perfecționare a pregătirii profesionale — cu condiția ca aceste calificative să reflecte fidel situația reală. El ar putea fi exprimat printr-un coeficient de reducere (Cr_3) apreciat pe baza analizei elementelor menționate.

Relația între factorii analizați ar putea fi redată astfel:

$$Nps = \frac{Q \cdot Tm - (Cr_1 + Cr_2 + Cr_3)}{Fm}, \text{ în care :}$$

Q — numărul operațiunilor sau al lucrărilor executate de personalul de specialitate.

★

Analiza aspectelor esențiale ale procesului de muncă în domeniul pregătirii și dirijării producției constituie o premisă pentru depistarea factorilor de influențare a personalului ocupat în aceste procese.

Desigur, analiza acestor factori trebuie continuată, în vederea cuantificării influenței lor asupra necesarului de personal de specialitate din diferite unități economice.

drd. Ioan BRATU

ȘTIINȚA ȘI TEHNICA ROMÂNEASCĂ ÎN SLUJBA IDEALURILOR DEZVOLTĂRII ECONOMICO-SOCIALE (II)

Continuarea unor vechi
și bogate tradiții de gândire
și creație științifică

DUPĂ CUM SE ȘTIE, știința, cercetarea științifică are rădăcini adânci în trecutul poporului nostru, acestea dezvoltându-se în strînsă legătură cu desfășurarea proceselor social-economice, cu lupta forțelor înaintate, progresiste pentru eliberarea națională și socială, cu întregul proces de evoluție a societății românești și totodată cu progresul științei și culturii universale.

Documentele vremurilor atestă că am avut, pe tot parcursul istoriei, o intelectualitate valoroasă, care a militat și luptat permanent pentru progresul științei și culturii și în același timp pentru eliberarea națională și propășirea socială.

Condițiile grele în care a trăit poporul român, ocupația străină îndelungată, războaiele impuse de coteropitori, condițiile de muncă și de viață, dezinteresul claselor dominante față de creația științifică, față de știință și cultură în general, au frînat dezvoltarea forțelor de producție, progresul economic și social și în același timp au împiedicat afirmarea deplină a potențialului creator al comunității noastre naționale, a științei și culturii românești. La început, cercetările științifice din țara noastră s-au dezvoltat în domeniul științelor social-umane, locul principal ocupându-l economia, istoria, filologia, acestea fiind în strînsă și imediată legătură cu problemele mult frîmțate privind progresul economic și social, originea și unitatea poporului român, cucerirea independenței și formarea statului național unitar. Așa cum se știe, cercetările în domeniul științelor naturii și al științelor tehnice s-au dezvoltat ceva mai târziu, ele vizînd în mod deosebit geologia, medicina, agronomia, matematica.

Întreaga activitate de cercetare științifică s-a desfășurat, la început, în cadrul instituțiilor de învățămînt superior, respectiv în orașele mari: București, Iași, Cluj-Napoca, Timișoara. Legătura cercetării științifice cu practica, și în special cu producția, era foarte slabă; abia după primul război mondial aceasta a început să se dezvolte, datorită faptului că o serie de cadre didactice erau interesate în activitatea și chiar conducerea unor sectoare industriale, precum și în extinderea practicii studenților. Pe parcurs, au început să ia ființă unități de concepție, în cadrul marilor întreprinderi industriale, din nevoia intro-

ducerii tehnicii noi și a modernizării producției. După cel de-al doilea război mondial, activitatea de cercetare științifică s-a desprins de activitatea didactică și s-au organizat unități de cercetare științifică — institute, centre, laboratoare, stațiuni experimentale etc. După cum este cunoscut, cercetarea științifică s-a dezvoltat foarte mult timp în cadrul organizat al învățămîntului superior, știința reprezentînd în acea perioadă o activitate complementară a unor cadre didactice, fapt pentru care calitatea de profesor sau conferențiar universitar implica și pe cea de om de știință, cercetător. Dar la un moment dat, dezvoltarea și emanciparea științei au determinat ca activitatea de cercetare științifică să nu mai încapă în formele organizatorice ale învățămîntului superior, reclamînd un cadru organizatoric propriu, capabil să-i asigure condiții mai bune de desfășurare și posibilități noi, mai largi, de dezvoltare. Aceasta nu a împiedicat cu nimic activitatea științifică a cadrelor didactice din învățămîntul superior, care și-au continuat munca de cercetare, fie pe lângă catedre, fie în unitățile de cercetare științifică organizate.

Din rîndul poporului nostru s-au ridicat, în decursul anilor, numeroase personalități științifice remarcabile, oameni de știință de valoare mondială, care și-au închinat întreaga viață, talentul, energia, pasiunea și puterea lor de muncă, propășirii științei și culturii românești, progresului poporului nostru, care au contribuit, într-un fel sau altul, la soluționarea celor mai importante probleme din perioada în care au trăit, oameni de știință care au intrat în galeria celor mai reprezentative nume de savanți din întreaga lume. Este cunoscut pe plan mondial aportul adus de savanți români ca Victor Babeș, Constantin Istrate, Ion Ionescu de la Brad, Dimitrie Pompei, Grigore Cobălcescu, Emil Racoviță, Alexandru Xenopol, I. Levadii, I. Cantacuzino, Traian Vuia, Petru Poni, Gheorghe Marinescu, Grigore Antipa, Nicolae Iorga, Gheorghe Țițeica, Traian Săvulescu, Constantin Parhon și alții. Istoria consemnează contribuțiile deosebite pe care le-au adus în procesul cunoașterii, al creației științifice, școlile românești din domenii cum sînt: matematica, științele tehnice, medicina, sociologia, istoria, economia, ș.a., recunoscute pe plan mondial pentru cotele înalte pe care le-au atins.

După 23 August 1944, odată cu eliberarea țării, știința și cultura românească au început să capete noi aspecte și noi dimensiuni, Partidul Comunist Român fiind inițiatorul organizării și dezvoltării activității științifice din țara noastră. Astfel, Ra-

portul prezentat la Conferința Națională a Partidului Comunist Român din 1945 a pus în centrul preocupărilor problema formării unei noi intelectualități, legată de nevoile și interesele țării și ale poporului. În noile condiții istorice știința și cercetarea științifică au intrat în sfera preocupărilor permanente ale partidului nostru, avînd în vedere necesitatea ca realizările științifice să contribuie la creșterea economică și dezvoltarea socială. În peisajul științei românești au apărut numeroase institute și centre de cercetare științifică, academice și departamentale, laboratoare de cercetări uzinale, s-a dezvoltat cercetarea din cadrul învățămîntului superior. Au luat ființă noi ramuri de cercetare științifică, iar cele existente au fost dezvoltate și modernizate, s-a format un puternic detașament de cercetători, au fost obținute numeroase realizări științifice de prestigiu, oamenii noștri de știință afirmîndu-se în viața științifică internațională. Mulți oameni de știință și cercetători din România au fost aleși membri ai unor academii sau organizații științifice din alte țări. Alături de vechile generații de savanți s-a format un puternic detașament de cercetători tineri, talentați și pasionați, cu o serioasă pregătire științifică, ce au pus întreaga lor pricepere, energie și capacitate de creație în slujba patriei noastre socialiste.

Începutul unei politici
a științei legată indisolubil
de dezvoltarea societății
românești

ÎN CE PRIVEȘTE rolul științei în construirea societății socialiste în țara noastră, considerăm necesar să amintim că, în trecutul apropiat și-au făcut loc păreri și chiar practici nejuste, care au frînat într-o oarecare măsură activitatea de cercetare științifică și, prin consecință, dezvoltarea social-economică și cultural-științifică a comunității noastre naționale. Deși în teorie se făceau referiri la importanța științei în procesul de dezvoltare a societății, în progresul civilizației, ani întregi s-a manifestat, într-un fel sau altul, o subapreciere a rolului și locului științei în dezvoltarea forțelor de producție, care puteau îndeplini un rol important în prima perioadă a construirii socialismului. Astfel activitatea științifică nu a fost suficient legată de nevoile practicii sociale, de interesele edificării societății socialiste în pa-

tria noastră. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvîntarea sa la Conferința națională a cercetării științifice și proiectării, „Din păcat, mult timp a domnit o concepție greșită în legătură cu activitatea științifică din țara noastră. Existau păreri după care nu trebuia să ne ocupăm de cercetare, mai cu seamă în domeniile tehnice, păreri conform cărora ar fi fost mai bine ca, în loc să cheltuim bani pentru cercetare, să cheltuim pentru importarea unor licențe din străinătate. Din păcate s-a și procedat astfel. Fără îndoială că această orientare greșită a avut o anumită influență negativă asupra activității de cercetare științifică”.

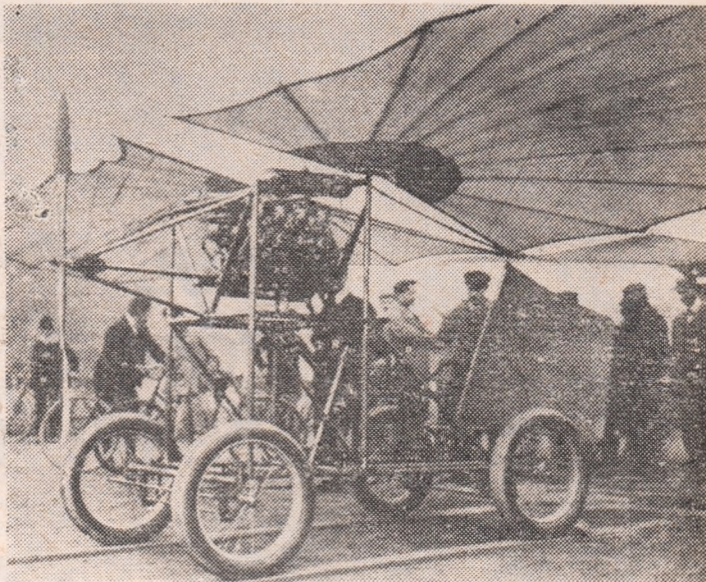
Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român marchează începutul unei politici naționale noi în domeniul științei, o politică legată indisolubil de dezvoltarea societății românești, de construirea socialismului în România. Este momentul cînd se realizează planificarea activității de cercetare științifică la nivel național, se preconizează dezvoltarea rețelei unităților de cercetare științifică, în special în domeniul științelor tehnice, se elaborează un plan tematic de cercetare pe cinci ani (1966—1970) pentru toate domeniile de activitate și nivelele de cercetare, se întocmește „bugetul științei” pe țară, se organizează o largă acțiune pentru pregătirea și specializarea cadrelor de cercetare, se trece la dotarea masivă cu aparatură modernă.

Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român a subliniat că, în condițiile revoluției științifice-tehnice contemporane, realizarea programului de dezvoltare social-economică a patriei este indisolubil legată de intensificarea activității de cercetare științifică, de introducerea pe scară largă în practică a cuceririlor științei și tehnicii. De aceea, planul cincinal 1966—1970 a rezervat un loc de frunte activității de cercetare științifică, prevăzînd concentrarea mijloacelor materiale și bănești, precum și a potențialului științific, în special către tematica de care depindeau creșterea economică și dezvoltarea socială, în scopul asigurării unui progres rapid al societății românești.

Directivele Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român au stabilit că orientarea generală a cercetărilor științifice urmează să aibă la bază dezvoltarea cercetării fundamentale și a celei aplicative, imbinată armonios; stringerea continuă a legăturii științei cu practica construcției socialiste; sporirea aportului științei la realizarea obiectivelor de dezvoltare economică, socială și culturală a țării. Direcțiile principale ale cercetării științifice au fost axate pe perfecționarea continuă a proceselor de producție, promovarea progresului tehnic în toate ramurile economiei naționale și valorificarea superioară a resurselor naturale ale țării. Astfel, știința este pusă în mod nemijlocit în slujba dezvoltării social-economice și culturale a țării, în slujba construirii societății socialiste.

Pînă în 1965 au persistat lipsuri serioase în organizarea, coordonarea și îndrumarea activității științifice, în valorificarea corespunzătoare a potențialului științific național, cauze care au condus la lipsa unui plan de ansamblu pentru progresul științei și al tehnicii și, prin consecință, la lipsa unei orientări curente și de perspectivă a efortului științific și tehnologic. Faptul că, în general, tematica de cercetare nu era puternic ancorată de cerințele dezvoltării social-economice, ale dezvoltării bazei

ianuarie 1906
Traian Vuia în
aparatură sa
monoplan pe
care-l
botezase la
acea
epocă „autobi-
tul zburător”.

tehnice-materiale a socialismului în țara noastră, slujirii intereselor de propășire a comunității naționale, determina investirea unor mijloace materiale și bănești, fără obținerea unor rezultate corespunzătoare și astfel se apela foarte mult la import de inteligență.

Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român a creat posibilitatea realizării unei cotituri în problema deosebit de importantă a organizării științei în țara noastră și legării acesteia de nevoile practicii, știința fiind de acum considerată ca baza orientării întregii activități social-economice în politica de construire a societății socialiste. Această atitudine a avut ca urmare reconsiderarea rolului și locului intelectualității și în mod deosebit a oamenilor de știință, a cercetătorilor în societatea românească, fiind reevaluate posibilitățile de participare a acestora la procesul edificării societății socialiste, la progresul societății românești.

Începînd din acest moment putem vorbi despre o adevărată politică a științei în România, o politică nouă, activă și practică, moment care coincide cu acordarea atenției necesare cercetărilor din domeniul științelor tehnice, cercetări nemijlocit legate de producția materială, de progresul societății. În acest fel, în mod implicit, s-a pus și problema stabilirii unor proporții corespunzătoare între științele tehnice, științele naturii și științele sociale, precum și pe ramuri ale științei, proporții care au la bază interesele economiei românești, folosindu-se ritmuri de creștere adecvate. S-a îmbunătățit simțitor repartizarea teritorială a unităților de cercetare științifică: au fost înființate în provincie numeroase unități de cercetare, în domeniul științelor naturii și, în special, în domeniul științelor tehnice, care antrenează în această activitate mai multe mii de specialiști. În același timp, au fost reamplasate unele unități de cercetare științifică și de proiectare, care funcționau în mod nejustificat în anumite localități, activitatea lor legîndu-se în mod organic de sectoarele economice respective. S-au luat măsurile necesare pentru ca tematica unităților noastre de cercetare științifică să răspundă nevoilor imediate și de perspectivă ale economiei naționale, ale progresului societății românești, pe calea edificării societății socialiste multilateral dezvoltate.

Întreaga activitate de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică s-a organizat pe bază de plan, pentru fiecare ramură și

subramură a științei, precum și pentru fiecare unitate de cercetare științifică, în strînsă legătură cu prevederile planului național de dezvoltare economică și socială a țării, ținînd seama de necesitatea ca știința să devanseze nevoile practicii. S-a avut în vedere ca planul tematic de cercetare să reflecte atît nevoia socială, cit și dinamica acesteia. Paralel cu stabilirea opțiunilor și priorităților, s-au prevăzut ritmuri și proporții pentru fiecare etapă de dezvoltare atît pentru cercetările fundamentale, cit și pentru cele aplicative și de dezvoltare. S-a pus un accent deosebit pe scurtarea duratei de cercetare, precum și pe valorificarea eficientă a cuceririlor științei.

Prima Conferință națională a cercetării științifice și proiectării, convocată din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, a făcut o analiză temeinică a problemelor de bază ale cercetării științifice din țara noastră, subliniînd atît realizările obținute cit și rămănerile în urmă și jalonînd principalele direcții de acțiune ale științei românești, în scopul asigurării unui curs ascendent acestei deosebite și importante activități.

Începînd din 1966, știința românească dispune de o rețea mai bine organizată de unități de cercetare, capabilă să aducă o contribuție de seamă la dezvoltarea economiei noastre naționale. Prin grija partidului și statului aceste unități au fost asigurate cu cadre științifice de înalt nivel, au fost dotate cu tehnică modernă și orientate către o tematică de cercetare strîns legată de interesele social-economice și culturale-științifice ale țării.

Este unanim recunoscut că cercetarea științifică a devenit, în zilele noastre, un puternic factor de creștere economică și dezvoltare socială, fără de care nu se pot concepe progresul societății contemporane și, în mod deosebit, reducerea și lichidarea decalajelor economice și tehnologice dintre țările în curs de dezvoltare și cele dezvoltate. De aceea, Programul Partidului Comunist Român acordă o atenție deosebită științei, cercetării științifice și progresului tehnic, precizînd că „Partidul comunist în mod constant de la considerentul că știința constituie factorul primordial al progresului contemporan, că societatea socialistă multilateral dezvoltată și comunismul nu pot fi edificate decît pe baza celor mai înaintate cuceriri ale științei și tehnicii”.

T. MALACOPOL

ROLUL PRIMORDIAL AL FORȚEI DE MUNCĂ ÎN PROCESUL DE PRODUCȚIE

POLITICA de forță de muncă reprezintă o componentă esențială a politicii economice a Partidului Comunist Român. Sprijinindu-se pe sistemul gospodăririi forței de muncă, sistem care înmănușează un ansamblu de principii, metode, forme, instituții etc., această politică își propune să utilizeze, să gospodărească, în conformitate cu cerințele socialismului în general, și a etapei edificării societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră în special, în mod rațional și cu eficiență superioară, forța de muncă, principala forță de producție a societății.

Proiectele de legi dezbătute în ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. la data de 30 iulie 1976 privind „Recrutarea și repartizarea forței de muncă”, precum și „Încadrarea într-o muncă utilă a unor persoane apte de muncă”, reprezintă noi exemple strălucite ale ansamblului de măsuri coerente, unitare, menite să traducă în viață politica Partidului Comunist Român, în domeniul forței de muncă.

Cu ocazia dezbaterii lor de către membrii societății noastre socialiste, ele readuc în atenție sarcina trasată economiștilor de către partid, și anume, aceea de a contribui la fundamentarea științifică a acestei politici, la mai buna înțelegere a ei, prin cercetarea atentă a fenomenelor și proceselor economice, și în urma acestei activități prin reflectarea acestora pe plan teoretic în legi și categorii economice. „Științele sociale — se subliniază în acest sens în Programul P.C.R. — trebuie să acționeze la rîndul lor într-o măsură mult mai mare decît pînă acum, pentru studierea, cunoașterea și înțelegerea legităților generale ale dezvoltării societății și, cu deosebire, pentru aplicarea acestora la condițiile concrete ale României”.

Aceste sarcini sînt deosebit de actuale privind utilizarea forței de muncă deoarece problemele teoretice ale acestui domeniu au fost tratate, un timp oarecare, cu o rezervă nejustificată.

La abordarea curajoasă a proceselor și fenomenelor din acest domeniu, pe măsura posibilităților oferite de gradul de maturitate a economiei noastre socialiste și a cerințelor imperioase izvorite din activitatea practică, nemijlocită, ne îndeamnă însă, în strălucita sa expunere rostită la Congresul educației politice și al culturii socialiste, însuși secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, prin următoarele: „Societatea pe care o edificăm este societatea celor ce muncesc, ea se întemeiază nemijlocit pe munca creatoare a tuturor membrilor săi. Fiecare cetățean trebuie să depună o activitate utilă societății, să contribuie activ la progresul general al țării. Munca liberă, despoșărită de exploatare, constituie unica sursă a sporirii avuției naționale, a înfloririi patriei, a prosperității poporului și a bunăstării personale; de aceea, ea trebuie înțeleasă ca o necesitate, ca o îndatorire de onoare a fiecărui cetățean și, totodată, ca principalul mijloc de afirmare a personalității umane, a forței creatoare a fiecărui cetățean”.

Sub imboldul acestor îndemnuri încurajatoare, generali-

zarea teoretică a unor procese și fenomene, desprinderea unor legi și categorii economice privind domeniul utilizării raționale a forței de muncă apare pentru economiști ca o sarcină deosebit de stringentă, de mare actualitate.

Sub amprenta orînduirii sociale

ÎN DORINȚA de a contribui, alături de alți economiști, la analiza fenomenelor și proceselor privind domeniul utilizării forței de muncă considerăm că trebuie să pornim de la faptul că printre factorii de producție de a căror utilizare rațională, cu maximum de eficiență este condiționată atingerea scopului pe care socialismul și-l propune: edificarea celei mai drepte și mai echitabile orînduirii și asigurarea unor condiții de viață superioare pentru toți membrii societății — locul primordial îl ocupă factorul uman, forța de muncă.

Forța de muncă reprezintă principala forță de producție a societății, deoarece:

a) ea produce și reproduce factorii obiectivi ai producției. Mijloacele de producție, procesele tehnologice, sînt toate rezultate ale activității creatoare a omului;

b) forța de muncă nu este numai creatorul, ci și animatorul mijloacelor de producție. Mijloacele de producție sînt doar elemente latente, potențiale ale producției care, în afara legăturii lor cu forța de muncă, se distrug, se degradează și se pierd pentru societate;

c) forța de muncă joacă un rol hotărîtor în procesul transformării naturii în bunuri destinate satisfacerii nevoilor societății. Împreună cu natura, forța de muncă este sursa, izvorul valorilor de întrebuintare;

d) forța de muncă este singurul factor de producție capabil să creeze valori noi. Valoarea factorilor obiectivi ai producției, a mijloacelor de muncă și a obiectelor muncii, respectiv a materiilor prime nu se mai transmite asupra produsului;

e) forța de muncă joacă un rol deosebit de important în organizarea, conducerea și derularea procesului de ansamblu al reproducției sociale. Evidențiind rolul primordial al forței de muncă în cadrul factorilor de producție, la Conferința Națională a P.C.R. din iulie 1972, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „...ne preocupăm de creșterea bogăției naționale, dar nu trebuie să uităm că cea mai mare bogăție o reprezintă omul: el este făuritorul tuturor bunurilor materiale și spirituale, de el depinde înaintarea cu succes a patriei noastre pe calea societății socialiste”.

Deși forța de muncă este principala forță de producție a societății în toate orînduirile social-economice, în cadrul unor relații de producție de natură diferită ea funcționează în con-

diții diferite și cu efecte diferite. Condițiile și formele specifice de existență și funcționare, de utilizare a forței de muncă determină conținutul legii utilizării forței de muncă, lege economică specifică fiecărui mod de producție. Condițiile și formele specifice de existență și funcționare a forței de muncă, reflectate în legea utilizării forței de muncă, sunt determinate de :

a) raportul forței de muncă față de mijloacele de producție ;

b) de condițiile economico-juridice ale oamenilor muncii în contextul raporturilor de clasă ;

c) de modul în care se realizează unirea factorului subiectiv cu factorul obiectiv al producției ;

d) de scopul acestei activități, adică de raportul lucrătorului față de rezultatele muncii.

Prin urmare, particularitățile privind utilizarea forței de muncă în orinduirile presocialiste, bazate pe proprietatea privată, constau în esență în faptul că :

1) în fiecare din aceste orinduirii lucrătorul este **separat de mijloacele de producție** ;

2) situația **economico-juridică** a lucrătorilor se caracterizează prin **dependență și subordonare** față de proprietarii mijloacelor de producție ;

3) **unirea forței de muncă cu mijloacele de producție se înfăptuiește de fiecare dată prin constrângere extraeconomică sau economică** ;

4) în fiecare din aceste orinduirii **rezultatele muncii se îndepărtează de lucrător**. Scopul activității este străin de acest a : producerea plusprezului pentru exploatare, în capitalism a plusvalorii, adică : **exploatarea**. Drept urmare, în procesul utilizării forței de muncă, în aceste societăți, interesele celor ce muncesc și interesele minorității exploatare sunt diametral opuse, caracterizate de contradicții antagoniste.

Datorită legilor economice și contradicțiilor specifice modurilor de producție presocialiste, acestea nu oferă posibilitatea folosirii raționale a forței de muncă.

Acest fenomen devine deosebit de evident în modul de producție capitalist. În capitalism, exploatarea la maximum a celor atrași în procesul de producție, la nivel micro-economic, adică în fiecare unitate economică, este însoțită de irosirea forței creatoare la nivelul întregii societăți. Gospodărirea irațională a forței de muncă îmbracă forme variate, printre care : cea a discordanței dintre cerere și ofertă și ca urmare a existenței unei mase de produse în care s-a materializat o anumită cantitate de muncă dar care nu este necesară societății și nu găsește recunoaștere socială : cea a șomajului, formă în care se irosește o imensă capacitate creatoare : cea a parazitismului claselor exploatare etc.

Exprimind aceste realități, legea capitalistă a utilizării forței de muncă a fost formulată de K. Marx în volumul I al Capitalului în felul următor : „Acumularea capitalistă produce încontinuu, și anume proporțional cu energia și volumul ei, o populație muncitorească excedentară, adică excedentară în raport cu necesitatea medie de valorificare a capitalului, deci o populație muncitorească de prisos sau suplimentară⁽²⁾. Și în continuare, odată cu acumularea capitalului „pe care ea însăși o produce, populația muncitorească produce deci, în proporții mereu crescînde, mijloacele pentru propria ei transformare în suprapopulație relativă. Aceasta este o lege a populației caracteristică modului de producție capitalist...⁽³⁾).

Această lege reflectă faptul că orînduirea capitalistă exclude folosirea rațională a forței de muncă datorită caracterului relațiilor de producție, a contradicțiilor antagoniste, specifice acestui mod de producție, și că, dimpotrivă, folosirea nerațională, inutilizarea unei părți a forței de muncă disponibile este un fenomen obiectiv, caracteristic pentru această orînduire.

Om — scop al producției

SOCIALISMUL produce modificări fundamentale privind condițiile de existență și funcționare a forței de muncă.

Schimbul de noapte așteaptă intrarea în șut

a) Se modifică, în primul rînd, **raportul lucrătorilor față de mijloacele de producție, lucrătorii societății socialiste sînt în același timp și proprietarii mijloacelor de producție**.

b) Condițiile lucrătorilor se caracterizează prin **egalitate juridică, economică, socială**. Nu există discriminări, deosebiri, privilegii de clasă, de grup, în afara celor pe care, bineînțeles, omul societății socialiste le dobîndește prin munca sa.

c) **Unirea forței de muncă cu mijloacele de producție se realizează în mod direct și nemijlocit, în condițiile îmbinării interesului personal cu cel de grup și social, pe baza satisfacerii interesului personal al lucrătorului și a conștiinței sale socialiste**.

d) **Scopul activității este satisfacerea nevoilor membrilor societății**. Lucrătorul este proprietarul rezultatelor producției și beneficiază de acestea în întregime, direct sau indirect.

Prin urmare, în noile condiții, se modifică și caracterul, trăsăturile specifice, legitățile utilizării forței de muncă, a populației muncitorești. Trăsăturile esențiale ale legii utilizării raționale a forței de muncă, lege economică specifică socialismului, constau în următoarele : **Pe măsura dezvoltării forțelor de producție și a proprietății socialiste, se amplifică continuu posibilitățile și necesitatea utilizării raționale, depline și eficiente a forței de muncă, în vederea asigurării condițiilor pentru dezvoltarea multilaterală și manifestarea pleneră a personalității umane, a ridicării pe trepte superioare a condițiilor de viață a tuturor membrilor societății**.

În legătură cu conținutul legii utilizării raționale a forței de muncă, lege economică specifică socialismului, considerăm că se impun a fi evidențiate trei aspecte principale.

În primul rînd, trebuie subliniat faptul că, în condițiile relațiilor de producție socialiste, ale dublei calități a lucrătorului de producător și proprietar al mijloacelor de producție și al produselor create, utilizarea rațională a forței de muncă, atît la nivelul fiecărei unități economice cît și la nivelul întregii economii naționale, apare în egală măsură, atît ca o **posibilitate** cît și ca o **necesitate**.

Posibilitatea utilizării raționale a forței de muncă are la bază faptul că satisfacerea nevoilor oamenilor muncii se transformă **din mijloc**, dintr-un moment subordonat, în **scop** al producției sociale. În asemenea condiții consumul devine un stimulent puternic al dezvoltării forțelor de producție, al utilizării raționale a tuturor elementelor acestora.

Utilizarea rațională a forței de muncă apare ca o **necesitate**, deoarece amploarea transformărilor pe care și le propune să le înfăptuiască socialismul, rapiditatea cu care trebuie construită noua societate, condițiile pe care le creează membrilor săi obligă la mobilizarea și folosirea optimă a tuturor forțelor

și resurselor interne, printre care, înainte de toate, a forței de muncă.

În al doilea rând, din analiza conținutului legii reiese că, utilizarea rațională presupune două aspecte principale: **utilizarea deplină și utilizarea eficientă.**

Utilizarea deplină a forței de muncă surprinde mai mult aspectele de natură cantitativă ale procesului. **Într-o primă accepțiune, ea presupune folosirea integrală a populației în vîrstă și aptă de muncă, transformarea acesteia în populație ocupată. Într-un alt sens, la nivel micro-economic, utilizarea deplină se referă la populația ocupată, inclusă, atrasă deja în activitatea social-economică organizată, și presupune funcționarea acesteia pe toată durata timpului de lucru pentru care aceasta este remunerată.**

În strînsă legătură cu acestea, **utilizarea eficientă** vizează aspectele calitative ale procesului și presupune crearea unor asemenea condiții, în cadrul cărora forța de muncă funcționează cu efect economic, cu randament economic maxim.

Îmbinarea intereselor generale cu cele individuale

DIN ANALIZA esenței, conținutului legii utilizării raționale a forței de muncă, rezultă în al treilea rând, faptul că între dezvoltarea forțelor de producție, a avuției societății și creșterea bunăstării oamenilor muncii, în orînduirea noastră socialistă, există o legătură directă și nemijlocită. **Utilizarea rațională a forței de muncă se face în interesul tuturor membrilor societății și nu în vederea unui scop străin de lucrător. În cadrul acestui proces interesele de ansamblu ale societății și interesele fundamentale ale fiecărui membru al ei se îmbină în mod armonios.**

Analiza unor probleme teoretice privind domeniul utilizării forței de muncă este necesară și utilă numai în măsura în care ea servește practicilor nemijlocite și contribuie la realizarea politicii relative la forța de muncă a Partidului Comunist Român.

Din esența, din conținutul legii utilizării raționale a forței de muncă, lege economică obiectivă specifică socialismului, se poate desprinde concluzia, conform căreia, acțiunea ei, care se realizează prin activitatea conștientă a societății necesită crearea unor serii de condiții: a) materiale, b) organizatorice, c) educative, d) legislative etc. etc.

În urma eforturilor depuse sub conducerea partidului de oamenii muncii din țara noastră, aceste condiții au fost create treptat și sistematic în procesul edificării socialismului. Sarcinile etapei actuale, a construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, confruntă însă societatea noastră cu numeroase probleme noi, care, la rîndul lor, cer noi căi, metode, soluții, condiții, intensificarea sau îmbunătățirea utilizării acelor existente.

● Astfel sînt eforturile îndreptate spre crearea condițiilor materiale, adică cele prin care se asigură fiecărui cetățean apt de muncă posibilitatea de a se încadra în activitatea social-economică organizată, condiții ca munca să devină realmente un drept și o obligație: adică cele care sînt rezultatul unui efort constant de industrializare, de acumulare-investiții, de îmbinare a reproducției de tip intensiv cu cel extensiv, a diferitelor tipuri de progres tehnic, a diversificării producției, în general, și a industriei în special, a măririi coeficientului de schimburi, a dezvoltării serviciilor, a soluționării unor serii de probleme legate de calificarea forței de muncă, de mobilitatea ei pe ramuri, pe teritoriu etc.

Este de ajuns să ne dăm seama de amploarea acestor sarcini, dacă avem în vedere că numărul forței de muncă anga-

jate, a personalului urmează să crească de la 6,3 milioane în 1975, la circa 7,4—7,6 pînă în 1980, iar pînă în 1990 la 9,5 milioane. Deci, numai în perioada 1976—1980 trebuie create peste un milion de noi locuri de muncă, în condițiile în care, costul unui loc de muncă, în industrie de exemplu, în 1975 depășește suma de 700 000 lei. Amploarea aceluiași eforturi este subliniată și de sarcinile trasate de partid privind modernizarea structurii pe ramuri a forței de muncă ocupate, sporirea ponderii acesteia în industrie pînă în 1980 la 47—48%, iar pînă în 1990 la aproape 60%, paralel cu reducerea forței de muncă ocupate în agricultură pînă în 1980 la circa 27—28%, iar pînă în 1990 la 12—15%. Eforturi materiale considerabile vor necesita, în strînsă legătură cu cele arătate, și crearea unor condiții privind calificarea forței de muncă, asigurarea sănătății, îmbunătățirea condițiilor de locuit a acesteia etc.

● În afara asigurării unor condiții materiale generale, soluționarea anumitor probleme legate de utilizarea rațională a forței de muncă necesită, măsuri, **condiții materiale speciale.** Printre cele îndreptate spre sporirea ponderii forței de muncă feminine în totalul forței de muncă ocupate, se impun a fi supuse atenției cele legate de dezvoltarea serviciilor, măsurile care ușurează și simplifică activitățile casnice, creșterea și educarea copiilor etc. Prin sporirea preocupărilor privind re-partizarea rațională a forțelor de producție pe teritoriul țării, prin îndeplinirea sarcinilor trasate de Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român, conform cărora pînă în 1980 fiecare județ trebuie să realizeze o producție industrială de cel puțin 10 miliarde lei, iar în 1990 să depășească 20 de miliarde, se va soluționa ocuparea optimă a forței de muncă pe întregul teritoriu al țării, eliminarea disparităților teritoriale care mai persistă în acest sens. Problemele legate de utilizarea forței de muncă din sectorul cooperatist-agricol — avînd în vedere că, în condițiile obișnuite ale țării noastre muncile agricole asigură numai circa 200 de zile de lucru, spre deosebire de ramurile cu activitate permanentă în care numărul zilelor lucrătoare este de 290—300 — vor fi soluționate prin dezvoltarea unor ramuri agricole intensive, a unor activități cu caracter industrial sau semiindustrial etc.

● Utilizarea rațională a forței de muncă necesită, în etapa care urmează, și soluționarea unor probleme **organizatorice.** De pildă, intensificarea activității îndreptate spre îmbunătățirea sistemului informațional privind domeniul utilizării forței de muncă, iar în cadrul acestuia a activității îndreptate spre întocmirea balanței forței de muncă, pe ansamblul economiei naționale și pe județe, a evidenței resurselor de muncă, a structurii și gradului de ocupare, a evoluției în perspectivă a acestora etc.

Problemele legate de ridicarea nivelului **conștiinței socialiste** urmează să se rezolve prin aplicarea programului Partidului Comunist Român de educație ideologică, moral-politică, patriotică, cetățenească, prin muncă și pentru muncă, în spiritul responsabilității sociale a fiecărui cetățean al țării, a înțelegerii necesității muncii ca singura modalitate de propășire personală și socială.

● Măsurile **legislative**, printre care, în principal „Codul Muncii”, „Legea privind încadrarea și promovarea în muncă a personalului din unitățile socialiste de stat”, „Legea retribuției după cantitatea și calitatea muncii” și alături de acestea cele două proiecte de legi supuse recent dezbaterii publice, sînt menite ca prin forța lor coercitivă să soluționeze o serie de probleme ale utilizării raționale a forței de muncă, printre care și aceea a încadrării într-o muncă utilă a persoanelor apte de muncă (cu excepțiile prevăzute și care se impun) avînd în vedere că, așa cum se subliniază în proiectul de lege „**În societatea noastră, nimeni nu poate trăi fără muncă; sustragerea de la muncă, traiul parazitar, realizarea de câștiguri pe alte căi decît prin muncă proprie contravin principiilor eticii și echității, sînt incompatibile cu natura și țelurile orînduirii socialiste.**”

lector univ. Ana Maria LUPAN

Facultatea de Științe Economice Cluj-Napoca

1) Nicolae Ceaușescu, Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, iulie 1972, Editura Politică, București, pag. 81—82.

2) K. Marx, Capitalul, vol. I, ESPLA, București, 1957, pagina 632.

3) Idem, pag. 633.

TEODOR DIAMANT ȘI FALANSTERUL DE LA SCĂIENI

I. Furierismul în România

CEI 140 DE ANI scurși de la întemeierea unei colonii falansteriene din România și sud-estul european readuc vii în atenție socialismul pre-marxist și — firește — luminoasa personalitate a lui Teodor Diamant. Robert Owen în Anglia, Henri de Saint-Simon și Charles Fourier în Franța au semnalat curajul tarele orînduirii burgheze din vremea lor, cum și unele trăsături definitorii ale viitoarei proprietăți obștești. Opera lor a fost pozitiv apreciată de întemeietorii socialismului științific. V.I. Lenin remarcă apariția învățăturii marxiste drept o continuare, la nivel superior, a tot ce elaborase mai bun gîndirea umană anterioară: filozofia germană, economia politică engleză și socialismul francez.

Utopiștii așteptau edificarea unei societăți lipsite de exploatare, fără ca ei să fi întrevăzut însă în genere calea revoluționară de inițiere a vechilor stări de lucruri. Socialismul utopic, care pretindea elaboratul rațional, nu făcea apel la lupta de clasă, ci la cooperarea dintre diversele clase sociale, în scopul construirii unei societăți ideale. De aici și nereușita cu care s-au soldat unitățile lor agro-industriale în genere.

Interferență cu iluminismul, gîndirea socialist-utopică din Europa a găsit în țările române un teren receptiv pe plan teoretic și experimental. Îndeosebi preceptele furieriste au entuziasmat pe mulți dintre studenții români de la Paris și — prin aceștia — întreaga pleiadă de cărturari din Muntenia, Moldova și Transilvania. În Țara Românească a audiență sui-generis a găsit doctrina lui Charles Fourier pînă tirziu după moartea acestuia — întîmplată la Paris în 7 octombrie 1837, fără ca „maestrul de la Besancon“ să fi văzut vreun falanster așa cum îl vese.

Într-adevăr, experimentul francez de la Condé-sur-Vesgres nu s-a încheiat satisfăcător, fiind dezavuat de însuși șeful școlii. Falansterul de la Scăieni creație a adeptilor români ai marelui utopist, rămînea astfel o mare speranță, fiind cel de-al doilea experiment din timpul vieții lui Fourier. Ivisca acestei colonii, „bizare“ pentru mulți stăpîni de moșii din fostul județ Saac și împrejurimi, fusese precedată de o activă propagandă în scris — prin operele lui Fourier*, opusulele propagandistice ale lui Diamant sau „Înștiințarea“ redactată de Em. At. Bălăceanu — și verbal — prin zelul entuziastului Teodor Diamant.

Furierismul și-a avut o dinamică proprie. În ce privește forma în care a fost cunoscut el în țara noastră, am putea distinge două etape: prima, înainte de luna mai 1836; a doua, ul-

terior. Aceste delimitări rezultă din contextul unei scrisori Diamant¹⁾, datată 3/15 iunie 1836, pe care autorul ei o adresează din București lui Fourier.

În prima etapă. Ch. Fourier a preconizat o asociație agro-industrială și domestică de familie, pentru producție-desfacere-consum (asociația integrală). Este vorba aici de o mare unitate de producție, consum etc., în locul producției fărâmițate din lumea „civilizată“ a acelei epoci. Rolul asociației este de a face munca atrăgătoare, a multiplica produsul real, a împăca toate pretențiile, a satisface prima cerință a omului social: asigurarea unui loc de muncă și a unui minim de întreținere. Drept limbă unitară — ca instrument de comunicare între membrii asociației — după Fourier va servi aceea care va fi mai bogată în marii scriitori. Comuna societară, alcătuită din membrii componenți ai falangei (denumire împrumutată de Fourier de la antici) cultivă un canton și se înfățișează radical deosebită de comuna „civilizată“. Pentru muncă, indivizii se reunesc în grupe de cîte cel puțin 7, pe baza atracției pasionale. Grupele constituie, în concepția lui Fourier, un cadru elementar al relațiilor sociale. Gruparea după pasiuni, a căror dezvoltare cunoaște piedici în „civilizația“ epocii respective, înglobează preferințele fiecărui membru pentru o anumită lucrare, sau o anumită consumație. Temporal, activitatea din cadrul economiei societare decurge sub forma ședințelor de lucru. Se aprecia că munca pe ședințe trebuie să fie variată, în sensul alternării de la o categorie de lucrări la alta, din 2 în 2 ore cel mult.

Comuna societară (falanga) locuiește adăpostită în falanster: un vast edificiu unic, unde fiecare — bărbat sau femeie, celibatar sau nu — dispune de locuință corespunzătoare strictului necesar. În falanster, complexul de încăperi pentru lucrările unei serii poartă denumirea de serister²⁾. Într-o scrisoare din 24.VI.1834, T. Diamant, care se ocupa de planul falansterului românesc, cerea lui Ch. Fourier relații asupra numărului și dimensiunilor seristerei, dormitoarelor, sălilor de mese, bucătăriilor și altor încăperi necesare coloniștilor³⁾. La rîndul său, Em. At. Bălăceanu, director al Societății agro-nomice și manufacturiere Scăieni, preciza că o anumită lucrare se efectua „dă fieșcare tovarăș în parte“⁴⁾.

După Fourier, membrii falangei vin cu diverse capitaluri, existînd și unii fără capital. La repartiție, se atribuie 5/12 muncii, 4/12 capitalului și 3/12 talentului — deci sub forma de dividende. Cantonul de încercare va putea fi inițiat și de numai circa 80 familii sătești, care cultivă un teren redus și dispun de puține capitaluri. Un can-

ton de încercare va trebui să întru-nească însă totalul lucrărilor agricole, inclusiv lucrul în sere calde și reci. Pe vreme de iarnă sau în caz de ploaie, se vor practica minimum 3 manufacturi accesorii. Vor funcționa școli, vor fi cultivate științele și artele.

Ideile socialismului utopic au fost cunoscute la noi de intelectuali ca I.E. Rădulescu, T. Diamant, C. Bolliac, I. Ionescu de la Brad, C.A. Rosetti, Nicolae Ionescu, Ion Ghica, N. Kretzulescu, Em. (Manolache) At. Bălăceanu. Dintre aceștia, în mod detașat s-a afirmat Teodor Diamant, cel mai însemnat furierist român. Fără a fi fondat o gazetă furieristă proprie, el a scris și publicat broșuri sintetizînd această doctrină, este autor al unei suite de articole din Curierul românesc și al unei activități de propagandă orală atît în țările române, cît și (în măsura posibilităților din acel timp) peste hotare. Unii cunoscuți ai lui Diamant precizează că acesta propaga furierismul la Paris chiar și în plină stradă. În acest scop a alcătuit și editat el acolo, în 1833, **Către prietenii libertății, dreptății și ordinii, despre un mijloc de a face să înțeleze disputa între cei care au și cei care nu au, fără a lua de la cei care au.** Din textul acestei broșuri rezultă clar, că Diamant se adresa celor interesați, spre a-i convinge că subscrie acțiunii de intrare în falansterul experimental de la Condé. Mai rezultă și faptul că în acest opuscul avem de-a face cu furierismul din prima etapă, adică se propune ca în colonia societară să fie reunite familii, urmînd ca la lucrări să coopereze indivizii de cele mai diverse vârste: tineri, adulți, bătrîni și copii. Recent, am descoperit încă o broșură Diamant, purtînd un titlu întrucîtva deosebit de cel menționat în paragraful de față. Aceasta denotă că activitatea de publicist și propagandist, desfășurată de Teodor Diamant în scopuri furieriste, este în realitate mai bogată decît se cunoaștea pînă acum.

Întors în 1834 de la Paris în patrie, entuziastul Teodor Diamant se așterne la treabă, propagînd înființarea falansterelor bazate pe familii — așa cum preconiza maestrul însuși în etapa I, de care s-a vorbit mai sus. Concomitent, furieristul român se adresează la 19.II.1835 lui Alexandru Ghica-voievod, de la care spera un sprijin eficient în opera pe care o întreprindea. Însăși această atitudine, de a fi adresat apel domnitorului țării, cores-

dr. I. COJOCARU

(Continuare în pag. 32-a)

* Dintre operele furieriste cu ecou printre tinerii intelectuali români ar putea fi semnalate: **Lumea nouă economică și societară, sau Inventarea procedurii producției atrăgătoare și naturală distribuită în serii pe pasiuni (1829)**; **Capace și înșelătorii ale celor două secte Saint-Simon și Owen, care promit asociația și progresul: Falsa producție fărîmițată, respingătoare, înșelătoare...** (1835). Prima din aceste lucrări constituie o veritabilă sursă din creația furieristă, pe cînd celelalte două se disting mai ales prin stilul lor viu și polemic. Între anii 1832—1834, Furier editează periodicul **La reforme industrielle ou Le Phalanstère** iar în vara lui 1836 el publică succinte articole în periodicul **La Phalange**, scos de discipolii săi.

ȘCOLI ● CURENTE ● ECONOMIȘTI

NECESITATEA instaurării unei noi ordini economice internaționale constituie astăzi obiectul unor ample analize ale oamenilor politici și cercetătorilor științifici. O asemenea preocupare este cu totul firească dacă ținem seama de problemele grave și complexe cu care se confruntă omenirea și care așteaptă o soluționare eficientă și judicioasă. Analizând situația relațiilor internaționale, Congresul al XI-lea al P.C.R. a subliniat necesitatea așezării raporturilor între state pe noi baze, a statornicirii unei noi ordini economice internaționale. După cum se știe, punctul de vedere al partidului și statului român a fost adus la cunoștința comunității mondiale și în mod oficial, prin documentul prezentat Organizației Națiunilor Unite sub titlul „Poziția României cu privire la instaurarea unei noi ordini economice internaționale”.

Am putea spune că teoretic necesitatea așezării relațiilor între state pe noi baze este recunoscută cuasiunanim. Punctele de vedere se diferențiază sau chiar se opun atunci când se pune problema instaurării de fapt a noii ordini economice. Modelul de până acum al diviziunii mondiale a muncii nu a permis manifestarea liberă, pe temeiul principiilor egalității și justiției, a voinței și dreptului fiecărei țări. Sistemul care se păstrează încă anulează șansele de reducere a decalajului dintre țările sărace și țările bogate, permite exploatarea resurselor naturale în favoarea metropolelor, limitează piețele externe pentru țările în curs de dezvoltare și incurajează schimburile neechivalente, concentrează forțele științei și tehnologiei în zonele dezvoltate. Ajutoarele care se acordă de către țările capitaliste dezvoltate sunt anihilate prin politica inechitabilă a

NOUA ORDINE ECONOMICĂ ÎN CONFRUNTAREA DE IDEI CONTEMPORANĂ (I)

prețurilor existente în cadrul actualei ordini economice mondiale. Aceasta face pe unii reprezentanți din țările „lumii a treia” să considere cu îndreptățire că, de fapt, aceste țări sunt cele care „ajută” țările capitaliste dezvoltate și nu invers. Așa, de pildă, reprezentantul Nigeriei în UNCTAD, Akporode Clark, subliniază că „țările în curs de dezvoltare nu mai pot continua să ajute țările dezvoltate să trăiască pe seama mijloacelor lor”¹. O serie de țări dezvoltate au beneficiat timp de secole de exploatarea muncii și de resursele naturale din fostele colonii. Și formele de sustragere a unei părți a venitului național din aceste țări continuă, cu alte mijloace, și azi. Raportul Mesarović-Pestel relevă că energia ieftină sub forma petrolului a fost principalul motor al creșterii economice mondiale (de fapt a țărilor capitaliste avansate), începând din 1950 până în 1973. Accelerarea ritmului de creștere în aceste țări a accentuat „lărgirea prăpastiei între centru și periferie”, dintre țările bogate și țările sărace². Acest fapt este subliniat cu

pregnanță și în comunicatul conferinței forumului lumii a treia care a avut loc între 5 și 10 ianuarie 1975 la Karachi când s-au discutat „elementele critice ale ordinii economice naționale și internaționale, precum și mijloacele de acțiune pentru soluționarea crizei dintre țările industrializate și cele în curs de dezvoltare”³. Un grup de specialiști ai aceluiași forum (din Africa, Asia și America Latină) a formulat ulterior propuneri privind instaurarea unei noi ordini economice internaționale.

În optica de ansamblu a țărilor în curs de dezvoltare, instaurarea unei noi ordini economice internaționale presupune, în primul rând, înlocuirea vechilor structuri ale diviziunii internaționale a muncii cu un nou tip de structuri care să permită dezvoltarea rapidă a economiei, învățămîntului și culturii, și participarea competitivă la schimburile de valori materiale și spirituale. În același timp, se subliniază necesitatea unor reforme interne: „Noi nu susținem ca societățile noastre să-și găsească un alibi convenabil în ordinea internațională pentru orice lipsă de progres pe plan intern. Și aici nu ne așteptăm ca lumea din afară să-și asume răspunderile noastre. Noi credem într-o politică bazată pe forțele proprii ale lumii a treia care să se extindă asupra oricărui domeniu al activității economice”⁴.

Imperativul instaurării unei noi ordini economice internaționale stă și în atenția țărilor capitaliste, și nu se poate spune că preocupările acestora ar fi rezultatul unui act de clemență față de țările lumii a treia. În realitate, subdezvoltarea constituie o piedică și în calea propriului lor progres. În condițiile actuale, cum bine

FIȘE

C. Maioreanu

aurul și criza relațiilor valutar- financiare occidentale

● În cartea sa *Aurul și criza relațiilor valutar-financiare occidentale*, apărută în Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976, 160 p., autorul, Coloman Maioreanu, își propune să analizeze rolul actual al aurului în sistemul monetar internațional. Este una din problemele teoretice și practice ale relațiilor internaționale ac-

tuale, mult disputate. Se face o trecere în revistă a evoluției aurului ca monedă internațională, evidențiindu-se declinul său și substituția sa crescândă cu surrogate bazate pe monede naționale ale unor state. Se evidențiază diferitele opinii existente - atît ale celor ce susțin că aurul joacă un rol monetar important, cît și ale celor ce neagă acest rol. Se analizează sistemul drepturilor speciale de tragere și se fac propuneri de perfecționare a sa.

După autor, valoarea unei unități de DST ar trebui să fie raportată la cea a unui „coș de măruri” reprezentative. Atîta timp însă cît DST-urile nu au dobîndit încă o recunoaștere generală și deplină, aurul, susține C. M., trebuie să fie menținut în cadrul sistemului de rezerve monetare, iar cristalizarea unui nou sistem monetar internațional, sănătos și echitabil, este legată de afirmarea unei noi ordini economice mondiale.

Modelul Bariloche

● Trecînd în revistă întreaga serie de modele prospective la scară mondială (printre care „The Limits to Growth” și „Mankind at the turning Point”), prof. Jerzy J. Wiatr se referă în arti-

colul *Modèles du monde futur* din revista *PERSPECTIVES POLONAISES*, nr. 6/1976, la meritele și slăbiciunile lor și se ocupă în special de modelul *BARILOCHE* care pare să reflecte punctul de vedere și preocupările unor țări din „lumea a treia”.

Modelul grupului de oameni de știință de la Bariloche, prezentat de Hugo Skolnik și Carlos Mallman, nu se preocupă ca rapoartele anterioare, de evitarea catastrofei care amenință omenirea în cursul următorului secol, ci examinează catastrofa cu care două treimi ale umanității sînt de pe acum confrunțate. Pe planul rigorii științifice și al rigorii matematice, spune autorul articolului, el este comparabil rapoartelor de la Roma. opunîndu-se însă complet pe plan ideologic, exprimînd exigența unei mutații sociale și politice radicale în țările lumii a treia (de pildă, el admite ca scăderea ratei natalității să fie o consecință a creșterii nivelului de trai, dar nu invers).

Comentînd modelul *Bariloche* J.J. Wiatr face și cîteva oblecții. Viitorologia socialistă - spune el - trebuie să elaboreze pronos-

ticuri cu privire la dezvoltarea viitoare a lumii care să aducă un răspuns valabil pesimismului rapoartelor către Clubul de la Roma.

Jan Tinbergen : Reducerea decalajelor

● În studiul *Développement, répartition du revenu et industrialisation* (Dezvoltare, repartiție a veniturilor și industrializare), apărut în revista *INDUSTRIALISATION ET PRODUCTIVITÉ*, Jan Tinbergen, laureat al premiului Nobel, expune un model relativ simplu, pornind de la care stabilește previziuni cu privire la ordinea de mărime a inegalității dintre țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare, din punctul de vedere al repartiției venitului în anul 2012. El sugerează metode noi, care ar permite reducerea acestei inegalități. După J.T., industrializarea reclamă o cooperare la scară mondială în materie de politici de dezvoltare și de politici ale mediului înconjurător. Pentru acestea din urmă nu s-ar fi ajuns decît la vederi intuitive (preștiințifice).

În ce privește obiectivele de dezvoltare, J.T. are în vedere, în

remarca Luis Echeverria Alvarez, progresul omenirii este indivizibil. Concentrarea bogățiilor în unele țări și perpetuarea subdezvoltării în altele duc la dezechilibrarea pe plan mondial, la agravarea crizelor economice și chiar la declanșarea unor conflicte între țări. În principiu, țările capitaliste dezvoltate sînt de acord cu necesitatea statornicirii unei noi ordini economice, dar manifestă mari rezerve în transpunerea în viață a principiilor de bază pe care le conține acest concept. Nu de mult ambasadorul S.U.A. la O.N.U. John Scali, a exprimat fără echivoc aceste rezerve, caracterizînd rezoluția privind noua ordine economică mondială adoptată de adunarea generală a O.N.U. ca „un document politic semnificativ, care însă nu reprezintă unanimitatea pozițiilor în această adunare”, adăugînd că „a pune o etichetă pe niște concluzii extrem de controversate asupra cărora s-a căzut de acord este nu numai inutil dar și autoamăgitor”¹.

În literatura economică și socio-politologică occidentală au apărut numeroase studii consacrate analizei acestei probleme. Menționăm, în acest sens, proiectul de raport elaborat de economistul Jan Tinbergen, sub egida Clubului de la Roma și finanțat de Ministerul olandez al Cooperării pentru dezvoltare, apărut sub titlul „Revizuirea ordinii internaționale”. În această lucrare se subliniază cu legitimitate îndreptățită că țările lumii a treia se pronunță pentru o nouă ordine mondială, care să permită națiunilor sorașe să-și poată realiza deplina și completă emancipare economică. Interdependențele între țări au

devenit atât de evidente încît nici o problemă majoră nu mai poate fi abordată izolat. Raportul distinge patru categorii de interdependențe: a) interdependențe determinate de foamea de alimente; b) interdependențe cauzate de foamea de energie; c) interdependențe condiționate de necesitatea menținerii echilibrului vieții pe pămînt și d) interdependențe generate de speranța reducerii marilor decalaje între bogații și săracii lumii”. Din păcate, rolul statului național, al suveranității naționale este tratat ambiguu, Tinbergen reluînd parcă o teză a sa mai veche potrivit căreia „autonomia națională este o structură socială depășită”². Altfel cum se explică încercarea de a justifica necesitatea înlocuirii „conceptului tradițional de suveranitate teritorială” cu cel al „suveranității funcționale”, de a fundamenta ideea creării unor organisme supranaționale cu drept de vot majoritar sub pretext că „suveranitatea națională nu constituie totdeauna cadrul instituțional corespunzător, în care să se desfășoare politicile noastre comune”³.

Ideea opoziției dintre dezvoltarea economică și independența națională o întîlnim și la alți autori occidentali. Economistul american S. Kuznets afirmă categoric: „Este cert totodată că țările cele mai mici pot fi relativ independente în măsura în care ele rămîn subdezvoltate”⁴. Creșterea interdependențelor economice între țări sub impactul adîncirii diviziunii sociale a muncii este opusă în mod artificial afirmării economiilor naționale, ca entități distincte în cadrul unor state independente și suverane. Pentru imensa majoritate a oamenilor politici sau de știință este

complet falsă dilema subdezvoltare sau dependență. „Este vorba de a statornici relații internaționale fondate concomitent pe independența națională și cooperare internațională. Acestea nu se pot clădi decît pe principiul suveranității, respectului mutual și al egalității”⁵. O idee asemănătoare a fost exprimată recent în „Declarația de la Manila”, cu prilejul celei de-a III-a reuniuni ministeriale a „grupului celor 77”, subliniindu-se necesitatea înlocuirii relațiilor vechi cu relații noi între state „bazate pe justiție și echitate, care să permită eliminarea structurilor economice injuste impuse țărilor în curs de dezvoltare”⁶.

prof. dr. I. BULBOREA

¹) The Seventh Special Session of the General Assembly. New York, sept. 1975.

²) Vezi Celso Furtado, *Le capitalisme postnațional*. Esprit nr. 4,5/1976.

³) Comunique of the World Forum. Karachi, 1975, p. 1, 3.

⁴) Idem p.3.

⁵) Luis Echeverria Alvarez, *Pentru o nouă ordine internațională*, Ed. Politică, 1975, p. 22-23.

⁶) The Seventh Special Session of General Assembly, sept. 1975, p. 11.

⁷) Reviewing the International Order, (RIO), 1975.

⁸) Jan Tinbergen, *For a Better International Economic Order*, New York, 1971.

⁹) Simon Kuznets, *Croissance et structure economique*, Paris, 1972, p. 100.

¹⁰) Vezi *Economie et politique* Nr. 251, 252, 253/1975, p. 271.

¹¹) III Ministerial Meeting of the Group of 77. Declaration. Manila, 5 februarie 1976.

FIȘE

calculul ar fi inexact fiindcă nu se ia în considerație fraudă și subestimația. După Max Frank, citat de autor, fraudă fiscală variază între 1,6% și 47% față de venitul declarat și este direct proporțională cu nivelul resurselor.

După unele date, 110 familii „de vîr” ale piramidei fiscale — fără a se ține cont în calcul de fraudă fiscală — întrețeau, sub raportul volumului veniturilor, de 822 ori zecimea populației fiscale cu veniturile cele mai modeste. Faptul că 1% din contribuabili își aproprie 74% din totalul veniturilor ce se obțin din titluri și acțiuni desminte așa-numitul „capitalism popular” — scrie J.C. În încheiere, autorul își exprimă îndoiala în privința eficienței înfruntării inegalității discrepante pe planul veniturilor cu ajutorul măsurilor fiscale și apreciază că redistribuirea averii naționale nu poate fi decît consecința unei schimbări fundamentale a sistemului economic.

mod ipotetic, pentru anul 2012, o populație mondială de 5,924 miliarde locuitori și un venit național pe locuitor de 7 400 dolari pentru țările dezvoltate și de 2 560 dolari pentru țările în dezvoltare. Aceste ipoteze ar ține seama de necesitatea realizării unui echilibru între obiectivul ameliorării condiției masei sorașe și restricțiile impuse de penuria de produse alimentare ș.a. Mijloacele de realizare a dezvoltării ar fi, între altele, transferurile financiare și expansiunea schimburilor de produse industriale.

În lipsa unor transferuri tehnologice și de produse industriale, efectuate direct de către țările bogate, resursele financiare necesare dezvoltării ar putea fi asigurate, după J.T., de un „Oțiciu al Océanelor” — pentru coordonarea exploatării mărilor —, precum și de către un organism însărcinat cu reglementarea cooperării între întreprinderile transnaționale, guverne, sindicate și uniuni de consumatori. La nivel național, se cere să fie diminuată inegalitatea repartiției venitului. Aceasta s-ar putea realiza prin reducerea ofertei de mină de lucru necalificată, gra-

ție dezvoltării și îmbunătățirii instrucțiunii și „planificării familiale”.

Natura social-economică a „erei keynesiene”

● Criza economică recentă din țările capitaliste a suscitât interesul pentru reevaluarea tezelor economistului J.M. Keynes. În Franța, J. Rueff proclama de curînd „sfîrșitul erei keynesiene”, pe cînd A. Barrère reclama „revenirea la Keynes”. Înscriindu-se cu o notă personală în dezbatere, Jean Beaulieu subliniază în articolul *Ere „keynesienne”* ou époque du capitalisme monopoliste d'Etat? (*Eră „keynesiană” sau epocă a capitalismului monopolist de stat*), publicat în *L'HUMANITE*, nr. 9905/1976, istoricitatea operei lui Keynes, reține faptul că economistul englez „a presimțit” rolul important pe care urmează să-l aibă statul în condițiile unei „uniuni intime a statului și monopolurilor”.

Contrar celor afirmate de alții, J.B. relevă că keynesismul este „o teorie, dar nu un ghid practic”. Keynes n-a tras o politică economică, ci a indicat doar diferite acțiuni posibile, diferite reacții ale economiei care

pot fi declanșate cu șanse de a corespunde celor dorite. Keynessismul ar fi „o armă ideologică, iar nu tehnică”. Opera lui Keynes rămîne oarecum distanțată de practică, fiindcă acesta a arătat doar posibilitatea unei „bucătării politico-economice”, lăsînd tehnocraților succesori grija de a dezvolta metodele. Așa se face, conchide autorul, că teoria keynesistă a intrat pe făgașul tuturor echivocurilor politice.

Substratul unui calcul al avantajului veniturilor

● Într-un articol referitor la „ceea ce ascunde avantajul” veniturilor, publicat în *LA REVUE NOUVELLE* nr. 2/1976, Jacques Cattrel critică evaluarea, de către statisticieni, a proporției de 1 la 12 între veniturile categoriilor sociale extreme. El obiectează că, prin acest calcul, făcut pe baza unor venituri medii globale, declarate fiscal, se omit în cazul Belgiei, 1 870 000 persoane (adică 19% din populație), care trăiesc din venituri modeste: așa — numiții „infra-salariați”. Pe de altă parte,

PENTRU O NOUĂ ORDINE ECONOMICĂ INTERNAȚIONALĂ

SPRE REGLEMENTAREA GLOBALĂ A PROBLEMELOR COMERTULUI CU PRODUSE DE BAZĂ (II)

ASA CUM S-A MENȚIONAT în prima parte a articolului, Programul integrat privind produsele de bază cuprinde un ansamblu coerent de măsuri interdependente, destinate să conducă la atingerea obiectivelor sale. Printre aceste măsuri se numără: constituirea de stocuri regulatorii pentru o serie de produse; crearea unui fond comun pentru finanțarea acestor stocuri; convenirea de aranjamente pentru asigurarea de prețuri echitabile la produsele de bază; reglarea ofertei, inclusiv prin contingente de export și ajustarea producției; asumarea de obligații multilaterale pe termen lung privind livrările și achizițiile; ameliorarea informării și consultărilor privind conjunctura pieței; îmbunătățirea și lărgirea finanțării compensatorii a fluctuațiilor încasărilor din export ale țărilor în curs de dezvoltare; lărgirea accesului la piețe pentru produse de bază și prelucrate ale acestor țări; ameliorarea infrastructurii lor și a capacității lor industriale; sporirea competitivității produselor naturale față de produsele sintetice; măsuri speciale privind produsele ale căror probleme nu pot fi soluționate prin constituirea de stocuri și ale căror prețuri scad mereu; măsuri diferențiate și corective pentru protejarea intereselor țărilor în curs de dezvoltare, net importatoare de produse de bază; măsuri speciale în favoarea țărilor cel mai puțin dezvoltate dintre țările în curs de dezvoltare; continuarea eforturilor vizând adoptarea de măsuri concrete pentru încheierea de aranjamente asupra produselor care n-au fost incluse în Programul integrat în prima etapă a realizării sale.

Inima Programului integrat

SĂ NE OPRIM pe scurt asupra principalelor măsuri susmenționate, în special asupra formării stocurilor regulatorii și finanțării lor dintr-un fond comun, care constituie inima Programului integrat.

Constituirea de stocuri regulatorii la o serie de produse de bază este un element-cheie al Programului integrat. Folosirea acestui instrument de reglementare a piețelor prezintă o serie de avantaje. În primul rând, în cazul depășirii cererii de către ofertă, țările în curs de dezvoltare, în loc de a restrânge exportul, au posibilitatea de a face vânzări către stocul regulator, obținând în acest fel venituri rezonabile și având posibilitatea de a atenua scăderea prețurilor pe piața mondială. În al doilea rând, existența stocurilor garantează o mai mare securitate a aprovizionării, în cazul unor recolte slabe sau al creșterii bruste a cererii. În al treilea rând, în comparație cu alte instrumente de stabilizare, stocurile regulatorii prezintă avantajul de a putea influența nemijlocit piața, cu rezultate imediate. Evident, stocurile regulatorii pot fi constituite numai pentru produsele care prin natura lor se pretează la stocare.

Până în prezent, sistemul stocului regulator a funcționat numai în cadrul acordului internațional privind cositorul, conducând la obținerea de bune rezultate. (În cadrul acordului cu privire la cacao se desfășoară, în prezent, procesul de acumulare a resurselor financiare necesare pentru constituirea stocului regulator).

Programul integrat prevede atât instituirea unui dispozitiv internațional de stocaj al produselor de bază, cât și armonizarea politicilor de stocaj și constituirea de stocuri naționale coordonate. Trebuie să observăm că folosirea numai a stocurilor regulatorii nu este suficientă pentru stabilizarea deplină a

prețurilor. În cadrul acordurilor pe produse prevăzând constituirea de stocuri internaționale, mecanismul de stocaj trebuie să fie combinat cu alte tehnici de stabilizare a prețurilor și a piețelor (reglementarea exporturilor sau a producției, angajamente multilaterale pe termen lung privind livrările și achizițiile etc.).

Constituirea și întreținerea stocurilor regulatorii reclamă importante resurse financiare. De aceea, soluționarea problemei finanțării stocurilor are o importanță determinantă pentru aplicarea acestui procedeu de influențare a pieței.

Crearea Fondului comun de finanțare a stocurilor constituie o inovație importantă pe care o prevede Programul integrat. Până în prezent, constituirea unui stoc internațional negociat în cadrul unui acord asupra unui produs presupunea încheierea de angajamente speciale în vederea finanțării sale. Resursele financiare necesare erau asigurate în cele mai multe cazuri de producători, fiind aproape întotdeauna insuficiente. Unele propuneri relative la constituirea de stocuri internaționale n-au putut de altfel să fie luate în considerație din cauza incidentelor lor financiare.

Crearea de stocuri internaționale pentru principalele produse de bază, așa cum se prevede în Programul integrat, ar fi serios compromisă dacă nu ar exista o sursă de finanțare suficientă, și în același timp sigură, la care să se recurgă cu ușurință. Constituirea unui fond comun de finanțare urmărește evitarea unei astfel de situații. Acest fond ar avea ca funcțiune esențială acordarea, în condiții corespunzătoare, de împrumuturi organizațiilor care se ocupă de produsele de bază și gestionează stocuri internaționale.

Înființarea unui fond comun de finanțare prezintă multiple avantaje, printre care menționăm:

— Sînt stimulate încheierea de noi aranjamente de stocaj, precum și negocierile produs cu produs, prevăzute în cadrul Programului integrat.

— Resursele globale necesare pentru a finanța dintr-un fond comun stocurile pentru o serie de produse sînt mai mici decît resursele totale necesare pentru finanțarea individuală, separată, a stocurilor respective, întrucît sumele necesare pentru achiziționarea produselor care trebuie susținute pot proveni, cel puțin în parte, din încasăările rezultate din vânzarea din stoc a altor produse, a căror piață este fermă.

— Fondul comun, ca sursă centrală de finanțare a tuturor organizațiilor care se ocupă de produsele de bază, este în măsură să obțină pe piețele de capitaluri împrumuturi mult mai avantajoase decît o organizație care acționează individual, deoarece riscurile sînt minimizate și puterea sa de negociere este mai mare.

Un sistem de autofinanțare

POTRIVIT aprecierilor Secretariatului UNCTAD, costul creării unui fond comun pentru constituirea inițială de stocuri la 10 produse (cafea, cacao, ceai, zahăr, bumbac, cauciuc, iută, fibre dure, cupru, cositor) s-ar ridica la 3 miliarde de dolari. O sumă de un miliard dolari ar fi vărsată sub formă de capital subscris și celelalte două miliarde dolari sub formă de împrumuturi. De asemenea, Secretariatul UNCTAD consideră că, în afară de acestea, guvernele ar trebui să se angajeze să pună la dispoziția fondului o sumă suplimentară de 3 miliarde do-

lari — din care 1 miliard cu titlu de capital subscris și 2 miliarde dolari cu titlu de împrumuturi —, sumă care ar putea fi folosită în caz de necesitate. Ca atare, se preconizează ca fondul comun să fie alimentat în cea mai mare parte din împrumuturi cu dobândă, dat fiind faptul că este vorba esențialmente de un sistem de autofinanțare.

Secretariatul UNCTAD preconizează ca țările care exportă sau importă produsele de bază în cauză și, în consecință, vor beneficia de pe urma aplicării Programului integrat, ca rezultat al unei mai reduse instabilități a pieței, al unei aprovizionări mai ordonate și al unor prețuri mai remuneratoare, să subscrie la capitalul fondului comun, urmînd ca repartizarea pe țări a contribuțiilor la fond să fie negociată. Țările cu balanțe de plăți excedentare (îndeosebi țările exportatoare de petrol) sînt chemate să acorde fondului comun împrumuturi pe termen lung.

Pentru a sprijini țările în curs de dezvoltare cel mai puțin avansate și cel mai grav afectate de criza economică, se propune exceptarea lor de la obligația de a subscrie la fondul comun, precum și aplicarea față de ele a unui tratament de favoare în ce privește alocarea de contingente de export, în cazul în care se adoptă un dispozitiv de limitarea exporturilor lor.

Problema înființării fondului comun de finanțare a constituit obiectul unor vii controverse înainte și în timpul sesiunii a IV-a a UNCTAD. Reprezentanții țărilor în curs de dezvoltare au subliniat că acest fond este chemat să joace un rol crucial în atingerea obiectivelor unei politici globale în domeniul materiilor prime, răspunzînd cerințelor unei noi ordini economice internaționale. Ei au arătat că o acțiune internațională privind o gamă largă de produse de bază nu ar fi posibilă fără crearea unui fond comun de finanțare. Pentru a determina crearea acestui fond, numeroase țări în curs de dezvoltare au anunțat hotărîrea guvernelor lor de a contribui la crearea fondului.

Principalele țări occidentale s-au situat pe o poziție rezervată față de crearea fondului comun de finanțare. Ele consideră că nu ar trebui avută în vedere negocierea unui astfel de fond înainte de a se discuta și elabora acorduri asupra diverselor produse, prevînzînd constituirea de stocuri regulatorii, și de a se cunoaște nevoile financiare care ar decurge din aceste acorduri. Unele țări occidentale au sprijinit însă ideea fondului comun de finanțare și au făcut cunoscut că sînt gata să contribuie la constituirea acestui fond.

Aminarea negocierii fondului comun de finanțare, în așteptarea încheierii de acorduri de stabilizare privind produse individuale, ar fi de natură să tergiverseze aplicarea Programului integrat, să creeze incertitudini privind realizarea sa. De aceea, rezoluția de la Nairobi privind Programul integrat prevede negocierea paralelă a constituirii fondului comun de finanțare și a unor acorduri de stabilizare privind diferite produse individuale.

Direcții principale de acțiune

PROGRAMUL integrat prevede realizarea de **acorduri privind stabilirea prețurilor**, în special în ce privește diapazonul prețurilor negociate în cadrul acordurilor pe produse, stipulînd că aceste prețuri trebuie să fie examinate periodic și revizuite în mod corespunzător, ținînd seama îndeosebi de fluctuația prețurilor articolelor industriale importate, a cursurilor valutei, a costurilor de producție, de inflația mondială și de volumul producției și al consumului.

Programul integrat adoptat la Nairobi nu prevede însă aplicarea efectivă de măsuri și metode corespunzătoare de îndăneară a prețurilor la exporturile de produse de bază ale țărilor în curs de dezvoltare, în raport cu prețurile la importul de articole industriale provenite din țările dezvoltate, așa cum se propune în Declarația și Programul de acțiune de la Manila, adoptate la reuniunea ministerială a „Grupului celor 77” din ianuarie—februarie 1976. Absența unei astfel de prevederi își are originea în opoziția țărilor occidentale față de ideea îndărierii prețurilor produselor de bază în raport cu prețurile produselor industriale.

Ca un instrument de stabilizare alături de stocurile regulatorii, Programul integrat prevede **ajustarea ofertei în funcție de evoluția pieței**, prin stabilirea de contingente la export și reglementarea producției. De asemenea, se preconizează ca, în măsura posibilului, să se recurgă la asumarea de **angajamente multilaterale de import-export pe termen lung**. În acest sens Secretariatul UNCTAD a propus un sistem de angajamente comerciale multilaterale, garantate de guverne, pentru preluarea unor cantități minime de produse de bază, la prețuri fixe

sau determinabile, îndeosebi pentru produsele la care nu se pot constitui stocuri internaționale regulatorii.

Ameliorarea și lărgirea finanțării compensatorii a fluctuațiilor încasărilor din export constituie, de asemenea, un element important al Programului integrat. Stabilizarea prețurilor și a piețelor prin acorduri internaționale pe produse trebuie completată printr-un sistem consolidat de finanțare compensatorie pentru fluctuațiile reziduale ale încasărilor din export ale țărilor în curs de dezvoltare. Rezoluția de la Nairobi nu precizează căile concrete de urmat pentru atingerea acestui obiectiv. Declarația și Programul de acțiune de la Manila prevăd însă o serie de propuneri în acest sens, și anume: stabilirea de criterii mai puțin dure pentru acordarea ajutorului, destinat compensării efectelor fluctuațiilor conjuncturale; efectuarea calculului deficitelor de export în valoarea reală a exporturilor (puterea de cumpărare în raport cu importurile) și în funcție de un element de creștere în valoarea reală; dreptul țărilor în curs de dezvoltare de a-și fonda cererile de compensație pentru deficitele înregistrate, fie pe încasările globale din exportul produselor de bază, fie pe încasările totale din export; ușurarea condițiilor de rambursare a creditelor compensatorii și sporirea elementului de liberalitate în finanțarea compensatorie, în special pentru țările cele mai sărace.

Lărgirea accesului la piețe constituie un factor important pentru normalizarea comerțului cu produse de bază, pentru sporirea încasărilor respective ale țărilor în curs de dezvoltare. În acest scop, Programul integrat prevede adoptarea de măsuri adecvate în cadrul negocierilor comerciale multilaterale de sub egida GATT, ameliorarea schemelor de preferințe generalizate, prelungirea termenului lor de funcționare peste perioada de 10 ani stabilită inițial și adoptarea de măsuri pentru promovarea exporturilor țărilor în curs de dezvoltare.

Ameliorarea infrastructurii și a capacității industriale a țărilor în curs de dezvoltare reprezintă un element important pentru sporirea participării lor la prelucrarea produselor de bază, la transportul și comercializarea acestora, ca și a produselor transformate. Este semnificativ că din 200 de miliarde dolari, plătiți de consumatorii finali pentru exporturile de materii prime ale țărilor în curs de dezvoltare (fără produsele petroliere), intermediarii industriali și comerciali — care aparțin mai ales țărilor dezvoltate — își însușesc cea mai mare parte, țărilor producătoare revenindu-le numai 15%. Cele mai mari profituri le obțin „imperiiile fără stindard” — societățile transnaționale.

Programul integrat prevede diversificarea producției țărilor în curs de dezvoltare și extinderea prelucrării produselor de bază obținute, condiție esențială pentru eliminarea dependenței dezvoltării lor economice de încasările fluctuante din exportul produselor de bază. De asemenea, Programul preconizează participarea sporită a acestor țări la comercializarea, transportul și distribuția produselor de bază și la veniturile provenite din aceste activități, ceea ce presupune ca o premisă importantă limitarea și controlul activităților societăților multinaționale în țările în curs de dezvoltare.

Sporirea competitivității produselor naturale în raport cu produsele sintetice reprezintă o direcție principală de acțiune a Programului integrat. În acest sens, se prevede încurajarea lucrărilor de cercetare-dezvoltare privind produsele naturale supuse concurenței produselor sintetice și de înlocuire precum și luarea în considerație a posibilităților de a armoniza, dacă este cazul, producția produselor sintetice și de înlocuire din țările dezvoltate cu oferta de produse naturale provenite din țările în curs de dezvoltare.

România și Programul integrat

ADOPTAREA Programului integrat, care fixează principiile și direcțiile principale de acțiune în domeniul produselor de bază, constituie numai o primă etapă. O a doua etapă o va constitui purtarea de negocieri privind aplicarea și concretizarea diferitelor elemente ale acestui Program. Potrivit calendarului stabilit la Nairobi, aceste negocieri se vor întinde pe perioada 1 septembrie 1976 — 31 decembrie 1978, adică vor dura mai mult de doi ani.

Se prevede ca Secretarul general al UNCTAD să convoace, cel tirziu în martie 1977, o conferință de negocieri privind fondul comun de finanțare, precedată de reuniuni preparatoare care să examineze principalele aspecte privind acest fond (obiectivele, costul, structura, sursele de finanțare, modalitățile de funcționare, adoptarea deciziilor și gestiunea fondului).

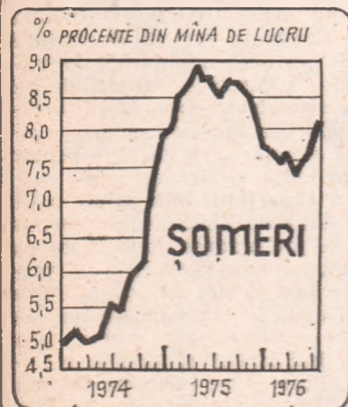
Victor ALDEA

(Continuare în pag. 32-)

TENDINȚE - CONJUNCTURI

Recrudescența a șomajului

Lunile de vară sînt anul acesta martore ale unor noi creșteri ale nivelului șomajului în țările capitaliste. În Anglia s-a anunțat de curînd că prin sporul din luna iulie, care a ridicat numărul șomerilor la peste 1,5 milioane, s-a atins nivelul cel mai ridicat înregistrat în această țară după al doilea război mondial. Sporuri au fost semnalate în iulie și în Franța și R.F.G.: în fiecare

din aceste țări șomajul cuprinde aproape un milion de oameni.

Graficul pe care îl reproducem după săptămînalul american „Newsweek” arată ascensiunea curbei șomajului în S.U.A., unde a atins în iulie 7,8%, din mina de lucru, față de 7,5% în iunie și 7,3% în mai. Această evoluție este privită cu îngrijorare, cu atît mai mult cu cît se sperase că pînă la sfîrșitul anului 1976 cifra să coboare sub 7%. Se mai semnalează că în rîndurile populației de culoare rata șomajului este de 12,9% și nu a suferit aproape nici o modificare de-a lungul întregului an.

Piața platformelor de foraj

UN STUDIU asupra perspectivelor dezvoltării în țările nesocialiste a producției de platforme pentru forajul submarin, publicat de revista „Norwegian Shipping News”, relevă că în prezent această subramură a construcțiilor de mașini traversează o perioadă conjuncturală puțin favorabilă.

În ceea ce privește platformele mobile, firmele constructoare n-au înregistrat nici o comandă în sem. II

1975, iar în prima parte a anului în curs comenzile au fost neînsemnate. Intrucît volumul forajului submarin de prospectare a crescut anul trecut și crește în acest an într-un ritm mai lent decît cel scontat, piața platformelor mobile este în prezent saturată, în cererile de specialitate apreciindu-se că un reviriment al cererii nu este de așteptat înainte de sem. II 1977 sau începutul lui 1978.

Evaluările pe termen scurt (pînă în 1978) privind evoluția cererii pentru platformele staționare sînt de asemenea nefavorabile. Ținîndu-se însă seama că ponderea țiteiului extras din zăcămintele submarine ar putea să crească de peste două ori în deceniul următor, se apreciază că aceasta ar necesita o producție (medie anuală) de o sută de platforme staționare, încît raportul dintre cerere și ofertă s-ar ameliora începînd din 1978. Totodată se consideră că — sub efectul perfecționării construcției platformelor înseși — încă înainte de sfîrșitul actualului deceniu vom asista la orientarea cu precădere a cererii către platforme metalice (față de cele construite din beton).

Restructurări în turismul elvețian

ÎN ELVEȚIA turismul joacă un rol deosebit, fiind — în ordinea importanței — a treia ramură furnizoare de valută străină, după construcțiile de mașini și industria chimică. Criza care a afectat economia țărilor capitaliste a provocat restructurări și în industria elvețiană a turismului.

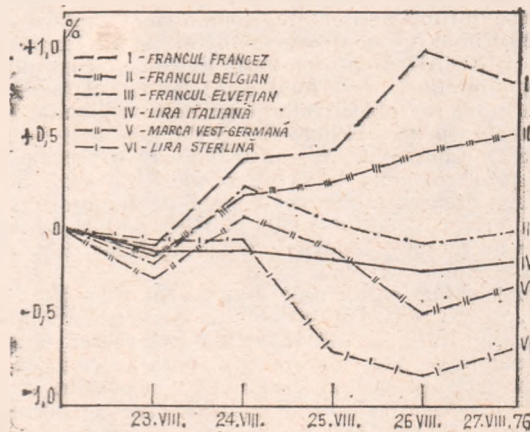
În primul rînd este vorba de modificarea componenței turiștilor străini pe țările de proveniență; de pildă, în timp ce a scăzut ponderea turiștilor englezi (de la 18,7% din totalul înnoptărilor în 1960 la 6,5% în 1975) și francezi (de la 19,9% la 11,1%), îndeosebi sub efectul deteriorării cursului monedelor lor naționale, a sporit sensibil participarea turiștilor vest-germani (de la 25,1% în 1960 la 32,7% în 1975). În ceea ce privește turiștii din S.U.A., ponderea acestora s-a menținut — cu unele oscilații anuale — la aproape 10%.

Totodată, paralel cu creșterea cheltuielilor pentru construirea de hoteluri cu confort sporit, rentabilitatea ramurii este în suferință (de pildă, în 1974 încasările globale au scăzut cu 4,2% față de anul precedent), în pofida măsurilor de raționalizare și automatizare a activității lor. Cu toate

EVOLUȚII MONETARE

PERIOADA 23. 8. 76 — 27. 8. 76 a fost caracterizată printr-o evoluție critică a cursurilor devizelor vest-europene față de dolarul S.U.A. Publicarea în această perioadă a bilanței comerciale a S.U.A. pe luna iulie a.c. care s-a încheiat cu un deficit de 827.1 mil. dolari, în comparație cu deficitul de 377.3 mil. în luna iunie, nu a influențat în mare măsură evoluția cursului dolarului pe piață. Pe de altă parte, surplusul bilanței comerciale a R.F.G. pe luna august în sumă de 2.592 mil. mărci vest-germane, în comparație cu 2.150 mil. în luna iunie, a determinat o ușoară întărire a cursului mărcii vest-germane față de dolar. Mărirea taxei scontului în Belgia și Olanda a avut o influență pozitivă asupra cursului monedelor respective, francul belgian și guldenul olandez întărindu-se față de celelalte devize vest-europene și în special față de marca vest-germană.

Lira sterlină a avut o tendință de slăbire față de dolar, Banca Angliei fiind din nou nevoită să intervină pe piață pentru susținerea monedei naționale prin vânzarea de dolari.

Evoluția principalelor devize vest-europene în perioada 23.VIII—27.VIII 1976, luînd ca bază de comparație cursul dolarului S.U.A. din 20 VIII 1976.

Declarația făcută de noul prim-ministru francez în sensul că se vor lua măsuri ferme pentru micșorarea ratei inflației în Franța a contribuit la întărirea francului francez față de dolarul S.U.A. și față de devizele vest-europene; la sfîrșitul intervalului nivelul atins a fost de 4,95 franci francezi pentru un dolar, față de 4,9890 franci pentru un dolar la începutul intervalului.

Dobinzile la depozitele în eurovalute pe perioada de 6 luni s-au menținut la același nivel cu săptămîna precedentă, situîndu-se la 6,25% p.a. pentru eurodolari, 5% p.a. pentru euromărcii vest-germane și 2,25% pentru eurofranci elvețieni.

Prețul aurului la Londra a marcat o scădere continuă, respectiv de la 107,30 dolari S.U.A./uncie la începutul intervalului la 104,20/uncie la sfîrșitul lui, după ce în cursul săptămîinii a atins și nivelul de 103,50 dolari S.U.A./uncie (primul fixing la Londra). Scăderea prețului aurului a fost determinată pe de o parte de apropiata vânzare a 780.000 uncii de aur, organizată de către F.M.I. (15 septembrie a.c.), iar pe de altă parte de vânzările de aur efectuate de către R.S.A. (cel mai mare producător de aur din lumea nesocialistă) pentru diminuarea deficitului bilanței sale de plăți. Se apreciază că prețul aurului va scădea în continuare, după unele surse acesta putînd ajunge sub 100 dolari S.U.A./uncie.

Paul DUMITRAȘCU
Dumitru LUNGU

acestea bilanța turistică a Elveției se menține larg excedentară (cu un sold activ de peste 2,5 miliarde franci elvețieni în 1974).

Excedent al plăților curente în O.P.E.C.

EXCEDENTUL bilanței plăților curente a țărilor membre ale O.P.E.C. se va ri-

dica în acest an la circa 46 miliarde dolari, cu 11,4% peste nivelul anului trecut. Din totalul de 114 miliarde dolari al încasărilor obținute din exportul de petrol, vor fi alocate pentru importuri circa 67 miliarde dolari.

Anul trecut exporturile către țările O.P.E.C. au reprezentat 8,3% din totalul exporturilor țărilor capitaliste dezvoltate grupate în O.C.D.E., față de 5,4% în 1974, reflectînd majorarea cu aproape 63% a volumului acestor exporturi pe destinația amintită.

DEPLASĂRI ÎN RAPORTUL DE FORȚE DINTRE PRINCIPALELE ȚĂRI CAPITALISTE

ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ au loc profunde transformări economice, politice, sociale care înclină tot mai mult balanța în favoarea socialismului, a forțelor progresului economic și social. „Analiza marxist-leninistă a evenimentelor internaționale — se subliniază în Programul P.C.R. — atestă cu putere că în lume se produc mari transformări revoluționare, sociale și naționale, care schimbă radical raportul de forțe pe plan mondial în favoarea forțelor progresiste, antiimperialiste¹. Aceste schimbări au loc sub efectul sporirii forței economice și a influenței politice a țărilor socialiste, sub efectul afirmării țărilor în curs de dezvoltare, al creșterii viguroase a mișcărilor revoluționare progresiste, a partidelor comuniste și muncitorești.

Țările sistemului mondial socialist, cărora le revin 32% din populația lumii, 26% din teritoriul și aproximativ 40% din producția mondială de bunuri materiale, sunt un puternic factor care influențează evoluția lumii contemporane. Dezvoltarea forțelor de producție pe baza celor mai avansate cuceriri ale progresului tehnico-științific, ritmurile susținute de creștere economică, utilizarea și repartizarea rațională a resurselor, adâncirea democrației și afirmarea personalității umane, instaurarea unui nou tip de relații între state etc. fac din aceste țări un centru de atracție, un exemplu asupra căruia sînt ațintite privirile popoarelor din lumea nesocialistă.

Suocesele pe care le obțin țările sis-

temului mondial socialist în dezvoltarea lor economico-socială planificată sînt menite să ducă atît la egalizarea nivelurilor de dezvoltare dintre ele cît și la reducerea și eliminarea decalajelor față de țările capitaliste avansate din punct de vedere economic. Creșterea ponderii și a influenței sistemului mondial socialist, a forței sale economice are loc atît prin

dezvoltarea fiecărei țări în funcție de condițiile ei cît și prin intensificarea relațiilor economice dintre țările socialiste, precum și dintre acestea și celelalte țări ale lumii.

Schimbarea raportului de forțe pe plan mondial în favoarea forțelor progresului economic și social este determinată și de orientările care se afirmă tot mai puternic în țările în curs de dezvoltare. Conștiența de originea decalajelor existente în lumea capitalistă și de cauzele persistenței lor — politica imperialistă, colonialistă și neocolonialistă —, țările în curs de dezvoltare promovează o politică de intensificare a dezvoltării economice, de schimbare a structurilor producției și ale comerțului exterior, de lichidare a rădăcinilor vechii dominații coloniale, pe baza mobilizării înainte de toate a resurselor proprii. Este semnificativ faptul că popoarele țărilor în curs de dezvoltare adoptă în tot mai multe cazuri o cale necapitalistă de dezvoltare, capabilă să asigure democratizarea vieții economice, înlăturarea mai grabnică a sechelelor colonialismului în întreaga viață socială, îmbunătățirea substanțială a condițiilor de viață și de muncă. Pe plan mondial țările în curs de dezvoltare, reunite în „Grupul celor 77“, în mișcarea nealiniaților, făcîndu-și auzit cu putere glasul în organizațiile și reuniunile internaționale, constituie o

importantă forță antiimperialistă care luptă pentru instaurarea unei noi ordini economice și politice internaționale, pentru înlăturarea rămășițelor colonialismului și a metodelor neocolonialiste.

PE FONDUL MUTAȚIILOR care au loc în raporturile de forțe mondiale, dintre grupele mari de țări, dintre forțele progresului și cele care se opun acestuia, se produc modificări semnificative înăuntrul grupului țărilor capitaliste dezvoltate, generînd noi contradicții cu implicații asupra dezvoltării lor istorice. Date recente, care îmbrățișează o perioadă de 15—20 de ani, ne vor permite în cele ce urmează unele cuantificări oglindind aceste modificări.

Bazată pe proprietatea privat-capitalistă, caracterizată prin dominația monopolurilor, prin desfășurarea stihnică a producției și a schimbului (cu toată intervenția statului), prin risipa de muncă socială concomitent cu urmărirea maximului de profit etc., economia țărilor capitaliste se dezvoltă inegal atît pe plan intern cît și internațional. Numeroși factori economici, politici, sociali etc. și-au pus amprenta după al doilea război mondial asupra evoluției economice a țărilor capitaliste cît și a raportului de forțe dintre ele. Este bine cunoscută dinamica ascendentă de care au beneficiat în această perioadă țări ca R.F.G., Japonia și, în mai mică măsură, Franța și Italia în ierarhia principalelor țări capitaliste. Aceasta a avut loc concomitent cu slăbirea pozițiilor altor țări, ca de exemplu Anglia, care s-au văzut depășite ca pondere în ansamblul lumii capitaliste. O primă imagine a acestui proces o oferă tabloul ritmurilor de creștere, a căror diferențiere oglindește dezvoltarea inegală a țărilor capitaliste.

Tabelul nr.2

Ponderea principalelor țări capitaliste în "PNB mondial" (exprimat în prețurile curente)

	1955	1960	1965	1970	1974	1975 ¹
S.U.A.	36,27	33,73	31,27	30,69	24,68	23,79
Canada	2,45	2,40	2,18	2,50	3,51	2,44
Japonia	2,18	2,60	3,86	6,16	7,91	8,83
Anglia	4,91	4,73	4,5	3,78	3,32	3,56
R.F.G.	3,91	4,67	5,09	5,81	6,74	6,52
Franța	4,45	3,87	4,23	4,63	4,77	5,35
Italia	2,18	2,13	2,59	2,91	2,63	2,60

1 Estimări

Sursa: Calculat după International Economic Report of the President, Transmitted to the Congress, March 1976

Tabelul nr.1

Creșterea volumului PNB în zone OCDE, modificări anuale în procente

	Ponderi în PNB total al zonei, 1974	Medii anuale 1959/1960-1972/1973	Ritmuri		
			1974	1975	1976 est.
Canada	4,0	5,1	3,2	0,6	5
SSA	39,6	4,2	-1,8	-2,0	7
Japonia	12,6	10,9	-1,3	2,2	6,2
Franța	7,6	5,9	3,9	-2,4	6,2
RFG	10,7	4,9	0,4	-3,4	5,5
Italia	4,2	5,6	3,4	-3,7	1,5
Anglia	5,2	3,3	-0,1	-1,6	2,2
Total 7 țări	83,9	5,5	-0,3	-1,5	6
Alte țări					
OCDE	16,1	5,5	3,3	-0,5	2,7
Total OCDE	100,0	5,5	0,3	-1,3	5,5

Sursa: Perspectives économiques de l'OCDE, 19, Juillet 1976.

Tabelul nr. 2^a

Evoluția PNB pe locuitor în principalele țări capitaliste, în raport cu SUA = 100
(în prețurile curente)

Țări	1955		1965		1970		1975 ¹	
	dol.	%	dol.	%	dol.	%	dol.	%
S.U.A.	2407	100	3541	100	4795	100	7018	100
Canada	1750	72,70	2450	69,19	3750	78,22	6750	96,18
Japonia	270	11,22	865	24,43	1900	39,63	5010	71,39
Anglia	1050	43,62	1820	51,40	2170	45,26	3990	56,85
R.F.G.	870	36,14	1900	53,66	3030	63,20	6610	94,19
Franța	1120	46,53	1910	53,94	2910	60,70	6360	90,62
Italia	560	20,77	1100	31,06	1740	30,30	2940	41,89

¹ Estimări

Sursa: Vezi tabelul nr. 2.

În tabelul nr. 1 sînt reproduse citre pentru principalele țări capitaliste dezvoltate, din care se poate deduce în favoarea sau în defavoarea cui a acționat diferențierea amintită în cadrul zonei care cuprinde cvasitotalitatea acestor țări — Organizația pentru cooperare și dezvoltare economică. De-a lungul anilor '60 și în primii ani ai actualului deceniu ritmurile medii de creștere a PNB au fost în Japonia de două ori mai rapide decît media pe total O.C.D.E. și au depășit această medie în mai mică măsură în Franța și Italia. Cel mai redus ritm în raport cu media este acela al Angliei în această perioadă. Anii de criză economico-financiară introduc în acest tablou o mai mare diversitate de evoluții, atît între țări cit și de la un an la altul, evident sub impactul perturbărilor conjuncturale.

Ponderile principalelor țări capitaliste dezvoltate în produsul național brut total al zonei O.C.D.E. sînt date în tabelul nr. 1 pentru anul 1974, deci ele reflectă acțiunea ritmurilor diferențiate din anii 1959-1960 — 1972-1973. Pentru a putea afla însă evoluția acestor ponderi pentru diferite țări, etapele succesive în care s-au modificat, apelăm la date recente din sursă americană care reflectă creșterea economică pe o perioadă de două decenii și se încheie cu estimății pentru anul 1975. Cu privire la produsul național brut, sursa menționată (raportul din martie 1976 al președintelui S.U.A. cu privire la situația economică în lume) prezintă un indicator denumit „PNB mondial”. Lipsa detaliilor necesare cu privire la conținutul acestui indicator reprezintă un handicap în utilizarea sa. Dar modificarea ponderii principalelor țări capitaliste dezvoltate, calculată pe baza sa, permite totuși urmărirea dinamicii care ne interesează aici.

Din cifrele astfel calculate (tabelul nr. 2), rezultă scăderea continuă a ponderii S.U.A., de la 36,3% în 1955 la 22,8% în 1975, a Angliei — de la 4,9% la 3,5%, menținerea aproximativ la același nivel a ponderii Canadei și o foarte ușoară creștere a ponderii Italiei în „PNB mondial” de la 2,2% la 2,6%. Creșteri însemnate înregistrează Japonia — de la 2,2% la 8,8%, R.F.G. — de la 3,9% la 6,5% și în oarecare măsură Franța — de la 4,45% la

5,35%. Sînt confirmate așadar, deși într-o expresie cifrică întrucîtva diferită față de alte calcule similare — din cauza bazei de calcul schimbate — tendințele care reieșeau și din ritmurile calculate de O.C.D.E. Mutațiile cele mai adînci privesc aceleași țări ca și în alte încercări asemănătoare de cuantificare: S.U.A., care pierde circa o treime din poziția lor relativă, și Japonia care își cvadruplează această poziție.

Un aspect deosebit al deplasărilor în raporturile de forțe dintre principalele țări capitaliste îl formează evoluția PNB pe cap de locuitor. Evident că modificările în această privință nu sînt un rezultat exclusiv al evoluției pozițiilor relative în PNB total. O influență considerabilă au aici factorii monetari, modificarea raportului de forțe, ca să spunem așa, între valutele respective. Oricum, datele din tabelul nr. 3 arată o tendință generală de apropiere de nivelul S.U.A. Ca o trăsătură interesantă, care relevă și influența factorilor monetari, se poate observa că această tendință cunoaște o vădită accelerare după 1970, cînd pozițiile dolarului slăbesc în mod accentuat (vezi tabelul nr. 3).

Un alt aspect al schimbărilor intervenite în raportul de forțe dintre principalele țări capitaliste îl constituie participarea la comerțul mondial (tabelul nr. 4).

Se constată și aici aceeași tendință de reducere a ponderii S.U.A. — în cazul de față de la 14,7% la 12,1%, a Canadei — de la 4,9% la 3,9%, a Angliei — de la 9,7% la 5,4%. Creșteri mai mari înregistrează Japonia — de la 2,3% la 6,1%, R.F.G. — de la 2,5% la 9,5% și, în mai mică măsură, Franța — de la 5,3% la 6,1%. Reține atenția la acest indicator că dimensiunile modificărilor de ponderi diferă notabil de cele care au ieșit la iveală în legătură cu participarea la „PNB mondial”. De exemplu, slăbirea pozițiilor S.U.A. este mai puțin accentuată în comerțul mondial decît la primul

indicator, cea a pozițiilor Angliei însă este simțitor mai accentuată; ponderea Japoniei în comerțul mondial a sporit în mai mică măsură decît la indicatorul PNB, cea a Italiei a crescut într-o măsură considerabil mai mare. Dezvăluirea cauzelor acestor deosebiri de evoluție necesită desigur studierea mai amplă a fenomenului.

E VOLUȚIA RECENTĂ — atît din ultimii ani, caracterizați prin recesiunea din economia țărilor occidentale, cit și din ultimele decenii, în cursul cărora s-a accentuat dezvoltarea inegală în sistemul mondial capitalist — demonstrează încă o dată că politica economică a imperialismului agravează inegalitățile pe plan mondial, accentuează împărțirea lumii în bogați și săraci. Necesitățile progresului societății cer făurirea unei lumi noi, a dreptății sociale și naționale, atît în cadrul fiecărui stat, cit și pe plan mondial, care să asigure un nou avînt al forțelor de producție, al științei și culturii, al progresului general.

Așa cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu în Expunerea la Congresul educației politice și al culturii socialiste: „Evenimentele mondiale petrecute în ultimii ani în raportul internațional de forțe confirmă o dată în plus accentuarea procesului revoluționar de transformare economico-socială a lumii. Asistăm la limitarea sferei de acțiune a imperialismului, la accentuarea crizei sectoarele de activitate și care este agravată de criza economico-financiară”.

Se poate prevedea, după cum se constată în Programul Partidului Comunist Român, că și în continuare, în ul-

Tabelul nr. 4

Ponderele principalelor țări capitaliste în comerțul mondial
(import plus export, exprimate în prețurile curente)

	1955	1960	1965	1970	1974	1975 ¹
S.U.A.	14,70	13,90	13,13	13,13	12,14	12,12
Canada	4,89	4,52	4,40	4,84	4,05	3,88
Japonia	2,34	3,28	4,32	5,93	6,92	6,15
Anglia	9,68	8,59	7,72	6,38	5,45	5,44
Franța	5,26	4,97	5,28	5,73	5,84	6,13
R.F.G.	6,55	8,20	9,17	9,93	9,29	9,46
Italia	2,59	3,13	3,78	4,38	4,18	4,19

¹ Estimări

Sursa: Vezi tabelul nr. 2.

timul sfert al secolului nostru, se vor petrece mari transformări și schimbări în raportul de forțe mondial în favoarea forțelor progresului, ale socialismului. Ca rezultat al succeselor dobîndite de țările socialiste — care vor cunoaște o puternică dezvoltare și în viitor — vor crește în continuare prestigiul și forța de atracție a socialismului. Se poate aprecia în acest context, cum se arată în Program, că făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și edificarea comunismului în România vor avea loc într-o epocă de mari prefaceri revoluționare, sociale și naționale, în lume, în cursul cărora se va restrînge aria mondială a capitalismului, iar noi și noi popoare vor trece pe calea socialistă.

drd. Maria GEORGIAN
Institutul politehnic București

ECONOMIE MONDIALA

STATISTICA INTERNAȚIONALĂ

DEPENDENȚA EXPORTURILOR

UNUL DINTRE ASPECTE-LE pregnante ale decajului în dezvoltarea economică a țărilor capitaliste industriale și țărilor nesocialiste în curs de dezvoltare îl constituie diversificarea — respectiv, concentrarea — ridicată a exporturilor. Cifrele din tabelul alăturat ilustrează că în nomenclatorul exporturilor țărilor capitaliste dezvoltate figurează, în general, 170—180 de produse (sau grupe de produse) — cu tendință de creștere, în timp ce pentru țările în curs de dezvoltare nomenclatorul menționat cuprinde, în marea majoritate a cazurilor sub o sută de mărfuri, și chiar mult mai puțin. Pe de altă parte, indicele concentrării (cunoscut, de asemenea, sub denumirea de indicele lui Hirschmann) evidențiază o structură nerațională a export-

turilor, prin faptul că ponderea principalului produs de export în valoarea totală a acestora — ținându-se seama de variația inevitabilă de la un an la altul — este de cîte-ra și chiar peste zece ori mai mare în țările în curs de dezvoltare comparativ cu cele industriale.

În timp ce țările industrializate, care beneficiază de o producție și un export diversificat, pot face față în condiții de eficiență variațiilor conjuncturale ale cererii și ofertei pe piețele de mărfuri, țările în curs de dezvoltare sînt lipsite — într-o măsură mai mare sau mai mică — de o asemenea mobilitate, balanța lor comercială depinzînd, în cele mai multe cazuri, de unul sau două produse-cheie

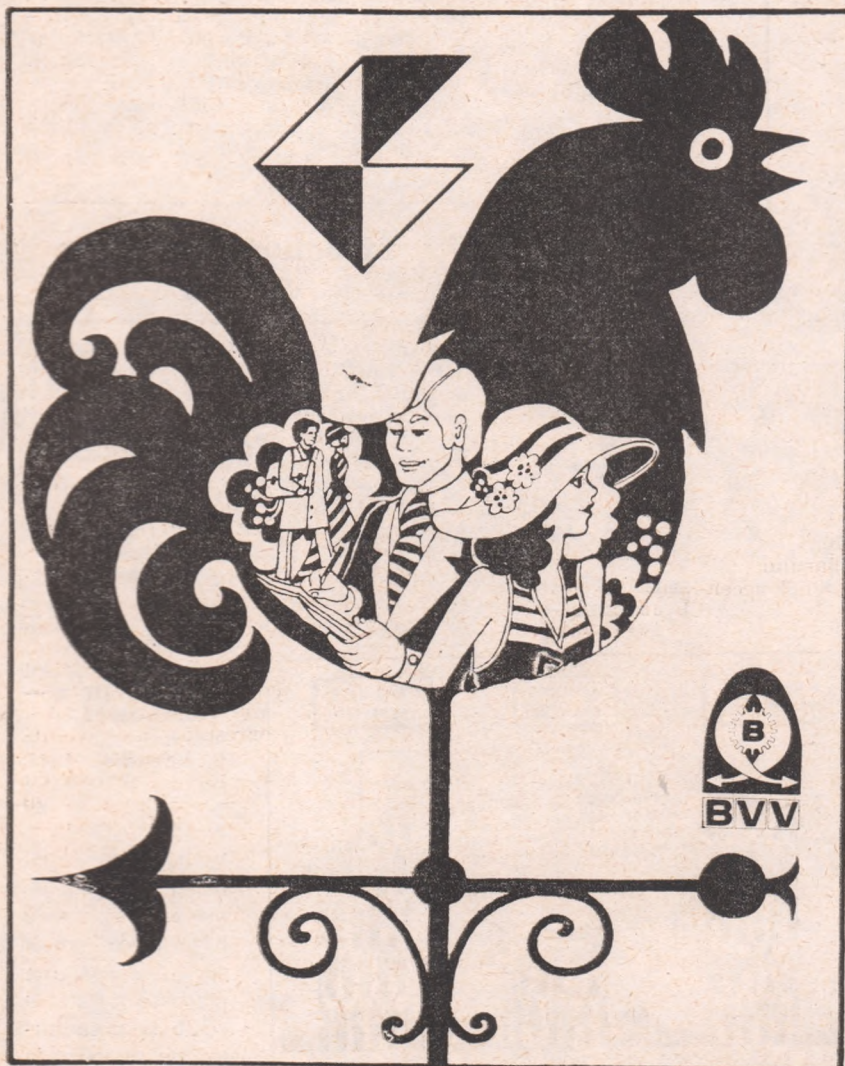
Țara	Numărul pro- ductelor ex- portate (unități)		Indicele con- centrării ($0 < i < 1$)	
	1962	1972	1962	1972
Belgia	181	176	0,087	0,074
Austria	171	174	0,107	0,060
Franța	178	182	0,074	0,091
Germania	172	176	0,140	0,093
Anghia	169	181	0,109	0,058
Belgia-Lux.	180	180	0,091	0,099
Spania	167	175	0,223	0,105
S.U.A.	175	180	0,084	0,107
Italia	177	178	0,111	0,111
Portugalia	165	175	0,156	0,126
R.F.G.	178	178	0,127	0,136
Suecia	171	176	0,160	0,137
Japonia	174	175	0,162	0,141
Coreea	174	176	0,103	0,158
Suedia	171	171	0,149	0,179
Brunei	4	1	0,980	0,988
Libia	9	17	0,476	0,981
Zambia	17	66	0,911	0,952
Mauritius	3	65	0,982	0,916
Irak	12	95	0,655	0,915
Arabia Saudită	2	75	0,833	0,877
Reunion	4	59	0,857	0,797
Cambodgia	16	3	0,488	0,794
Mauritania	13	57	0,819	0,786
Bolivia	12	6	0,797	0,779
Iran	19	141	0,656	0,771
Auswitz	26	131	0,976	0,754
Chile	42	116	0,648	0,754
Liberia	8	82	0,624	0,741
Nigeria	34	82	0,368	0,736

Sursa: U.N.C.T.A.D., Handbook of International Trade and Development Statistics-1976, p.265-265.

de export. Din tabel se poate vedea că în ciuda diversificării nu-

merice (cu excepția cîtorva țări) a producției destinate exportului, efectul acțiunii asupra nivelului indicelui concentrării este anemic, iar într-o serie de cazuri (Libia, Zambia, Irak, Arabia Saudită, Iran, Liberia sau Nigeria) chiar nul. De menționat că, întrucît datele din tabel se referă la perioada 1962—1972, ele nu reflectă efectul majorării prețurilor la petrol asupra indicelui de concentrare a exporturilor țărilor producătoare de petrol.

N. P.

Orientare sigură pe piața bunurilor de consum

Calea către partenerii comerciali și alte contracte de afaceri
Cererea și oferta pe plan internațional

Cea de-a 8-a ediție a
TÎRGULUI INTERNAȚIONAL
DE BUNURI DE CONSUM BRNO

4 — 11 mai 1977

Vă oferă o orientare comercială perfectă.
Înscrierea de participare pînă la 30 septembrie 1976.

Informații detaliate de la:
B.V.V. — Tîrguri și Expoziții Brno,
Vystaviste 1,602 00, Brno Cehoslovacia
tel. 314
telex 062294, 062295
telegr. FAIRBRNO Brno
sau de la SECȚIA ECONOMICĂ A
AMBASADEI R.S. CEHOSLOVACE
str. Oțetari 3, sector II, București

PUBLICOM

VEDERE asupra complexului comercial, industrial, de engineering, alimentație publică și servicii din orașul Ljubljana. Asemenea complexe, încadrate în cartiere moderne de locuințe, s-au ridicat în ultimele decenii și în alte orașe din R.S.F. Iugoslavia.

Complexul „Mercator“

nată nu asigură reușita decât dacă există compatibilitate între produsul propus, strategia comercială și „suportul“ sportiv.

Cadrele științifice ale Bulgariei

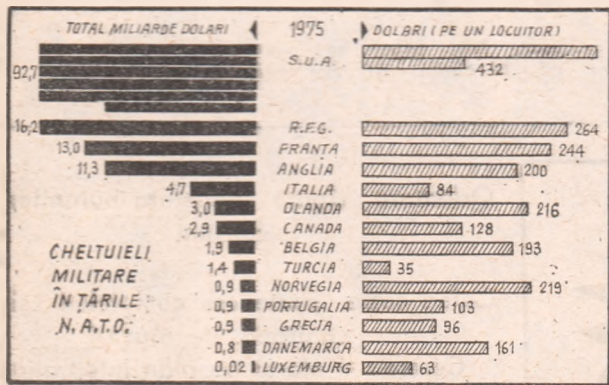
STATISTICILE arată că — în cursul ultimelor două decenii — numărul lucrătorilor științifici din R.P. Bulgaria s-a dublat la fiecare 7,2 ani, față de 7,6 ani în U.R.S.S., 10 ani în cazul Statelor Unite sau 15 ani (în medie) pentru țările Europei occidentale. În cadrul efectivului total al lucrătorilor științifici (circa 18 000 la începutul acestui an) ponderea femeilor este în continuă creștere, ele reprezentând actualmente o treime din numărul cercetătorilor științifici în vîrstă de pînă la 35 de ani.

Intrucît se apreciază că obiectivul privind sporirea numărului cadrelor științifice a fost deja atins, pentru actualul plan cincinal se preconizează o creștere medie anuală a acestuia cu numai 3%. Totodată, accentul se va pune pe perfecționarea pregătirii (în sistemul universitar și postuniversitar) a cercetătorilor științifici, pe sporirea exigenței în acordarea gradelor și titlurilor științifice, pe eficientizarea sistemului de stimulare morală și materială a acestora. Pe de altă parte, se urmărește îmbunătățirea structurii personalului ocupat în sectorul cercetării științifice prin reducerea ponderii cadrelor administrative de la 13,1% în 1975 la 9,8% în 1980.

O risipă de 150 de miliarde

RECENTA Conferință la nivel înalt a țărilor nealiniate a reafirmat în cadrul Declarației sale economice convingerea participanților că multe din nevoile de finanțare ale țărilor în curs

sfera militară și îndreptate spre proiecte de dezvoltare economică. Or, în 1975, numai circa 20 de miliarde de dolari au fost transferați de țările dezvoltate cu titlul de asistență financiară țărilor în curs de dezvoltare, în timp ce cheltuielile pentru înarmare s-au ridicat la incredibila cifră de 300 miliarde de dolari. Graficul arată cum era repartizată pe țări în 1975 jumătate din suma acestor cheltuieli, mai precis 150,62 miliarde dolari. Exprimare în dolari pe un locuitor, cifrele privind cheltuielile militare sînt nu mai puțin semnificative sub un alt aspect: al poverii care apăsă asupra contribuabililor țărilor respective. Pentru o familie media rezultă su-

(după THE ECONOMIST)

de dezvoltare ar putea fi satisfăcute dacă o parte mai mare a resurselor mondiale ar fi sustrasă alocațiilor în

me care reprezintă o parte de loc neglijabilă din venitul național pe locuitor.

Sportul și funcțiile lui... comerciale

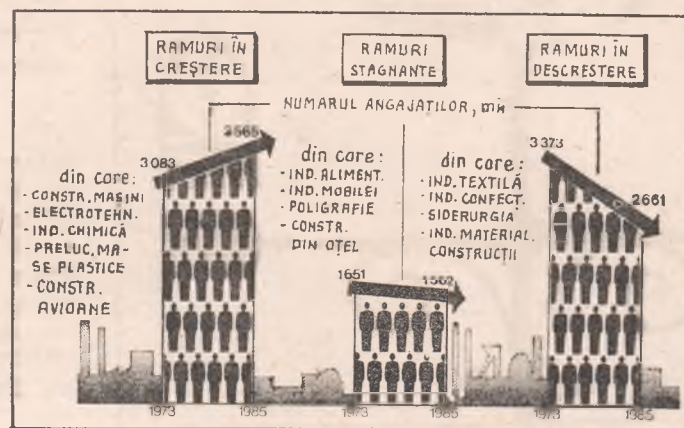
ODATĂ CU EXPANSIUNEA activității sportive în lume s-a constituit treptat și „piața“ echipamentelor respective. Dacă sectorul infrastructurii (stadioane, săli de sport, piscine etc.), predomină în cifra totală de afaceri a acestei industrii, o concurență deosebit de vie se manifestă pe piața articolelor de sport, unde numărul întreprinderilor mici și mijlocii este ridicat, iar cererea se menține susținută chiar și în perioade de conjunctură economică nefavorabilă.

Or, competițiile sportive au devenit tot mai mult un instrument eficient de promovare (respectiv de reclamă) a unui mare număr de produse, dintre care unele prin însăși natura lor n-au nimic comun cu sportul. Publicațiile occidentale care analizează acest fenomen remarcă sporirea numărului firmelor care patronază într-un fel sau altul diverse competiții sportive, folosindu-le drept „suport“ pentru promovarea produselor lor. Aceasta, deoarece competițiile sportive de anvergură sînt larg transmise pe canalele televi-

ziunii și vizionate de un public mult mai numeros decît alte forme de reclamă, fiind exploatat pînă și filonul emoțional: participarea afectivă a suporterilor cutărui sau cutărui sportiv, care cîștigă o competiție sub „emblema“ firmei interesate. Specialiștii atrag însă atenția că formula mențio-

Structuri industriale viitoare

PREFACERILE rapide ale tehnicii, evoluția neconținută a trebuințelor umane și a mijloacelor pentru satisfacerea lor, au imprimat structurilor industriei moderne dinamica ce le caracterizează în epoca noastră. Ce viitor au diferitele ramuri industriale sub aspectul ponderii lor în producția totală a ramurii? O prognoză vest-germană pentru industria prelucrătoare, încercînd să răspundă la această întrebare, grupează subramurile ei după dinamica numărului celor ocupăți. Graficul (după VDI — Nachrichten), luînd ca punct de plecare anul 1973, schițează evoluția previzibilă pînă în 1985. Desigur, numai viitorul va arăta dacă datele prezentate nu s-au bazat prea mult pe extrapolarea tendințelor recente și prea puțin pe metode de prognoză mai rafinate.

Evoluția industriei prelucrătoare 1973—1985, estimății

GLOSAR

Bănci internaționale

SEMNAREA, la 18 august 1976, a documentelor de constituire a băncii cu capital mixt româno-franco-vestgerman „Frankfurt-Bukarest Bank A.G.” a readus în actualitate participarea intensă a țării noastre la cooperarea internațională în domeniul bancar. Această participare se înscrie în politica de largă colaborare internațională și cooperare economică și tehnico-științifică pe care partidul și statul nostru o promovează față de toate țările lumii, indiferent de sistemul lor social-economic.

În acest context, trebuie făcută distincția între aderarea României la unele organisme bancare internaționale și înființarea, împreună cu unele bănci din străinătate, de bănci cu capital mixt, român și străin.

Ca membră a Consiliului de Ajutor Economic Reciproc (C.A.E.R.), țara noastră participă la structurile organizatorice create în cadrul acestui Consiliu în vederea desfășurării în bune condiții a relațiilor valutare-financiare dintre țările membre și anume: Banca Internațională de Colaborare Economică (B.I.C.E.) și Banca Internațională de Investiții (B.I.I.), ambele cu sediul la Moscova. Prima a fost înființată prin Convenția din 22 octombrie 1963, semnată de guvernele Bulgariei, Poloniei R.D.G., R.P. Mongole, României, Cehoslovaciei, Ungariei, și Uniunii Sovietice. A doua a fost înființată în anul 1971.

România mai este membră la două organisme valutare-financiare din sistemul O.N.U.: Fondul Monetar Internațional (F.M.I.) și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (B.I.R.D.), ambele cu sediul la Washington. Ele activează pe baza acordurilor de la Bretton Woods (1944), iar România s-a aderat la aceste organisme în 1972. România participă de asemenea la Banca Reglementelor Internaționale (B.R.I.), cu sediul la Basel, încă de la înființarea acestei bănci (1930).

Dintre băncile cu capital mixt fac parte:

a) Banca Franco-Română, înființată în 1971 cu sediul la Paris, având un capital subscris în proporție de 50% de Banca Română de Comerț Exterior, iar restul de Banque de Paris et des Pays-Bas (Paris) și Crédit Lyonnais (Paris).

b) Banca Anglo-Română și-a început activitatea la Londra în 1973. Capitalul este subscris în proporție de 50% de Banca Română de Comerț Exterior, iar restul de Barclay's Bank International Limited (30%) și Manufacturers Hanover International Banking Corporation (20%).

c) Banca Egipteano-Română a fost înființată în anul 1976, acționarii ei fiind, din partea română, Banca Română de Comerț Exterior, Banca pentru Agricultură și Industria Alimentară și Banca de Investiții, iar din partea Egiptului Banca Misr.

d) Frankfurt-Bukarest Bank A.G. va începe să funcționeze la Frankfurt pe Main în primăvara viitoare, cu un capital subscris de Banca Română de Comerț Exterior, Deutsche Genossenschaftsbank și Berliner Handels- und Frankfurter Bank, ambele din Frankfurt, precum și de Banca Franco-Română.

Toate băncile cu capital mixt înființate până în prezent efectuează diferite operațiuni bancare pentru un larg cerc de clienți din țara în care activează, îndeosebi finanțarea operațiunilor de comerț exterior și a contractelor internaționale. Aceste bănci urmăresc însă cu prioritate finanțarea schimburilor economice dintre România și țara unde își au sediul, cu rezultate foarte încurajatoare.

C. K.

Forint

C. Stănculescu, Craiova — Moneda ungară — forintul — a înlocuit acum treizeci de ani moneda precedentă, depreciată — pengő. Ca și alte țări din Europa, Ungaria a cunoscut în perioada ultimului război mondial și imediat după aceea un ritm tot

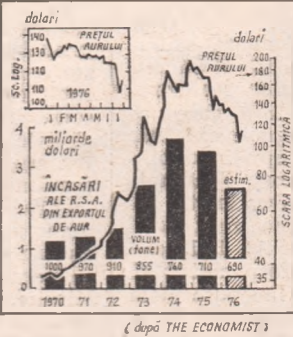
mai accelerat de creștere a prețurilor, ritm care a ajuns să depășească pe cel al sporirii volumului banilor aflați în circulație. Deoarece inflația galopantă perturba eforturile de refacere a economiei naționale după război, guvernul ungar a hotărât efectuarea reformei monetare. Astfel la 1 august 1946 s-a născut forintul, raportul de preschimbare a vechii monede fiind de 400 mii cvadrilioane de pengő contra un forint.

Conferințele țărilor nealiniate

Ioan Demetriad, Craiova — Prima conferință la nivel înalt a țărilor nealiniatelor a avut loc între 1 și 15 septembrie 1961 la Belgrad, cu participarea a 25 de țări: Afganistan, Algeria, Arabia Saudită, Birmania, Cambodgia, Ceylon (astăzi: Sri Lanka), Cipru, Congo (astăzi: Zair), Cuba, Etiopia, Ghana, Guinea, India, Indonezia, Irak, Iugoslavia, Liban, Mali, Maroc, Nepal, R.A.U. (astăzi: Egiptul și Siria), Somalia, Sudan, Tunisia, Yemen. De-a lungul anilor care au trecut de atunci numărul participanților a crescut continuu, cu unele variații în cercul lor și în statutul unor țări și organizații (mișcări de eliberare națională) prezente la reuniunile mișcării nealiniatelor. A doua conferință la nivel înalt, care s-a ținut între 5 și 10 octombrie 1964 la Cairo, a grupat 47 de participanți, aproape dublul numărului celor prezenți la Belgrad, și un număr de țări și organizații cu statut de observator. La cea de-a treia conferință la nivel înalt (Lusaka, 8—10 septembrie 1970) au luat parte 53 de țări, pentru ca trei ani mai târziu, la Alger (4—9 septembrie 1973), numărul țărilor nealiniatelor prezente să înregistreze o nouă creștere simțitoare, ajungând la 75. La Alger au participat ca invitați Austria, Finlanda și Suedia. Recent, la Colombo, țările nealiniatelor participante au fost în număr de 86, la care s-au adăugat o serie de observatori (în speță, mai multe organizații neguvernamentale) și de invitați. După cum ați putut vedea în presa cotidiană și în „Revista economică” (nr. 34 din 27 august a.c.), România a participat la conferința de la Colombo în calitate de invitată, fiind reprezentată de o delegație condusă de ministrul afacerilor externe al țării noastre, George Macovescu.

Venituri din aur

Al. Aninoiu, Bacău — Evident că scăderea prețului aurului, care s-a accentuat în ultimele săptămâni astfel încât costul unciilor de aur fin a revenit la niveluri foarte apropiate de 100 de dolari, are efecte nemijlocite asupra economiei Republicii Sud-Africane, principalul producător și exportator de aur — cum precizați și dv. — din lumea nesocialistă. Repro-

(după THE ECONOMIST)

ducem pentru dv. graficul de mai sus dintr-un număr recent al revistei londoneze The Economist, care ilustrează aspecte recente ale procesului. În anii de creștere accentuată a prețului aurului încasările R.S.A. de pe urma exportului de aur au crescut și ele substanțial, așa cum puteți vedea. Și aceasta în condițiile unei scăderi simțitoare și continue a volumului fizic al extracției (de la 1 000 de tone în 1970 la 760 de tone în 1974). Scăderea ulterioară a încasărilor se datorează și reducerii în continuare a extracției, dar în mare măsură și scăderii prețului aurului pe piață. Având în vedere evoluția actuală a prețului, este posibil ca estimarea din grafic cu privire la nivelul veniturilor din aur ale R.S.A. în 1976 să nu se realizeze.

Transnaționale

Florica Mardare, Focșani — Este adevărat că uneori lectura unor scrieri occidentale cu privire la firmele transnaționale dă loc impresiei că acestea sînt identificate într-un mod simplificator cu firme bazate exclusiv în S.U.A. De fapt, există numeroase societăți transnaționale care își au baza de operațiuni în țări vest-europene. O anchetă întreprinsă recent de serviciile Comisiei C.E.E. a creat chiar la un moment dat impresia că firmele transnaționale (cu activități în două sau mai multe țări) originare din Piața Comună ar fi mai numeroase decît cele americane. Rezultatele anchetei indicau existența a 4 534 firme de origine comunitară, față de 2 570 de origine americană. Dar această preponderență se dovedește aparentă cînd se compară datele privind cifra de afaceri, gradul de concentrare în S.U.A. fiind simțitor mai ridicat decît în Europa occidentală. Astfel, cele 1 202 societăți americane din industria prelucrătoare, cuprinse în anchetă, au avut în 1973 o cifră de afaceri de 737 miliarde UC (unități de cont folosite între țările C.E.E., egale

cu 1,1 dolari), în timp ce în cazul celor 2 493 transnaționale din C.E.E. cifra de afaceri a fost numai de 516 miliarde U.C. La o firmă a revenit astfel o cifră de afaceri aproape triplă în S.U.A. față de Piața Comună vest-europeană.

Lordul Thomson

Beleescu Constantin, București — Titlul nobiliar care v-a intrigat — al lordului Thomson of Fleet, magnatul presei recent decedat — este legat tocmai de rolul acestui personaj în presa engleză. Atunci cînd i-a fost acordat titlul, el și-a adăugat numelui de familie pe acela al străzii londoneze — Fleet Street — unde se află redacțiile unor mari publicații și care a devenit în Anglia sinonim cu „presă”. „Imperiul Thomson”, format din 183 de ziare, 138 de reviste, participări în organizații de televiziune (pe lângă investiții diverse, de la hoteluri pînă la exploatarea petrolului din Marea Nordului), este evaluat la 200—300 milioane dolari.

În 1975 el a obținut, după unele surse, profituri în sumă de 11 milioane lire sterline (circa 20 milioane de dolari). Relatăriile publicate cu ocazia dispariției lui Thomson îl înfățișează ca un om pentru care ziarele ce le edita nu aveau altă menire decît să aducă profituri. El însuși își afirma crezul cu maximă sinceritate. I se atribuie următoarea declarație semnificativă: „Articolele dintr-un ziar sînt un bun mijloc de a separa diferitele anunțuri publicitare”. Încununarea carierei sale o considera totuși achiziționarea ziarului „The Times” în 1967, ziar pe care nu a putut să-l rentabilizeze nici el. Succesorul lordului Thomson, fiul său Kenneth, a declarat că speră să atingă nu peste mult timp acest rezultat grație perfecționării metodelor de organizare și imprimare.

Teodor Diamant și falansterul de la Scăieni

(Urmare din pag. 21)

punea vederilor lui Fourier, care spera din partea unui monarh, sau a unui alt personaj avut, sprijinul bănesc necesar înființării coloniilor societare. Alexandru Ghica Vodă însă, care se afla într-o dublă subordonare externă, către sultan și țar, n-a sprijinit solicitările tinărului inginer Diamant. Dimpotrivă, domnitorul avea motiv să devină bănuitor în privința unor afari asociații, mai ales că Em. At. Bălăceanu, devenit îndată un înfocat adept al convingerilor furieriste, începuse deja amenajarea clădirii falansterului de la Scăieni și încheierea contractelor cu viitorii coloniști. Domnitorul nu putea vedea în nici un caz cu ochi buni „metohul” din Capitală al Societății agronomice Scăieni, nici faptul că viitorii „soți agronomi” încheiau contracte etc. înscrise pur și simplu la tribunale, fără o prealabilă dezlegare din partea conducerii supreme a Principatului.

Geneza Societății furieriste române rămânea deci — sub acest raport — numai pe jumătate oficializată, ceea ce i-a pecetluit o dănuire destul de scurtă. Pe lângă natura sa, la aceasta a contribuit stadiul scăzut al dezvoltării economico-sociale a Principatelor române din acel timp.

În a doua etapă, adică începând din mai 1836, Diamant ia cunoștință și se preocupă ca un viitor falanster, în locul familiilor, să fie populat numai de copii — adică așa cum i se prescria prin scrisoarea din 24 octombrie 1835 a lui Fourier. Chiar în Franța avuseră loc vii dezbateri între furieriști, privitor la natura personalului component al falansterului. Astfel, președintele tribunalului de primă instanță din Limoges

adresa la 16.VIII.1837 o scrisoare lui Victor Considerant — abilitat de Fourier ca nucleu al unității de acțiune pe plan falansterian — că în locul falansterului populat de familii este preferabil cel compus din copii. În acest sens, autorul scrisorii făcea cunoscut că este gata să subscrie 20 franci pentru studiul și proiectul relativ la un așezământ societar alcătuit din 400 copii¹⁾. (Fourier comunicase lui Diamant un efectiv mai mic : numai 300). Eșuase deci proiectul lui Fourier, de a se popula falansterul cu familii constituite, ipoteză în care nu se poate desfășura și obține o demonstrație concludentă, nici nu se putea alcătui un mecanism societar suficient de încheșat și echilibrat. Renunțarea de către Fourier însuși la coloniile societare pe familii sublinia de fapt caracterul utopic al însăși doctrinei furieriste în sine.

1. Am descoperit în 1971 această interesantă epistolă, cu prilejul unor investigații directe ce efectuam în fondurile Bouglé (Franța). Textul ei, în trad. rom. de tov. Acad. G. Zane, pe baza unei fotocopii ce i-a sosit prin amabilitatea prof. M. Emerit, a apărut în Contemporanul (18.II.1972).

2. Acad. R.S.R., Institutul de cercetări economice, Charles Fourier, Opere economice, Ed. Acad. R.S.R., București, 1966, pag. 401—406.

3. T. Diamant, Serieri economice, Ed. științifică, București, 1958, fotocopie pag. 44—45.

4. „...dă fieșcare tovarăs în parte, ce să socotea dăstoinic a implini o slujbă”. (I. Cojocaru — Z. Ornea, Falansterul de la Scăieni, Ed. politică, 1966, București, pag. 126).

5. Fondurile Bouglé (Franța), 10 AS, 42 (15).

Comerțul cu produse de bază

(Urmare din pag. 25)

De asemenea, se prevede convocarea de către Secretarul general al UNCTAD a unor reuniuni pentru pregătirea de negocieri internaționale privind diferite produse de bază. Aceste reuniuni ar urma să-și termine lucrările cel mai târziu în februarie 1978. Ele vor fi urmate de conferințe de negociere asupra diferitelor produse de bază, conferințe care ar urma să se încheie pînă la sfîrșitul anului 1978.

În sfîrșit, Consiliul UNCTAD a primit sarcina să înființeze un comitet inter-guvernamental, însărcinat cu coordonarea lucrărilor vizînd aplicarea măsurilor prevăzute de Programul integrat.

La sesiunea a IV-a a UNCTAD de la Nairobi, țara noastră a susținut cu fermitate propunerile conținute în Declarația și Programul de acțiune de la Manila în legătură cu Programul integrat privind produsele de bază, considerînd că realizarea acestor propuneri ar reprezenta un pas important pe calea asigurării stabilității prețurilor produselor de bază, a creării unui raport just între acestea și prețurile produselor industriale.

România a participat activ și într-un spirit constructiv la discutarea diferitelor aspecte ale Programului integrat. Reprezentanții țării noastre au subliniat, între altele, necesitatea completării acestui Program cu măsuri eficiente vizînd stabilirea unui raport just între prețurile produselor de bază și prețurile produselor industriale. În ce privește fondul comun de finanțare, reprezentanții români au evidențiat importanța stabilirii unor criterii echitabile pentru fixarea contribuției țărilor la acest fond, în sensul de a se ține seama nu numai de ponderea fiecărei țări în comerțul mondial cu produse de bază, dar și de nivelul dezvoltării sale economice : ei au relevat cerința creării unui organism de conducere a fondului, bazat pe principii democratice, deschis participării tuturor statelor interesate.

România și-a adus pe deplin aportul la eforturile vizînd adoptarea Programului integrat. Decizia autorităților române de a contribui la fondul comun de finanțare a stocurilor de produse de bază și de a lua parte la toate activitățile legate de funcționarea și administrarea acestuia este o expresie concretă a solidarității militante a României cu celelalte țări în curs de dezvoltare, o confirmare concludentă a voinței țării noastre de a acționa cu consecvență în direcția instaurării unei noi ordini economice internaționale.

Pașul important înainte făcut prin adoptarea Programului integrat trebuie consolidat prin traducerea în viață a prevederilor sale, ceea ce necesită un larg spirit de cooperare din partea tuturor statelor. Desigur, aplicarea Programului integrat nu va fi ușoară, lipsită de obstacole, dar ea este posibilă și necesară.

Revista ECONOMICA

editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale, Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul numărului 35
din 3 septembrie 1976

ECONOMIE NAȚIONALĂ

— Programele de măsuri pentru reducerea costurilor de producție (dr. Gh. Șică) 1

— Atingerea parametrilor proiectați între prevederi și realizări (II) (Costică Chițimia, Bogdan Pădure) 4

— Coordonate ale dezvoltării flotei comerciale românești (Dumitru Munteanu) 6

— Ancheta „R.E.” Calificarea forței de muncă — condiție a consolidării economico-organizatorice a cooperativelor agricole de producție (dr. Leliția Zahiu, Ion Manea) 8

— Ecouri la dezbaterile „R.E.” : „Rolul și funcțiile producției nete în sistemul indicatorilor valorici”. Conținutul informațional al indicatorului „producția netă” (prof. dr. Ion Lupu) 10

— Compararea ofertelor la importul de utilaje și instalații (A. Dobrescu) 12

CONDUCERE—ORGANIZARE

— Simplificarea organizării : încotro și cum ? (drd. Ioan Bratu) 13

TEORII—IDEI

— Știința și tehnica românească în slujba idealurilor dezvoltării economico-sociale (I) (T. Malacopol) 16

— Rolul primordial al forței de muncă în procesul de producție (lector univ. Ana Maria Lupan) 18

— Teodor Diamant și falansterul de la Scăieni (dr. I. Cojocaru) 21

— Școli • curente • economiști. Noua ordine economică în confruntarea de idei contemporană (I) (prof. dr. I. Bulborea) 22

ECONOMIE MONDIALĂ

— Spre reglementarea globală a problemelor comerțului cu produse de bază (II) (Victor Aldea) 24

— Tendințe-conjuncturi. 26

— Deplasări în raportul de forțe dintre principalele țări capitaliste (drd. Maria Georgian) 27

— Statistică internațională. 29

— Mondorama 30

— Curier 31

Coperta I — Bogdan Stroescu

Tiparul : Combinatul Poligrafic „Casa Științei”

Redacția și administrația : Calea Dorobanților nr. 11—25, București 22, Sectorul I, telefon 12 13 69 Cod postal 71 131
Cont I.S.I.A.P. nr. 64.51.301.52 B.N.R.S.R. — filiala sect. 1 București

COOPERAȚIA MEȘTEȘUGĂREASCĂ DIN JUDEȚUL TULCEA

Uniunea Județeană a Cooperativelor Meșteșugărești din Județul Tulcea, prin unitățile celor 5 cooperative, asigură o gamă variată de produse și servicii populației și sectorului de stat și cooperatist după cum urmează :

1. Cooperativa Unirea – Tulcea, str. Babadag nr. 58, profilată pe prestări de servicii pentru populație, asigură :

- lucrări la comandă de confecții pentru femei, bărbați și copii, atât în orașul Tulcea cât și în orașele Sulina și Isaccea;

- încălțăminte la comandă și măsură individuală, prin centrul din complexul situat în str. Mahmudiei 2;

- reparații radio-TV., obiecte electrice de uz casnic, încălțăminte, frizerie, coafură, cosmetică;

- lucrări de bobinaj electrice pentru unitățile socialiste;

- de asemeni lucrări de tăbăcărie, vopsit piei etc. ;

2. Cooperativa Prestarea – Tulcea, Bariera Mahmudiei nr. 152, profilată pe lucrări de construcții, confecții metalice, și auto-moto, execută – lucrări de zidărie, zugrăveli, vopsitorie, instalații sanitare și electrice, iar prin centrul auto-service, situat în Bariera Mahmudiei, acordă asistență și reparații auto-moto posesorilor de autoturisme atât în perioada de garanție, cât și post-garanție.

3. Cooperativa Delta – Tulcea, Bariera Mahmudiei nr. 152, execută

- o variată gamă de covoare tip oriental cu nodaj superior atât pentru piața externă cât și pentru fondul pieții interne.

- diverse produse impletite din papură.

- produse de artizanat cu specific local, mult apreciate de turiști.

4. Cooperativa Unirea – Orașul Măcin, str. Victoriei nr. 1, asigură diferite servicii pentru populație cum ar fi :

- confecții bărbați, femei, copii.

- tricotaje

- coafură, frizerie, reparație radio-TV, ceasornicărie

- lucrări de tâmplărie, mobilă, tapițerie, confecții metalice, galerii pentru perdele, diverse produse din aluminiu eloxat.

- produse din mase plastice etc.

De asemenea, pentru unitățile socialiste execută produse de serie din ramura metal-lemn-chimie.

5. Cooperativa Viitorul – Babadag – str. Republicii nr. 10, prin centrele sale din orașul Babadag și comunele învecinate, asigură populației servicii, de prestări :

- confecții pentru bărbați, femei, copii

- încălțăminte comandă

- reparații radio-TV

- frizerie – coafură – foto

- reparații în construcții

- prefabricate din beton (garduri, țigle, olane)

Pentru unitățile socialiste execută lucrări de construcții, tâmplărie, mobilă, diverse produse de mase plastice.

- Pentru posesorii de autoturisme asigură servicii de întreținere și reparații prin atelierul auto-service din orașul Babadag.

U.J.C.M. Tulcea asigură calitatea produselor și a serviciilor prestate care se execută la un înalt nivel profesional și tehnologic.

uniforme școlare

Școlile se deschid toamna, dar

UNIFORME ȘCOLARE

se pot cumpăra de pe acum, spre a evita aglomerația din zilele premergătoare începerii noului an școlar

Magazinele de confecții și raioanele specializate ale comerțului de stat vă pun la dispoziție întreaga gamă de uniforme școlare :

Pentru băieți :
pantaloni scurți de doc, pentru clasele I—VIII
cămăși zefir caro pentru clasele I—IV
cămăși pentru pionieri

costume stofă pentru clasele I—IV, V—VIII, IX—XII,
pantaloni stofă pentru clasele I—VIII, IX—XII

Pentru fete :
rochițe pentru preșcolari
rochițe zefir caro pentru clasele I—IV
șorțulețe olandină pentru clasele I—IV
bluze olandină pentru clasele V—XII
bluze pionere
halate olandină (protecție)
sarafane stofă pentru clasele V—VIII, IX—XII
fuste plisate pentru pionere

Nu lăsați pe miine ! Cumpărați — chiar astăzi — copiilor dv. uniforme școlare de care au nevoie.